

Yttranden vid Stockholms kommunfullmäktiges sammanträde den 6 mars 2017*§ 2 Interpellation om barngruppernas storlek (nr 2016:35)*

Anförande nr 1

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 2

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Interpellationen är inlämnad av Sara Jendi Linder, som icke längre är ledamot i fullmäktige. Därför tvingas ni nu att lyssna på mig och borgarrådet Burell, som återigen ska föra en debatt om dimensionering och annat när det gäller förskola. Det är lika roligt varje gång!

Problemet är att barngrupperna inte har minskat. De ligger fortsatt på stabilt rätt höga nivåer trots majoritetens löften om motsatsen. Interpellationen föranleddes närmast av en artikel i DN, tror jag att det var, för ungefär ett år sedan. Man intervjuade bland andra några förskolechefer på Södermalm och på några andra ställen i staden. Jag har tidningen med mig, så jag kan berätta när det var – och nu ser jag att det var Svenska Dagbladet och inte DN. Alla de intervjuade är rätt oroliga. De säger: Nu har det pratats ganska länge om att barngrupperna ska minskas. Men det händer ingenting, och den utveckling vi ser är den motsatta, nämligen att de i själva verket ökar.

Detta får ytterligare skrivas på majoritetens konto för tomma och innehållslösa löften. Dessutom har det nu tillkommit ytterligare en dimension, nämligen alla de förskolor som har blivit hemlösa efter att de byggnader de har befunnit sig i och som har haft tillfälliga bygglov inte längre kan användas för detta.

När vi diskuterar det här brukar majoriteten säga att man gör dessa exempellöst stora satsningar på skolan och så vidare och att hela skattehöjningen har gått till skolan. Det har den inte; det har vi konstaterat flera gånger i den här salen. Trots skattehöjningar har man inte lyckats prioritera vare sig skola eller förskola, åtminstone inte på ett sätt som märks ute i verksamheterna. Ytterligare en dimension som har tillkommit sedan interpellationen skrevs är höjningen från 30 till 40 timmar i veckan för barn till föräldralediga. Det innebär ytterligare en belastning på den redan hårt trängda förskoleverksamheten, inte minst när det gäller lokaler och personal och när det gäller att kunna få till stånd en vettig och kvalitativt god verksamhet.

Förskolan är nu en skolform som har en egen läroplan. Den har ett tydligt pedagogiskt uppdrag. Ju fler barn som pressas in i förskolan utan att motsvarande resurser tillförs, desto svårare kommer det att bli för förskolan att leverera denna högkvalitativa verksamhet. Då är vi tillbaka i barnförvaring, och det är jag fullständigt övertygad om att varken Olle Burell eller jag vill. När det gäller kvalitet och innehåll har vi förmodligen ungefär samma ambitioner för förskolan. Kvalitetsuppdraget är viktigt, och det pedagogiska uppdraget är viktigt. Det får inte reduceras till barnförvaring. Men det finns en del som tyder på att vi kommer allt närmare detta.

Anförande nr 3

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Jag ber att få tacka borgarrådet Brinck för att hon för talan för Sara, som skrev interpellationen men som inte längre sitter kvar i fullmäktige.

Precis som Cecilia Brinck sade är förskolan en skolform. Jag välkomnar konstaterandet av att vi i stort sett alla i den här salen är överens om att förskolan är en viktig start på det livslånga lärandet. Det är viktigt att successivt försöka höja kvaliteten, se till att hålla nere storleken på barngrupperna, få upp personaltätheten och andelen förskollärare och ha ändamålsenliga miljöer.

Hur ser det då ut i ett Stockholm som växer och har höga ambitioner? Jag skulle vilja säga att det är högre ambitioner utifrån rätten för alla barn att gå i förskola alldeles oavsett om man har fått ett småsyskon eller inte.

Det är bara 13 av landets 290 kommuner som har mindre barngrupper än Stockholm. Det säger Skolverkets statistik. Bara 26 av landets 290 kommuner har högre personaltäthet än Stockholm. Det är siffror som uppenbarligen kan bli ännu bättre, men jag tycker inte att det är berättigat att från Cecilia Brincks sida i detta läge måla med så starka färger på den vägg där man brukar måla någon. 86 procent av föräldrarna var nöjda med förskolan 2015, vilket är en högre siffra än 2014.

Det vi gör i majoriteten är att fortsätta att försöka stärka attraktionskraften i yrket. Det är högt söktryck till förskollärarytbildningar, och därför fattas platser i vår region. Bara i Stockholms stad behöver vi rekrytera lika många som sammanlagt utbildas i Stockholmsregionen. Vi vet att man ofta blir kvar och söker jobb på den plats där man har utbildat sig. Vi kräver därför av regeringen och lärosätena att platser inrättas här i Stockholmsregionen. Vi har en dialog med universitetet, bland annat om det faktum att vi har avsatt pengar för erfarenhetsbaserad utbildning som man inte kan leverera. Vi väntar på svar från universitetets högsta ledning på detta, och jag har gott hopp om att det ska lösa sig. Alternativt får vi gå vidare med andra planer vi har på samarbete med andra aktörer. Men huvudsakligen gäller det naturligtvis Stockholms universitet och Södertörns högskola.

Vi bygger förskolor. 500 nya elevplatser i förskolan kommer vi att åstadkomma 2017 och 3 000 nya elevplatser i förskolan till år 2021. Allt detta gör vi för att med bibehållen hög kvalitet kunna se till att hålla barngrupperna på den nivå som kommunfullmäktige har fastställt – alltså max 16 barn. Nivån 2015 var 14,3. Vi inväntar siffrorna för 2016.

Anförande nr 4

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Jag skulle vilja anknyta till en av de saker som skolborgarrådet sade, nämligen vikten av att dimensionera förskollärarytbildningen på ett rimligt sätt. Den frågan har vi diskuterat förr. Jag kan bara konstatera att det var den regering som ditt parti leder som drog ned på antalet platser på lärarutbildningen i Stockholm. Till finansborgarrådets oväldiga heder måste jag säga att Karin då protesterade högljutt mot detta och sade att det inte var rimligt. Det var utomordentligt klokt gjort.

Man har också ökat antalet platser något eftersom inte bara förskollärarytbildning utan lärarutbildning i allmänhet, precis som Olle säger, är extremt lokal. Man utbildar sig inte till förskollärare i Boden för att sedan jobba som förskollärare i Landskrona. Det är inte så det ser ut. Därför var det fatalt att dra ned antalet platser på utbildningen i Stockholm. Jag tycker att det är bra att majoriteten har varit tydlig med att detta inte är acceptabelt.

Olle försöker blanda bort korten genom att berätta hur det är på andra ställen. Ja, det är annorlunda på andra ställen. Men nu är det så att det är den här församlingen vi befinner oss i, och det är situationen i Stockholm som vi diskuterar. Interpellanten, som alltså inte är jag utan Sara Jendi Linder, som inte sitter kvar i fullmäktige – detta säger jag till nytillkomna lyssnare och tittare – påpekar att Skolverkets normer och riktlinjer för hur stora barngrupperna ska vara inte följs i Stockholm. Då säger skolborgarrådet: Nej, så kan det vara, men det här är bara riktmärken.

Jag kan säga att det inte var riktigt så det lät under förra mandatperioden när frågan om barngruppernas storlek kom upp. Då var Skolverkets riktlinjer näst intill huggna i stentavlor. Nåde den som gjorde något som helst avsteg från detta!

Vi är helt medvetna om att förskolesituationen just nu är en enorm utmaning. Barnantalet växer. Vi har problem med de lokaler som står på tillfälliga bygglov. Det är svårt att rekrytera förskollärare. Det har det varit under period, och det är inte den enda yrkesgrupp som är svår att rekrytera. I detta läge blir det extra märkligt att majoriteten väljer att införa ytterligare rätt till tio timmars förskola för barn till föräldralediga. Det är en reform som har kritiserats våldsamt inte bara av oss utan framför allt av företrädare för förskolorna. Det tog majoriteten i sin oändliga tondövhets ingen som helst hänsyn till, och det tycker jag är synd. Vi kommer att se konsekvenserna av detta under lång tid; det är jag rätt övertygad om.

Anförande nr 5

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Det är värt att upprepa att kommunfullmäktige har fastställt riktlinjer för hur många barn som maximalt får finnas i barngrupperna. Det är 16 i genomsnitt. Det är 14 för de mindre barnen och 18 för de större. Siffran för 2014 var 14,9 barn och för 2015 var den 14,3 barn. Vi får se hur det blev för 2016. Det *är* en utmaning, precis som Cecilia Brinck har påtalat här, att få lokaler och personal att räcka till. Så är det självklart.

När det gäller Skolverkets riktmärke har jag, och säkert flera andra, uttalat oss offentligt och sagt att det är vällovligt av Skolverket att vara så visionärt. Det är kanske något förvånande att en statlig myndighet i stort sett skulle kunna beskrivas som utopisk i sin syn på hur många barn vi skulle ha råd att ha i barngrupperna, det vill säga hur små grupperna skulle kunna bli. Skolverkets riktmärken är för småbarn, som är ett till tre år, sex till tolv barn, och för stora barn, som är fyra till fem år gamla, nio till femton barn per grupp. Det är betydligt lägre än vad vi har här i Stockholm, och det är betydligt lägre än vad jag har hört någon i den här salen på allvar, utifrån budgetsatsningar, kräva att vi skulle ha här i Stockholm.

Jag kan bara gratulera de kommuner som snabbt skulle kunna åstadkomma de här siffrorna. Som jag förstår det är det alltså bara 13 kommuner i Sverige som har

mindre barngrupper än Stockholm i dag. Vi får väl ändå vara stolta över den fina nivå som vi upprätthåller.

När vi diskuterar förskolan ska vi komma ihåg att det är våra 14 stadsdelar som utifrån lokala förhållanden och lokala prioriteringar har ansvar för att lägga upp verksamheten på bästa sätt – den verksamhet som brukarundersökningar visar att Stockholms föräldrar är nöjda med. Jag tror inte att de skulle vara nöjda om de upplevde att deras barn inte var nöjda.

I Skarpnäck, som har något större barngrupper, är det ett medvetet beslut där man säger att man i stället satsar på en hög andel förskollärare, hög personaltäthet och hög närvaro. Man delar där upp barngrupperna regelbundet i mindre grupper. Jag säger detta för att också påminna om att man kan diskutera vilka av måtten som är mest relevanta. Jag skulle vilja hävda att det mest relevanta måttet är personaltätheten, alltså hur många barn det går på varje utbildad pedagog – förskollärare eller barnskötare. Det ska kombineras med att vi har koll på hur hög andel som är utbildade förskollärare, och det är den siffran vi allihop kämpar för att få upp. Sedan kan man alltså dela in barnen på olika sätt. Siffran är icke desto mindre ett direktiv från kommunfullmäktige, och detta direktiv ska alla stadsdelar följa.

Anförande nr 6

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Självklart är Skolverkets riktlinjer utopiska. Det var de även tidigare; även de tidigare riktlinjerna var utopiska. Jag vill dock påminna församlingen och skolborgarrådet om vad som sig tidigare utspelat har i frågan. Jag blev till exempel rätt omsorgsfullt hudflängd för ett antal år sedan för att jag i något sammanhang dristade mig att påstå att det möjligen inte är så att barngruppernas storlek är det enda sättet att mäta kvalitet i förskolan. Upprördheten från den dåvarande oppositionen var fullständigt astronomisk: Hur kunde man drista sig till att säga detta?

Det är en uppfattning jag fortfarande har, och jag är glad om det är så att också majoriteten har kommit till insikt om att barngruppernas storlek är ett viktigt mått på kvalitet i förskolan. Det finns andra. Hur stor barngruppen kan vara beror, enkelt uttryckt, i väldigt stor utsträckning på vilka barnen är och vilka medarbetarna i förskolan är. Självklart är det så.

Det är dock inte detta interpellationen handlar om, utan i den ställs ett antal rätt konkreta frågor. Man får väl ändå säga att de i någon mening har besvarats av skolborgarrådet, även om jag nog måste säga att jag blir förvånad när jag återigen ser hur skolborgarrådet slår ifrån sig diskussionen om att villkoren för fristående verksamheter har försvårats i Stockholm. Ja, det är stadsdelarna som har ansvar för de kommunala förskolorna och för driften av dem. Men det är skolborgarrådet som har det politiska ansvaret, och det är staden centralt som har ansvar för tillstånd och tillsyn av fristående förskolor.

Vi träffar möjligen olika anordnare. Det är fullt tänkbart och till och med möjligen troligt. Men jag har under de år jag har hållit på med detta fått en allt tydligare bild av hur villkoren för och inställningen till fristående förskoleverksamheter har försämrats i Stockholm. Jag är glad om det inte är så, men jag hör det fortfarande från verksamheterna. Det tycker jag är bekymmersamt, för utan de fristående

förskolorna finns det inte en chans för någon att uppfylla barnomsorgsgarantin – det kan jag säga.

Anförande nr 7

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Om Cecilia Brinck bär på traumatiska minnen av att ha blivit hudflängd i denna kammare för några år sedan får hon ursäkta om jag, som inte satt här då, inte blir lika upphetsad vid minnet av detta. Jag tittar framåt. Det viktiga att komma ihåg är att kvaliteten, precis som Cecilia Brinck har varit inne på, är en bredare och mer komplex fråga än enbart barngruppernas storlek. Det är roligt om Cecilia upplever det som någonting positivt att det är så vi nu tar oss an frågan.

För att ytterligare sätta fokus på det systematiska kvalitetsarbetet utarbetar vi just nu ett nytt kvalitetsmått som ska väga samman flera kvalitetsfaktorer som personaltätthet, utbildningsnivå och ändamålsenliga miljöer och de olika mått som vi redan har berört. Jag tror att detta är ett system som vi kommer att ha stor enighet om i utbildningsnämnd och kommunfullmäktige.

När det gäller villkoren för fristående verksamhet vill jag, trots det som Cecilia Brinck säger, fortfarande hävda att vi på alla sätt försöker bistå de seriösa aktörer som finns i vår stad och som vill ge våra barn en bra verksamhet på förskolor – alltså oavsett om de är kommunala eller enskilt drivna. Vi har ett branschråd som min företrädare som skolborgarråd initierade. Jag tycker att det är ett oerhört bra forum för att regelbundet möta företrädare för både de största koncernerna som Pysslingen och de mindre aktörerna, både vinstdrivande och icke vinstdrivande, som vi har en god dialog med. Vid upprepade tillfällen och inom ramen för en dagordning som vi tillsammans har satt upp har jag frågat: Är det någonting som ni tycker att Stockholms stad gör som försvårar för er i onödan? Är det någonting vi kan göra mer för att underlätta? Då har det kommit fram en eller två detaljer som vi har kunnat diskutera och jobba med, till exempel att det ska gå snabbare att få tillstånd att bedriva undervisning, utbildning och verksamhet i en lokal som är under uppförande. Det gäller alltså att snabba på den process som har med bygglov och sådant att göra.

Du får uppmana dem som du har kontakt med, Cecilia, och som delar din oro och ångest inför den nuvarande majoriteten, att ta direkt kontakt med mig eller någon av de representanter som finns för fristående verksamhet i branschrådet. Det är jättebra om vi kan avhandla det väsentliga i detta forum.

§ 4 Interpellation om Älvsjö som en del av Stockholms tillväxtmotor (nr 2016:37)

Anförande nr 8

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 9

J o h a n N i l s s o n (M): Ordförande, fullmäktige! Jag vill först tacka för svaret på interpellationen. Jag är uppriktigt glad över vad jag tycker är ett mestadels bra svar. Det låter som att vi i stort har identifierat samma möjligheter och utmaningar för Älvsjö som stadsdel framöver. Det är jag glad för.

Jag lyfte fram ett par bebyggelsemässiga problem, till exempel Älvsjövägen, järnvägen, Huddingevägen och därmed också Solbergas och Örby slotts utsatta eller avklippta lägen rent fysiskt. Finansborgarrådet skriver i sitt svar att det finns olika förslag för de här platserna, exempelvis att bygga samman östra och västra Älvsjöskogen och att bygga kompletteringsbebyggelse i Örby slott.

Det är bra, och det är såklart bra att problemen uppmärksammas i olika enskilda utredningar. Men vad jag fortfarande lite grann är ute efter är ett helhetstag kring Älvsjös tillväxtmöjligheter. Jag känner mig inte helt tillfreds med svaret på interpellationen i just det avseendet och inte heller när det gäller hur sociala problem ska kunna mötas.

Finansborgarrådet skriver i sitt svar att skillnaderna i Stockholm ska minskas. Men hur då? Det är i och för sig inte exakt det jag har frågat efter, men vad jag menar är att Älvsjö är en plats där det händer mycket nu. Det byggs mycket, och det finns både fysiska bebyggelsemässiga problem och sociala problem. Det jag är ute efter är att vi inte om tio femton år ska sitta och säga: Attans, man skulle ha gjort så och så när man ändå hade chansen och när det ändå byggdes i olika öar! Vem håller ihop helheten av dessa öar?

Det finns ett lokalt utvecklingsprogram som stadsdelsnämnden har fattat beslut om. Men det är svårt för enbart stadsdelsnämnden att hålla ihop frågorna. Om man läser i Älvsjös lokala utvecklingsprogram ser man att bland annat sociala problem har identifierats och enskilda områden har pekats ut. Men det är småinsatser som stadsdelen kan göra. De punktformer som finns där är fältassistenter och så vidare. Det jag talar om är att man i samband med själva byggnationen får ordning och reda i Älvsjö. Därför tror jag att både exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret måste få vara med i detta.

Hänvisningen till stadens nya översiktsplan är jag inte heller riktigt nöjd med eftersom varje stadsdel bara får ett par sidor. Jag delar helt beskrivningen där, men det finns inga lösningar.

Det jag är ute efter här är helt enkelt: Hur tar vi, och hur säkerställer vi, ett helhetsgrepp där både byggnation och sociala problem angrips?

Anförande nr 10

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Tack så mycket, Johan, för interpellationen! Det är alltid trevligt att få interpellationer som denna så att man har möjlighet att borra sig ned ännu lite djupare i ett visst område i staden. Det är mycket riktigt så som interpellanten tar upp: Hur säkerställer vi att Stockholm växer på ett bra sätt? Det är just det som hela arbetet går ut på. Vi ska växa mycket, och vi ska växa på ett sätt som är socialt, ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbart.

Med det sagt är översiktsplanen ett viktigt instrument i detta arbete. Den har varit ute på bred remiss. Den kommer naturligtvis att bearbetas och slutgiltigt fattas beslut om i Stockholms kommunfullmäktige. Det är bra att vi nu ser att just byggnation har en nyckel i dessa processer för att också säkerställa trygghet och det socialt hållbara Stockholm. Vi kommer även i översiktsplanens arbete naturligtvis att kolla på Älvsjö, precis som alla specifika stadsdelar. Vi har gjort ett stort arbete med att tillsätta den sociala hållbarhetskommisionen, som arbetar fram detta i samarbete med adekvat forskning: Hur ser skillnaderna i Stockholm ut? Och hur kan vi arbeta på ett bättre sätt? Många delar är implementerade i stadens budget för 2017.

Den andra frågan handlar om hur vi tänker att Älvsjö ska utvecklas. Då är det viktigt att poängtera något som kanske inte står rakt ut i svaret. När det gäller de lokala utvecklingsprogrammen kan inte stadsdelarna hålla ihop alla delar, och de ska inte heller göra det. Stadsdelarna är mycket en nyckel i detta arbete. Men det handlar också om det lokala engagemanget. Man bygger sin stadsdel och staden väldigt lokalt men också demokratiskt. Vi politiker har ett oerhört stort ansvar i detta för att säkerställa processerna, men vad som exakt görs på ett ställe i en viss stadsdel är någonting som det lokala engagemanget i många fall så mycket bättre kan föreslå åtgärder för.

Alla lösningar gör vi inte i ett översiktsprogram, utan många lösningar gör vi också i diskussioner och dialoger tillsammans med medborgarna. Där ska hela Stockholm utvecklas, så också Älvsjö.

Anförande nr 11

J o h a n N i l s s o n (M): Tack, Karin! Återigen: Vi delar mycket av denna bild, precis som jag sade förut. Du nämner i ditt svar Stockholm, hela Stockholm och att Älvsjö är en del av hela Stockholm. Det är klart att Älvsjö är det. Alla stadsdelar i Stockholm är viktiga. Anledningen till att jag har plockat ut Älvsjö speciellt är, förutom att jag har ett engagemang på södra sidan av staden, två faktorer. Den ena är att vi just nu och sedan två tre år tillbaka ser en ökande brottslighet och en social oro i Älvsjö. Samtidigt är det en stor bebyggelse- och förändringstakt som pågår i form av ett antal olika projekt.

Vad jag är ute efter här är helikopterperspektivet – att försöka motverka den första punkten, den ökande brottsligheten, genom att tänka smart i bebyggelse- och förändringstakten. Det kanske man inte gör i varje enskilt projekt trots att man försöker, men det handlar också om att hålla ihop det hela. Det lokala engagemanget är jättebra, och vi är många som är en del av det. Men det kan också kännas svårt att lyckas hålla ihop det hela och få med till exempel stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden. Det är detta jag har efterfrågat här, och jag hör ditt svar.

Jag kan bara svara att vi från Moderaterna kommer att fortsätta att bevaka frågan på lokal nivå i de olika projekten via remisser och samråd och med våra kollegor i de centrala nämnderna. Men jag hoppas på och efterlyser åter en gång någon form av helikopterperspektiv.

Anförande nr 12

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det är klart att vi måste ha ett helikopterperspektiv också. Vi ska ha det lokala engagemanget för att kunna lyfta vårt engagemang också till helikopterperspektiv. Självklart ska stadsbyggnadskontor, exploateringskontor och övriga förvaltningar och bolag vara aktiva i dessa processer. Det handlar inte om att bara sitta och klura på sin egen kammare, utan jag är också övertygad om att våra beslut blir så pass mycket bättre om fler har varit involverade och fler har fått säga sina åsikter i processerna. Det är också därför man genom översiktsplanen har varit ute och besökt hela Stockholm brett – för att samla in synpunkter och försöka nå ytterligare medborgare som kanske inte är med och deltar i våra vanliga processer. Vi är fullständigt överens om att vi behöver arbeta tillsammans, lokalt och centralt och allting däremellan.

När det gäller ökad social oro är det någonting som vi har diskuterat och ska diskutera vid nästan varje fullmäktigemöte. Det är en social oro som vi naturligtvis ska ta på allvar. Där arbetar staden hårt för att motarbeta detta och säkerställa att man känner sig trygg där man bor, trygg på sina vägar till och från arbete och skola och trygg oavsett vilken tid på dygnet man vistas i sin stadsdel. Här kan vi naturligtvis hela tiden arbeta ytterligare och väga in de nya forskningsrön som finns. Jag har ett advisory board kopplat till mig för att säkerställa att staden jobbar på rätt sätt i alla våra stadsdelar. Men här handlar det också om bostadsbyggandet och de planer och processer som vi bygger. Hur kan vi arbeta för att bygga en stad på ett tryggt och socialt hållbart sätt?

Vi ska vara smarta i förändringstakten. Tack och lov har inte jag i dag svar på allting som ska göras i morgon. Hela tiden när vi lever i denna föränderliga värld dyker det upp bättre och mer genomtänkta förslag till lösningar i morgon. Där skulle vi som stad tjäna på att ibland vara mer flexibla. Våra byggprocesser är långa och krångliga. Om det är någon som vill korta ned dem är det jag. Men vi måste också hitta ett mer flexibelt sätt så att vi hela tiden kan anamma den senaste forskningen för att säkerställa att vi bygger Stockholm socialt, ekonomiskt, ekologiskt och demokratiskt hållbart.

*§ 5 Interpellation om avslag och överklaganden på ansökningar om äldreboende
(nr 2016:38)*

Anförande nr 13

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Jag skulle vilja hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 14

S o f i a M o d i g h (KD): Ordförande! Tack för svaret! Det var ganska länge sedan jag skrev interpellationen – ungefär ett år sedan. Men egentligen är det kanske på sätt och vis positivt att det har tagit lite tid innan den kom upp, för nu har det gått lite längre tid av mandatperioden, och svaret kanske går att utveckla mer och blir kanske på det viset mer intressant.

Det stämmer som det står i svaret att majoriteten har ökat budgeten. Men för den intresserade allmänheten kan det också vara värt att notera att Kristdemokraternas budget hade en ännu större höjning. Det är alltså inte så att detta är högre än interpellantens budget.

Det jag tycker är intressant och som vi kanske kan föra debatt om är att som jag upplever det tror eller upplever äldre i Stockholm fortfarande att det är kö. Många som jag träffar upplever också att de får avslag. Det är såklart positivt att man kan redogöra för att utvecklingen har bromsats upp åt fel håll, så att säga. Som jag tycker framgår bör man nu se till att det också går åt rätt håll och inte bara stannar av. Detta är ändå ett dilemma. Även om det är helt fel är det ett dilemma om äldre upplever att det är kö, att man får avslag och att det nästan inte är någon idé att be om hjälp när det gäller boende.

I svaret är det tacknämligt så att borgarrådet säger att vi självklart ska se till att de generösare reglerna med mera uppfylls. Det vore ju konstigt annars. Men frågan är hur. Det skulle jag gärna vilja höra ett mer utvecklat svar på från borgarrådet. Hur ska detta gå till? Det har som sagt gått lite längre tid nu, så det kanske finns mer svar att ge.

Anförande nr 15

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Hej Sofia! Vad roligt att du är här! Jag hade fått för mig att du skulle sluta, vilket jag hade tyckt vore jättetråkigt. Jag tycker att du ställer frågor där man känner att du seriöst vill veta svaret och diskutera, vrida och vända på saker. Det uppskattar jag.

En sak som har kommit upp i debatten och som jag vill påpeka är något som du inte sade här i ditt inlägg men som fanns med i själva interpellationen. Det handlar om att flera från oppositionen vid olika tillfällen säger att avslagen har ökat. Jag vill bara förtydliga att avslagen *inte* har ökat under den tid som jag har varit ansvarig. Visserligen har inte siffrorna för 2016 kommit ännu, så jag ska vara ödmjuk inför det. Men de ökade alltså inte från 2014, som var det sista året med alliansbudget, till 2015. För vård- och omsorgsboende ökade avslagen från 9 procent 2009 till 17 procent 2014. De ligger kvar på 17 procent för 2015. Vad gäller servicehus ökade de från 35 procent 2009 till 43 procent 2014. 2015 låg de kvar på 43 procent. Jag vill bara ha detta förtydligt.

Hur påverkar vi biståndsbesluten? Det är jätteintressant. För det första, vilket jag hade anledning att debattera under förra fullmäktigesammanträdet, är det viktigt att komma ihåg att biståndsbedömningen är en myndighetsutövning. Man utgår från lagen, det vill säga socialtjänstlagen 4 kap. 1 §, rätten till bistånd. Det handlar om myndighetsutövning där en person med högskoleutbildning ska bedöma vilka insatser som behöver beviljas för att personen i fråga ska nå upp till skälig levnadsnivå. Det är det som förvaltningsrätten, kammarrätten och högsta förvaltningsdomstolen utgår från. Det är det första. I basen ligger alltså lagen. Sedan kan man diskutera om lagen ska ändras och så vidare. Men den rår ju inte vi över, så jag går vidare därifrån.

För det andra handlar det om riktlinjerna. De har reviderats en gång. De riktlinjer som antogs och skrevs fram under förra mandatperioden har vi alltså antagit. En revisionsrapport som kom för några månader sedan visar att man fortfarande upplever dem som otydliga. Vi kommer att ta nya riktlinjer för hösten som jag kommer att bereda till äldrenämnden före sommaren och som kommer upp till kommunfullmäktige i höst så att vi kan åtgärda otydligheten.

För det tredje handlar det om arbetsledning. Det är också en chefsfråga och en fråga om hur vi kommunicerar principer för biståndsbedömning. Hur bemöter vi eventuella skillnader mellan stadsdelar och att det etableras olika typer av praxis?

Likvärdigheten har varit ett problem länge. För ett antal år sedan gjorde Äldrecentrum en rapport där man konstaterade att det finns problem med detta. Vi har begärt ytterligare en uppföljning av Äldrecentrum för att se om det fortfarande är så. Kan man identifiera vilka typer av stadsdelar eller vilka stadsdelar som eventuellt har problem och avviker? Kan man titta på om det finns särskilda mekanismer som driver fram skillnaderna mellan stadsdelarna? När vi vet detta kan vi också åtgärda problemen.

Sist men inte minst handlar det om budgeten. Där har vi tillfört 52 miljoner kronor.

Anförande nr 16

S o f i a M o d i g h (KD): Ordförande! Tack för en del svar! Det är intressanta svar som borgarrådet ger, och det är bra att ni brottas även med styrningen ned på praktisk nivå. Det är på den nivån det börjar, men sedan är det de som är i majoritet som ska se till att den politik som bestäms blir verklighet.

Du lyfte fram att det har varit en diskussion om avslagen och huruvida de ökar eller minskar. Det har jag också hört. Det som också är intressant i frågan är domarna. Det ena perspektivet är att människor ansöker och får avslag. Det andra är om man överklagar och hur domarna sedan utfaller – om stadsdelsnämnden får rätt eller inte. Det intressanta är när stadsdelsnämnden inte får rätt. Vi vill såklart egentligen ha ett system som är så fungerande att man inte ska behöva överklaga och att beslutet blir något annat. Den styrning som vi har ska förstås fungera, och man ska göra rätt bedömningar från början. Det vore bra om du kan kommentera detta.

Det andra som jag skulle vilja veta är en sakfråga som du kanske har i huvudet: När kommer siffrorna för 2016? Jag tänkte först att nu när det har gått ett år har kanske

äldreborgarrådet nya siffror i bakfickan om vi har lite tur. Jag tror dig när du säger att de inte har kommit, men det kan vara intressant att veta om vi vet när de kommer.

Anförande nr 17

Borgarrådet L i n d b l o m (V): När det gäller de nya siffrorna hade också jag hoppats att vi skulle ha fått dem. Men man håller fortfarande på att samla in data från stadsdelarna. De ska sammanställas. Jag får nya siffror i april, och det är alltså alltid ett år tillbaka. Det jag kan diskutera nu är därför siffror för 2015, och siffrorna för 2016 kommer alltså i april.

Vad gäller domarna är det lite vanskligt, precis som du skriver i din interpellation, eftersom det är ganska små antal. Det kan finnas slumpmässiga variationer. Det vi ser för vård- och omsorgsboenden om vi tittar på perioden 2009–2014 är att andelen domar som går mot nämndens beslut har pendlat mellan 36 och 51 procent. 2015 låg de på 39 procent. Som exempel kan jag nämna att siffran 2009 låg på 39 procent, 2010 var den 51 procent och sedan var det 36, 37, 36 och 45 procent för 2014. 2015 gick det ned till 39 procent. Vad gäller servicehus har det varierat mellan 13 och 34 procent. Nu ligger vi på 30 procent. Det är självklart en utmaning. Även om det är små siffror och slumpmässiga variationer håller jag helt med dig. Jag tror till och med att jag använde det som du sade om att det ska vara rätt från början i mitt budgetanförande. Man ska inte behöva gå igenom långa överklagandeprocesser.

Det handlar just om myndighetsutövningen. Dels upplevs som sagt riktlinjerna som otydliga. Vi kommer att återkomma med nya riktlinjer till hösten. Det kommer att åligga äldreförvaltningen ett stort ansvar att vara ute och kommunicera och genomföra utbildningar i de nya riktlinjerna så att de blir implementerade i hela staden. Det handlar också om faktorer som närvarande ledarskap och om att höja personaltätheten på beställarsidan. Alla de här faktorerna har betydelse i myndighetsutövningen. Vi har handlingsplanen för socialsekreterarnas och biståndshandläggarnas arbetssituation.

Jag ser fram emot att se Äldrecentrums uppföljningsstudie. Det ska bli intressant. Sedan tror jag, återigen, att det vi lider stor brist på i Stockholms stad är icke biståndsbedömda boenden med möjlighet till trygghet och gemenskap. Där har vi 21 miljoner avsatta. Äldreförvaltningen håller på att ta fram riktlinjer för aktivitetscentrum. Därefter kommer arbetet att kunna sätta igång på riktigt.

Jag vet att många som söker till exempelvis servicehusen framför allt är ute efter gemenskap och trygghet, och det måste vi kunna möta på ett annat sätt. Man kan till exempel ställa sig i bostadskön och få en bostad därigenom i stället för att behöva gå igenom en biståndshandläggare. Vi kommer också att behöva jobba mycket mer uppsökande och att ha riktade kampanjer för att uppmuntra äldre att ställa sig i bostadskön och få biståndshandläggarna att jobba mer aktivt med att uppmuntra människor att flytta i tid.

Anförande nr 18

S o f i a M o d i g h (KD): Tack för svaren! Vi från Kristdemokraterna har också varit ute och besökt stadsdelar, precis som många andra gör, får man väl gissa. Då har vi försökt att fråga om de ökade resurserna har påverkat biståndsbedömningen under det tidigare året. När vi frågar får vi tyvärr ett negativt svar, det vill säga att

man egentligen inte har förändrat sitt arbetssätt trots att det finns ökade resurser. Det är klart att detta bara är exempel och att det finns ställen där det funkar bättre och där det funkar sämre, men om det här är sant är det ett problem att styrningen inte fungerar. Det är positivt om ni arbetar med det på olika sätt med chefer, riktlinjer och så vidare, som du sade.

När det gäller de domar som ibland utfaller till fördel för den sökande och till nackdel för kommunen kan man egentligen säga att om man skulle vara för generös är det knappast någon som klagar. Vem skulle överklaga att man har fått ett boende? Det skulle väl i så fall vara om någon skulle känna till det och på något sätt vara avundsjuk. Egentligen borde man komma till ett läge där det inte blir några överklaganden utan där den som söker beviljas det den behöver och det blir rättfärdiga beslut.

Anförande nr 19

Borgarrådet L i n d b l o m (V): När det gäller ökade resurser tillförde vi 52 miljoner kronor till beställarsidan. Det hade inte gjorts på ett bra tag. Grejen är att biståndsbeslut påverkas av lagstiftningen, 4 kap. 1 § socialtjänstlagen. Det är riktlinjerna, och det är de som ska vara vägledande. I botten ligger som sagt lagstiftningen.

Samtidigt vet vi att stadsdelarna har att förhålla sig till en budgetram. Även om man inte medger att budgeten påverkar är det klart att den gör det; det behöver man inte hymla med. Därför har vi valt att skjuta till 52 miljoner kronor. Men man ska komma ihåg att stadsdelarnas ekonomi är en helhet, och man får fritt disponera efter lokala förutsättningar... Det blir lite märkligt här nu när jag försöker tala med Sofia och Joakim visst är mycket intressantare; men det kan jag kanske leva med. Hej Joakim!

Min poäng är helt enkelt att vi gör flera saker. Jag vill framför allt att fler ska få rätt från början. Men återigen, som jag var inne på i slutet av mitt förra inlägg, är det enskilt viktigaste att öka tillgången till icke biståndsbedömda boenden. Individer som har behov av gemenskap och trygghet måste kunna få en bostad utan biståndsbedömning. När jag säger att de har behov av gemenskap och trygghet menar jag också att man har ett större behov än vad man kan efterfråga på dagens trygghets- och seniorboenden. Därför är jag glad över att vi tar ett helhetsgrepp om detta.

Det gör också att vi kan fortsätta att använda boenden som till exempel har blivit utdömda av Arbetsmiljöverket till att fortfarande finnas kvar för de äldre. Det gäller exempelvis Edö i Farsta. Det är ett komplicerat projekt som vi trots allt har valt att satsa på att ha kvar just för att vi ser att det finns ett stort behov av icke biståndsbedömda boenden.

Som jag också var inne på tror jag att vi måste tänka ännu mer i termer av uppsökande. Många äldre vill bo kvar hemma. Det bekräftas inte minst av en fokusstudie och av den studie som Äldrecentrum just nu sitter och arbetar med. Vi har gett i uppdrag till Äldrecentrum att titta på just hur framtidens äldre vill bo. Det vi märker är framför allt att en absolut majoritet vill bo kvar hemma. Men då gäller det också att förstå att man kanske behöver ställa sig i kö i tid så att man inte den dag man bor tre trappor upp och plötsligt inte kan ta sig upp utan hiss inte har något alternativ.

Jag tror att beställarsidan kan jobba mycket mer uppsökande och uppmuntra äldre att flytta i tid. Jag skulle till exempel vilja att vi på sikt erbjuder flyttstöd, flyttbidrag och praktisk hjälp vid flytt. Vi behöver också i samarbete med till exempel Bostadsförmedlingen göra fler riktade kampanjer för att uppmuntra äldre att ställa sig i bostadskö. Det kanske känns främmande om man har en villa eller en bostadsrätt. Då kanske man tänker att man har sitt på det torra. Men den dag man behöver en annan typ av boende är det skönt att veta att man har fler alternativ.

§ 6 Interpellation om elitidrottsarenor (nr 2016:39)

Anförande nr 20

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag ber att få hänvisa till det utdelade svaret.

Anförande nr 21

B o S u n d i n (M): Fullmäktige, åhörare! Det är ett år sedan interpellationen lades fram, och frågan är fortfarande lika aktuell. Jag får tacka för svaret. Det kom en del positiva signaler om samarbete och annat. En del kvarstår. Vi ska inte ta upp fördyringar så mycket i diskussionen, för vi har haft ett antal debatter om det. Men det är en faktor som kommer in.

Det jag skulle vilja veta av borgarrådet är: Hur ser policyn ut i dag i Stockholms stad när det gäller val mellan att upprusta elitarenor och att anpassa för elitidrott i olika sammanhang? Vi vet att det finns en hel del krav från Fotbollförbundet som vi har att förhålla oss till. Sedan kan olika lag hamna i olika divisioner så att de inte behöver de här kraven, vilket man inte vet i förväg.

Det finns ett antal exempel: Enskede IK behöver anpassas. Akropol ute i Akalla har fått nej. De får spela i Spånga. Karlberg kan ha sådana krav. Grimsta och Kanalplan har utrustats för att kunna uppfylla de här kraven. Det var sådant som vi påbörjade under Alliansens tid, och sedan har detta blivit kraftigt fördyrat under mandatperioden.

Jag skulle ändå vilja veta om det finns någon tänkt policy för hur man ska göra. Det handlar inte bara om fotbollen, utan det är många specialförbund. Vi har basket, hockey, innebandy, handboll och badminton. Jag tror att det skulle vara nyttigt och värdefullt om vi inte bara från majoriteten utan även från vår sida kunde hitta något förhållningssätt för hur vi ska hantera detta. Det är inte lätt, men det är viktigt att vi får breddidrott och arenor för detta.

Hur ska vi få det finansierat fullt ut?

Anförande nr 22

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Tack för frågan! Jag vill börja med att säga att jag är glad att vi verkar vara fortsatt överens om den prioritering som vi har gjort gemensamt både i idrottsnämnden och här i fullmäktige. I Stockholm är det barn-, ungdoms- och breddidrotten som är prioriterad. Det gäller självklart även i investeringsbudgeten. Det är egentligen den princip som vi har att förhålla oss till. Vi ska helt enkelt se till barn och ungdomar och till breddidrottens bästa.

Sedan interpellationssvaret skrevs har jag såklart fört fortsatta samtal med Stockholms fotbollsförbund. Jag vill också passa på att meddela alla som lyssnar här och alla som lyssnar på andra håll att vi nu är tydligt överens även med Stockholms fotbollsförbund om att det är fler konstgräsplaner för barn, ungdomar och breddidrott som är prioriterat. De är beredda att handgripligen hjälpa oss i diskussionerna med sitt förbund och med respektive lag i Stockholm om att det inte behövs fler elitanpassade arenor, utan det vi behöver är fler konstgräsplaner totalt sett. Just när det gäller fotbollen tycker jag därför att det känns lovande, och det känns också lovande inför de diskussioner som kanske kommer med till exempel Enskede.

Med detta sagt är det klart att vi i framtiden fortsatt kommer att ha diskussioner om enskilda elitanpassade arenor. Stockholm är en huvudstad och en evenemangsstad i världsklass, och det är vi stolta och glada över att också vara. Vi vill att stockholmarna ska kunna uppleva idrott i världsklass och att våra barn och ungdomar ska kunna inspireras av idrotten.

Jag tror att det kommer att vara svårt att ha en övergripande princip som ska gälla för alla kommande samtal. Jag tror därför att det är viktigt att vi inför varje sådant samtal för samtal över blockgränserna och partigränserna med alla inblandade. Men vi ska föra dem med vår huvudprincip: Det är barn, ungdomar och breddidrott som är huvudprioriteringen. Allt däröver är så att säga undantagsdiskussioner, där vi ser att vi också behöver ge elitidrotten möjlighet att verka.

I interpellationen lyfts det också fram några konkreta exempel. Jag vill därför säga att vi i mycket ärvde investeringen i Grimsta för att anpassa den till elitidrott, vilket vi var mycket skeptiska till eftersom vi har flera fotbollsplaner i Stockholm som är anpassade. Dock är jag stolt över, och jag tycker att det var ett mycket bra och viktigt beslut, att vi mot den bakgrunden valde att också anpassa Kanalplan. Om det är någonting som jag också tycker ska vara en bärande princip är det att kvinnor och flickor ska ha samma möjligheter som pojkar och män i den här staden. Om vi gör vissa anpassningar för att män ska kunna spela på hemmaplan måste samma princip gälla för kvinnor. Det är jag fortsatt glad att vi valde att göra i den nya majoriteten.

Anförande nr 23

B o S u n d i n (M): Ordförande, fullmäktige! Det låter som att vi är hyfsat överens om vissa saker. Det är väl lite upp till bevis framdeles. Jag tycker ändå att det måste finnas någon form av policy för de här frågorna, för det är ganska svårt att hantera när olika idrottsklubbar kommer med olika krav och hänvisar till respektive förbund. Då måste vi som stad ha någon form av policy för detta.

Samtidigt är jag medveten om att vi behöver elitarenor av olika slag. Då menar jag inte Tele 2, utan det finns mycket mindre arenor. De som idrottar på den nivån är viktiga förebilder för breddidrotten.

Jag skulle vilka passa på att fråga borgarrådet i dag om en fundering som jag har haft. Vi tycker från moderat håll att vi ska bygga billiga träningshallar. Då kan man få många fler hallar för samma pengar. Det har visat sig att det under den nya majoritet som finns i dag byggs arenor eller hallar som är betydligt dyrare. De är både tre och fyra och fem gånger dyrare av olika skäl. Det handlar om kostnadsfördyringar och diverse andra saker.

Då tycker jag att man kan ställa en fråga till borgarrådet. Om man bygger så dyra inomhushallar – skulle man då inte kunna tänka sig att de hallar som det handlar om här anpassas till elitverksamheter med begränsad publik – sådana idrotter som inte kräver stora publikytor? Jag tänker på idrotter som handboll, badminton, basket och så vidare. Det gäller också innebandy. De är stora sporter, och när det spelas seriematcher på elitnivå behövs inte så där himla många hundra platser för åskådare. Men det finns inte i hallarna. Om man ändå bygger dyrt – skulle man då inte kunna tänka den tanken? Då kan man slå två flugor i en smäll och både få breddidrott och

lösa arenafrågorna för elitverksamhet när det gäller mindre idrotter som inte drar så mycket publik.

Anförande nr 24

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Nu blev jag lite osäker, för i interpellationen handlade frågorna mer om hur mycket vi tänker begränsa utrymmet i budgeten för att satsa på elitidrott och elitanpassade arenor framför barn och ungdomar och breddverksamheter. Men nu låter det på Bo Sundin som att du snarare vill att vi här ska komma överens om att vi ska anpassa fler arenor till elitverksamheten. Det är en ny och större diskussion som i så fall måste föras när vi budgeterar för det reviderade idrottspolitiska programmet.

Jag kan dock säga härifrån att från den här majoriteten kommer prioriteringen fortsatt att vara barn-, ungdoms- och breddidrott. Den prioriteringen hoppas jag att vi även fortsatt kommer överens om, precis som vi var överens med din företrädare på den tid då jag tillhörde oppositionen.

När det gäller just mindre hallar, där man kan ha viss publik, finns det ett antal sådana i Stockholm i dag. Det vi har rejäl brist på är publikkapacitet för omkring 5 000, det vill säga motsvarande Eriksdalshallen. Där har vi sagt att just nu är vår prioritering att bygga ut fler fullstora hallar och fler konstgräsplaner. Prioriteringen att få till ytterligare hallar med större publikkapacitet får bli en diskussion att ta efteråt, när vi har kommit närmare till att komma ikapp den brist som finns.

Jag tycker kanske inte att en interpellationsdebatt är det rätta forumet för att plötsligt börja diskutera nya principer och förhållningssätt. Men eftersom du lyfter diskussionen måste jag ändå svara att vi hoppas att vi fortsatt kommer att vara överens om att det är barn-, ungdoms- och breddidrotten som är prioriterad när vi prioriterar i vår budget i Stockholms stad.

Anförande nr 25

B o S u n d i n (M): Ordförande och fullmäktige! Tack för det svaret! Jag kan försäkra att vi är helt överens om att det idrottspolitiska programmet gäller och att det är barn- och breddidrott som är prio ett och inte stora pengar på elitverksamhet. Det jag lyfte fram som en fundering för framtiden som jag tror och hoppas att vi ska kunna föra en diskussion om är detta: När man ändå lägger så mycket pengar på inomhushallar – två, tre och fyra gånger så mycket som det skulle kunna vara om man byggde billiga träningshallar – kan man kanske tänka tanken att man kan lösa en del av elitverksamhetsmatcherna i smalare idrotter. Då talar vi inte om 5 000 publikplatser, utan det kanske är en kapacitet på 500 eller 300 åskådare i sådana hallar. Det hör naturligtvis egentligen inte hemma i denna interpellationsdiskussion, men jag tycker ändå att det är värt att ta upp frågan och fundera på den.

I grunden är vi alltså helt överens om att det idrottspolitiska program som vi tog fram förra mandatperioden står vi helt bakom, och det kommer vi att fortsätta att göra.

Anförande nr 26

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Låt mig tacka för förtydligandet. Jag är glad att vår prioritering står fast och att vi är fortsatt överens om den. Jag tror att det är bra för

Stockholms idrottande barn och ungdomar men också för de barn och ungdomar som vi vill ska bli idrottande att vi blir överens om vilken prioritering vi har.

Tack vare att vi flera år i rad i majoriteten har satsat på idrotten och sett till att det finns budgetmedel för att ha denna prioritering och genom idrottsmiljarden kan vi bygga fler hallar och konstgräsplaner. Vi har höjt föreningsbidraget i den här staden så att fler barn och ungdomar ska kunna få vara med. Vi har satsat mycket på den riktade öppna verksamheten för att fler barn och ungdomar som i dag inte idrottar ska kunna komma in i idrottsverksamheten både genom föreningslivet och genom stadens egen verksamhet.

Till detta har vi gjort vissa investeringar i elit Anpassningar av framför allt Kanalplan för att se till att även kvinnor och unga tjejer i Stockholm får samma förutsättningar att spela elitfotboll som killar har haft under väldigt lång tid. Det är jag glad och stolt över, och den inriktningen kommer vi att fortsätta att ha.

*§ 9 Muntlig frågestund**Fråga nr 1. Stadens bokslut*

Anförande nr 27

Borgarrådet L a r s s o n (M): Herr ordförande! I Dagens Nyheter den 23 februari meddelade finansborgarrådet att Stockholms stad för 2016 gjorde ett överskott med 4,6 miljarder. Det låter ju bra. Men faktum är att det i huvudsak är intäkter från reavinster, alltså i form av engångskaraktär, som bidrar till det starka resultatet. 4,4 miljarder av dessa 4,6 är alltså reavinstintäkter från markförsäljningar. Alla dessa markförsäljningar i Hagastaden, Norra Djurgårdsstaden med flera beslutades under förra mandatperioden, alltså av Alliansen. Om det inte hade varit för dessa reavinster hade naturligtvis stadens resultat varit betydligt svagare.

Min fråga till finansborgarrådet är: Är hon nöjd med detta faktum?

Anförande nr 28

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Tack så mycket, borgarrådet Larsson, för frågan! Stadens bokslut kommer snart som ett ärende i borgarrådsberedningen och därefter i kommunstyrelsen för alla att läsa. Det är helt riktigt att det är 4,6 miljarder. Jag har varit noggrann med att kommunicera att det handlar mycket om det ökade bostadsbyggandet, som gör att vi säljer och hyr ut mark från Stockholm. Vi gör andra fastighetsförsäljningar också, och även, å andra sidan, fastighetsinvesteringar.

Det är klart att vi har ett högt bokslutsresultat, men man ska också passa på att nämna i detta att vi ser på driftsverksamheterna att vi också gör ett plusresultat, vilket är ungefär 200 miljoner kronor. Vi har fått bukt med den pågående negativa trenden inom äldreomsorgen från ett minus på över 100 miljoner kronor till ett minimerat minus. Alla stadsdelsnämnder går med minst noll och lite plus. Vi ser att vi har väldigt bra kontroll och styrning.

Med detta sagt finns det naturligtvis också mycket kvar att göra. Är jag nöjd? Det är klart att jag är nöjd när det går bra för Stockholm. Men det ska också till att det vi använder bokslutet till och det överskottet handlar om är att få ned lån och att vi inte behöver låna så mycket pengar, som borgarrådet Larsson har varit inne och diskuterat tidigare. Med detta starka bokslut har vi i stället råd att bygga ännu mer för Stockholms framtid. Det handlar mycket om bostäder, men det handlar naturligtvis också om övrig infrastruktur. Det är idrottshallar, som vi diskuterade tidigare, med mera.

Anförande nr 29

Borgarrådet L a r s s o n (M): Nu handlar ju reavinst i huvudsak om ökade intäkter från bostadsbyggandet från föregående mandatperiod, alltså under Alliansens tid.

När du var nyvald som finansborgarråd, Karin Wanngård, sade du den 20 oktober i talarstolen i Rådsalen: Vi tar över en stad med god ekonomi, och vi kommer att lämna ifrån oss en stad med god ekonomi. Nu har vi sett bokslutet för ert andra år vid makten, och det är ett bokslut som – som du säger – visar på ett resultat som om man

inte räknar engångsintäkterna landar på 0,2 miljarder. I praktiken riskerar staden att balansera på ett underskott framöver.

Tycker du att det är god ekonomi med tanke på att det råder högkonjunktur, att ni har höjt skatten och så vidare? Kan du verkligen garantera att du kan lämna över en stad med god ekonomi 2018?

Anförande nr 30

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Eftersom borgarrådet Larsson verkar vilja diskutera vad som hände föregående mandatperiod kan vi bland annat dra upp den lånekurva som lämnades över till mig som finansborgarråd. Det handlade om extrema lånebehov på grund av att man ligger efter med bostadsbyggandet.

Det vi har gjort är att de facto få igång bostadsbyggandet. Planer är ingenting man kan bo på. Man kan inte bo på en detaljplan, utan vi måste få igång bostadsbyggandet. Det är det vi har lyckats med, och det är också det som syns i bokslutet. Vi får in pengar för markförsäljningen. Det är en aktiv politisk handling.

Det handlar också om att staden är stark ekonomiskt. Men med det sagt går det inte bra för alla stockholmare. Vi måste fortsätta att satsa i hela Stockholm på den sociala verksamheten och i våra stadsdelsnämnder.

Anförande nr 31

Borgarrådet L a r s s o n (M): Det är intressant att finansborgarrådet tar upp lånekurvan. Det betyder att finansborgarrådet inte vet vad som är skillnaden mellan prognos och det utfall som vi på grund av markförsäljningarna har kunnat överlämna till er. Ni har alltså ett antal reavinster som ni har kunnat ta in i ert bokslut.

Men all right – det är ett högt tonläge, och jag kan bara tolka det som att finansborgarrådet är besvärad av att vi påpekar att det är en knepig situation. Vi är i en högkonjunktur, och vi har ett minimalt driftsöverskott. Skatten är höjd med 1,4 miljarder. Ändå går staden i löpande drift med ett minimalt överskott – detta i en tid när vi har det absolut minsta tillägget, till exempel, till skolbudgeten i staden på tolv år. Det kan knappast bli tydligare: Socialdemokraterna har slut på pengar och idéer.

Jag skulle vilja veta, Karin Wanngård: Hur mycket tänker du höja skatten med nästa år? Har du räknat ut det? Om ni ska göra någon satsning över huvud taget måste ni faktiskt höja skatten.

Anförande nr 32

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag har full respekt för att borgarrådet Larsson är avundsjuk på bokslutet för 2016. Detta är det högsta resultat som Stockholms stad någonsin har gjort. Du vill med näbbar och klor försöka förklara att det är din förtjänst. Det är inte din förtjänst, Joakim Larsson. Att få ett sådant positivt resultat och att verkligen gå igenom varför vi ärvde ett så högt underskott i äldreomsorgen och varför vi hade stadsdelsnämnder som gick minus är en aktiv politik.

En knepig situation, sägs det att det är. Jag skulle vilja säga att alla andra kommuner skulle vilja ha det som Stockholm har. Stockholm har starka finanser och en hög

inflyttning. Vi kan producera bostäder. Vi har en tydlig vision: ett Stockholm för alla. Det kommer att leda till tydliga skillnader i valet, när ni står för den andra sidan.

Fråga nr 2. Rätten till tolk

Anförande nr 33

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Ordförande! Liberalerna har drivit frågan om tolkar under en längre tid. Vi har skrivit en motion som borgarrådet besvarade tidigare. Nu har förvaltningslagen kommit med ett förslag där man går från bör-krav till ska-krav när det gäller tolkar. Jag är nyfiken på om det leder till några förändringar i vårt arbete i socialtjänsten i Stockholm.

Anförande nr 34

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag tycker att det är bra att förslaget har kommit. Man ska ha rätt att få information som man kan förstå när myndigheter kommunicerar. Sedan tycker jag generellt att tolkfrågan är viktig, och jag ser ett behov av att förändringar sker på nationell nivå utöver lagstiftningen. Jag tycker att SKL driver frågan på ett bra sätt. Det handlar om att vi behöver ha fler auktorisationstillfällen. Redan det är en av flaskhalsarna när det gäller att få ut fler tolkar som är auktoriserade. Det handlar också om exempelvis fler kontakttolkutbildningsplatser, apropå kvaliteten i de tolktjänster som vi tillhandahåller i staden. Vi tar ju hjälp av olika företag. Också detta är en fråga som ni har lyft på olika sätt. Det ska finnas tolkar, men det är också viktigt att jobba med kvalitetsaspekten.

Det är viktigt att SKL driver på också i dessa frågor för att hjälpa oss i kommunerna att jobba med detta.

Anförande nr 35

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Vad jag förstår av förslaget handlar det i första hand om myndighetsutövning. När vi talar om någon form av tolkgaranti i Stockholm tänker vi i ett bredare perspektiv där man också kan få tolkhjälp vad gäller råd och stöd.

Hur ser du på det?

Anförande nr 36

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag tycker att det är viktigt att få stöd i att kommunicera i de situationer där man behöver det, inte minst när det gäller känslig information eller myndighetsbeslut där man verkligen måste förstå vad det är för beslut som har fattats och vad det betyder för en själv. Man kanske till exempel vill överklaga ett beslut.

Men det gäller förstås också råd och stöd. I alla de verksamheter som vi har är det viktigt att människor kan tillgodogöra sig den insats man får. Ibland kan det gälla rätten att få tolkhjälp i olika situationer, och ibland kan det gälla rätten att ha en kommunikation utan tolk även om det råder språkförbistringar. Men om tolk underlättar för en människa som på olika sätt ska få stöd från staden är det min uppfattning att man helt enkelt ska ha tillgång till tolk.

Anförande nr 37

I s a b e l S m e d b e r g P a l m q v i s t (L): Jag delar naturligtvis din uppfattning. Jag tycker att det är lovvärt att SKL också tar över detta. Men det finns ingenting som hindrar att Stockholm går i bräsch för det här. Vi skulle kunna göra mer i Stockholm för att visa att vi tar frågan på allvar, inte minst med tanke på att vi har stora utmaningar med att barn hjälper sina föräldrar med tolkning. Det finns stora utmaningar när det gäller att socialtjänsterna ska klara sitt arbete när man inte har tolkar.

Det finns alltså all anledning för oss att gå före även om SKL också tittar på detta. Jag skulle önska att vi tog någon form av steg framåt i frågan och anlade ett lite bredare perspektiv på tolkfrågan.

Anförande nr 38

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det kan vi verkligen diskutera vidare när det gäller vad det rent konkret skulle kunna vara och så vidare. Men jag tänker på tillgången på tolkar, och där tror jag att det är oerhört viktigt att SKL driver frågan. Det är inte rimligt att vi exempelvis har för få utbildningsplatser. Sedan kanske detta inte slår allra hårdast mot Stockholm som kommun; det kan nog finnas kommuner som har det svårare. Men det påverkar oss också.

Jag tror att det finns en generell uppfattning att vi inte vill att barn ska vara tolkar, för det är inte bra. Så ska vi inte ha det. Detta är viktiga delar som man skulle kunna slå fast på olika sätt, men jag tror också att det finns en stark uppfattning i socialtjänsten att detta inte är ett bra sätt att jobba på. Så tycker man även i professionen som jobbar med frågorna dagligen.

Jag är såklart öppen för att tala med er om vad detta rent konkret skulle kunna vara och vad det skulle kunna handla om när man tar steg framåt. Det är viktigt att människor får en förståelse och vet vad som händer och att de får stöd och hjälp när de behöver det i ett språkperspektiv.

Fråga nr 3. Anser stadsbyggnadsborgarrådet att det är viktigt att vi bevarar våra gamla kulturbyggnader?

Anförande nr 39

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Vi börjar se en rivningsvåg som sveper över Stockholm. Det finns många olika åsikter om hur vi ska hantera detta. Är det värt att bevara våra gamla kulturbyggnader? Liberalerna, till exempel, vill riva och bygga någon sorts kopior. Sverigedemokraterna vill bevara våra kulturbyggnader. Jag tycker att det vore intressant att veta var stadsbyggnadsborgarrådet står i de här frågorna.

Är det viktigt att bevara våra gamla kulturbyggnader?

Anförande nr 40

Borgarrådet M o g e r t (S): Det är en ganska enkel fråga. Jag tycker självklart att det är viktigt att bevara kulturbyggnader. Jag tycker att det är viktigt att ta kulturhistorisk hänsyn, speciellt nu när Stockholm växer och växer snabbt. Exploateringstrycket i vår stad är hårt. Jag tycker att det är viktigt i hela staden – inte bara i

innerstaden utan också i Stockholms ytterstad. Det var därför jag under min förra period som kulturborgarråd tog initiativ till och skapade resurser för att Stadsmuseet kunde klassificera också hela Stockholms ytterstad.

Det här betyder inte att man inte kan förändra. Det är viktigt att säga. Det är viktigt med kulturhistoriska hänsyn, men det är också viktigt att staden kan växa, expandera och förändras. Det innebär att när vi exempelvis bygger ut och utvecklar i gamla industri- och terminalområden som Slakthusområdet eller i Älvsjö gör vi avvägningar hus för hus. Då gör vi avvägningar både kring det enskilda och kring helhetsintrycket. Det innebär ibland att klassade hus rivs. Det gäller framför allt hus från 40- och 50-tal i stadens yttre industriområden.

Staden måste kunna växa. Staden måste kunna utvecklas. Sedan ska det ske med respekt för och i samklang med de kulturhistoriska värdena. Det är essentiellt. Men staden måste kunna växa och förändras. Så ja, jag har stor respekt för de kulturhistoriska värdena och ja, vi ska skydda och bevara våra kulturhistoriskt viktiga hus. Men vi måste också leva i en föränderlig stad.

Anförande nr 41

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Tack för svaret! Det låter bra, Roger Mogert, när du nämner detta med kulturhistorisk hänsyn. Vi kan absolut ställa upp på att det är en god idé att se över till exempel industriområden och bygga bostäder där.

Jag ska ta ett exempel så att det blir lite tydligare varför jag ställer min fråga. Du gjorde ett uttalande den 13 februari om ABBA-museet och nämnde just att det handlar om en känslig miljö och att man är tvungen att ta hänsyn till kulturvärdena på platsen. Det är bra så långt. Men man ställer sig frågan: Är det inte lika viktigt att man tar hänsyn till kulturvärdena i andra viktiga stadsbyggnadsfrågor? Det finns ett ställningstagande när det handlar om ABBA-museet, men sedan har ni ett helt annat ställningstagande när det handlar om tullhusen ute på Blasieholmen, som ni vill riva.

Kan du inte berätta varför det finns två olika måttstockar?

Anförande nr 42

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag förklarade ju just detta. Staden måste kunna växa, och staden måste kunna utvecklas. Vi har stor respekt för de kulturhistoriska värdena i hela den här salen, tror jag. Men ibland handlar det också om vad staden får. Därför ser vi både från hus till hus och till helheten.

I fallet med Nobelcentret, som du tar upp, har staden gjort analysen att den grönklassade byggnad som du hänvisar till, alltså tullhuset, är så pass förvanskat framför allt invändigt att man helt enkelt kan tänka sig att göra detta byte. Det staden får i form av ett Nobelcenter är mer värt än det som går förlorat. Det betyder inte att vi tar lätt på de kulturhistoriska värdena, men det gör att vi ser en helhet där staden blir bättre av bytet.

Anförande nr 43

M a r t i n W e s t m o n t (SD): Ordförande! Stor respekt för de kulturhistoriska värdena, säger Roger Mogert. Vi talar ändå om en miljö som är unik inte bara för Stockholm utan för hela Sverige. Detta är hus som du och majoriteten och även

Moderaterna vill riva. Du kan inte påstå att du tar hänsyn till de kulturhistoriska värdena när du driver den sortens politik.

Jag tycker ändå att det finns en viktig poäng här. Uppenbarligen behöver inte Nobelcentret anpassa sig till kringliggande byggnader när man vill bygga den här glaskuben. Du tycker att det är viktigt åt det ena hållet. För ABBA-museet är det viktigt att man anpassar sig till kringliggande byggnader. Men när det kommer till Nobelcentret är det en helt annan politik som ni driver i Socialdemokraterna. Vilken politisk linje är det som gäller? Kan du inte svara på varför ABBA-museet måste anpassa sig till kringliggande byggnader och varför Nobelstiftelsen inte måste anpassa sig till kringliggande byggnader som till exempel Nationalmuseum ute på Blasieholmen?

Anförande nr 44

Borgarrådet M o g e r t (S): Möjligen hade det blivit lättare om du hade satt dig in lite i ärendet kring Nobel. Det är inte en glaskub som byggs där, utan det är ett helt annat hus. Jag tror att du har missuppfattat detta. Fasaden är av metall. Det har också varit en del debatt om vilken typ av metall det är och vilka effekter det får. Det är alltså långtifrån en glaskub som ska byggas där.

Det som gjorde att man kom fram till denna byggnad var att man på platsen valde att ha en internationell arkitekttävling. Det förslag som vann var det mest konservativa. Den arkitekt som vann är en av de arkitekter i världen som är bäst på att göra moderna tillägg i en känslig historisk miljö. Det är grundläggande fakta i frågan. Sedan kan du tycka att det är ett dåligt hus eller ett fult hus. Men detta är den arkitekt som gjorde det minsta ingreppet och, faktiskt, det hus som passar bäst in på platsen.

Fråga nr 4. Rådgivargruppen

Anförande nr 45

K a r i n E r n l u n d (C): Jag läste i Dagens Nyheter häromveckan att finansborgarrådet Karin Wångård berättar att hon inrättar en rådgivargrupp för att stärka det brottsförebyggande arbetet i staden. Jag tycker att det är bra, för det behövs verkligen mer politisk handlingskraft från kommunen.

Men jag undrar: Vilken politisk instans ska detta advisory board eller denna rådgivargrupp rapportera till? Vilka är det som den ska rådgiva? Är det direkt till dig, eller är det till kommunstyrelsen? Varför är det inte till det utskott som kanske borde ligga närmast till hands, det vill säga demokrati- och ytterstadsutskottet?

Jag hade tänkt att fråga borgarrådet Livh om detta i dag, men hon är inte här. Jag frågar därför dig i stället. Detta utskott sammanträder knappt. Hade det inte varit bättre om det hade fått en arbetsuppgift?

Anförande nr 46

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Tack så mycket, Karin Ernlund, för frågan! Den ger mig möjlighet att klargöra lite grann. Allting som man håller på med får inte plats i tidningarna, och därför blev det också förkortat i intervjun.

Det handlar helt riktigt om ett advisory board som är knutet till mig. Det är jag som har frågat personer om de vill tala med mig om frågor om vad som sker i trygghetsfrågorna, hur staden arbetar, om vi jobbar på rätt sätt eller om vi ska jobba på ett annorlunda sätt.

Det som inte heller kom med var den representation som jag har knutit till mig. Det är polischefen i Region Stockholm, alltså Ulf Johansson, som ingår i advisory board. På det senaste mötet var Patrick Unga där i hans ställe. Vi har haft möten, vilket inte heller framgick i tidningsartikeln. Robert Jaaniste, som är vd på Ikano bostad, är också med. Privata fastighetsägare är också med när det gäller arbetet med hur man kan arbeta bättre socialt i hela Stockholm. Jerzy Sarnecki, som är kriminolog vid Stockholms universitet är med liksom en annan forskare vid Stockholms universitet, Julia Sandahl. Biträdande stadsdirektör Fredrik Jurdell är naturligtvis också med liksom Åsa Ljusberg, som är operativ samordnare.

Det handlar om kunskapsutveckling, och det handlar om hur vi arbetar i Stockholm, där vi ger varandra kunskap. Det är nyttigt för att säkerställa att jag är på rätt spår i mitt arbete som finansborgarråd i staden.

Anförande nr 47

Karin Ernlund (C): Nej, allt får inte plats i tidningen. Men det finns verkligen plats i kommunstyrelsens utskott för demokrati- och ytterstadsfrågor att göra mer. Det låter som att du har gjort ett gediget arbete med att sammankalla detta advisory board, och det låter nästan som att detta är ett sätt att runda din borgarrådskollegas arbete i utskottet.

Jag tycker som sagt att det låter väldigt bra, och det här är ett arbete som behöver spridas i hela staden och i alla verksamheter. Jag måste därför säga att jag tycker att det är lite konstigt att det är kopplat direkt till dig som finansborgarråd och inte till ett av stadens demokratiskt tillsatta organ.

Demokrati- och ytterstadsutskottet har bara sammanträtt fyra gånger sedan valet 2014, och de har bara två sammanträden inbokade. Är det kanske helt enkelt så att du försöker runda din borgarrådskollega med detta?

Anförande nr 48

Borgarrådet Wengård (S): Jag älskar konspirationsteorier och att man skulle ha någon alternativ agenda bara för att man jobbar framåt. Nej, absolut inte! Mycket i hela majoritetens arbete handlar just om fokus på hur vi ska bygga ett Stockholm som håller ihop. Där har jag ett stort ansvar som finansborgarråd i staden. Vi har alla många verktyg, men vi måste också säkerställa att vi arbetar på rätt sätt.

Vad demokrati- och ytterstadsutskottet ägnar sig åt är upp till det utskottet. Du får naturligtvis ställa frågan till rätt borgarråd. Om du sitter i detta utskott kan du naturligtvis själv föra upp det till diskussion i utskottet.

Det är inga konstigheter med att jag träffar olika människor i olika konstellationer i min roll som finansborgarråd. Det gynnar stockholmarna att man hela tiden uppdaterar sin egen kunskap.

Anförande nr 49

K a r i n E r n l u n d (C): Nej, det är inget konstigt att du gör det. Men jag tycker att det är konstigt att vi har ett utskott som aldrig sammanträder, framför allt när det gäller så här viktiga frågor för stadens utveckling.

Jag har ett konkret förslag: att vi helt enkelt lägger ned detta utskott som ändå inte sammanträder och som ändå inte gör någonting. Sedan tar vi ditt advisory board, som jag tycker låter som ett väldigt namnkunnigt sådant. Jag skulle verkligen tycka att det vore bra om det kunde spridas till fler än bara finansborgarrådet. Jag skulle gärna se att man tillsätter en form av politisk instans i staden där vi jobbar aktivt med dessa frågor. Det skulle också vara en politisk instans som medborgarna kan vända sig till och utkräva ansvar av.

Jag har skrivit en motion som jag har lämnat in till kommunfullmäktige där jag föreslår precis detta. Jag har valt att kalla det för att tillsätta ett trygghetsråd. Jag tror inte att det hann med i utskicket till detta sammanträde, men jag tror att vi kommer att få anledning att återkomma till det.

Anförande nr 50

Borgarrådet W a n n g å r d (S): I ditt tidigare inlägg sade du att utskottet hade sammanträtt och att det hade inplanerade möten också framöver. I ditt senaste inlägg sade du att de aldrig har träffats. Man får nog lite grann välja sin vokabulär. Har ni träffats, eller har ni inte träffats? Det kan ju vara en grund att åtminstone säga vad som gäller.

När det handlar om vilka människor som träffar vilka personer kan jag säga att det är fritt för alla politiker och alla andra människor att träffa vilka personer de vill. Jag har valt att knyta vissa personer till mig för att samarbeta kring staden ytterligare. Det är helt fritt för Karin Ernlund att kontakta exakt samma personer på listan eller andra personer som du vill samtala med. Det är helt upp till dig. Det finns ingen skyldighet att gå via finansborgarrådet för att ha möten med de personer som sitter i mitt advisory board.

Fråga nr 5. Majoritetens syn på vinter-OS 2026

Anförande nr 51

E r i k S l o t t n e r (KD): Herr ordförande! Det var glada miner i slutet på januari då Socialdemokraterna kallade till presskonferens om att de vill ansöka om ett vinter-OS och Paralympics 2026. Medierna rapporterade att staden vill göra en sådan ansökan, och de sade till och med att staden har beslutat det. Det var dock lite förhastat, för det har vi hört att man inte har gjort.

”Staden” är dock inte synonymt med Socialdemokraterna, även om en del nog skulle önska att det vore så. Nästan omgående efter presskonferensen gick två av majoritetspartierna, nämligen Vänstern och Feministiskt initiativ, ut och deklarerade att de minsann absolut inte vill ha något vinter-OS. De här pengarna vill de i stället lägga på skola och omsorg.

För mig är detta otroligt märkligt. Man kan bara föreställa sig hur det skulle bli om det skulle hända i Alliansen – om ett parti på en presskonferens deklarerar att man

ska göra något, och sedan går ett annat parti ut och säger emot det. Det är väldigt konstigt.

Min första fråga till Wanngård är egentligen: Hur är sammanhållningen i den rödgrönrosa majoriteten i Stockholm?

Anförande nr 52

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande, fullmäktige! Det blev en annan slutkläm än vad jag hade förväntat mig på frågan. Jag trodde att vi skulle få diskutera OS och Paralympics i Stockholm 2026. Tack så jättemycket, Erik Slottner, för frågan! Den ger mig också i denna frågestund möjlighet att klargöra vad det handlar om.

Det handlar om att Stockholms stad har tagit fram en utredning om OS och Paralympics i Stockholm 2026. Det var det som presenterades. Det är en utredning som går ut på bred remiss om möjligheterna att eventuellt arrangera ett vinter-OS och Paralympics 2026 i Stockholm med omnejd. Fler kommuner är inblandade.

Den budget som visas i utredningen går inte riktigt att likställa med driftsbudgeten för staden. Det handlar om att Internationella olympiska kommittén kommer att gå in med minst 8 miljarder kronor i Stockholm och Sverige om det skulle bli ett arrangemang som detta. Det är fantastiskt mycket pengar.

Din slutkläm på frågan var hur samarbetet inom majoriteten är. Jag kan säga att samarbetet inom majoriteten är ypperligt och fungerar väldigt bra. Det har du nog sett i de budgetar vi har lagt fram och i de politiska beslut som för Stockholm framåt i rätt riktning. Vi är fyra olika partier av en orsak, och vi kan samarbeta. Jag kan gärna samarbeta med fler partier om ni skulle vara villiga att bryta er stigmatiserande blockpolitik där ni evigt tjarar om att ni ska hålla ihop fyra partier. Men det kanske ni numera lyckas med eftersom vissa partier vill ha med Sverigedemokraterna och vissa inte.

Anförande nr 53

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det är alltid roligt att ställa lite annorlunda frågor i slutklämmen så att ni borgarråd inte bara ska kunna ta frågan för given när ni hör rubriken.

Jag vill egentligen veta vad majoriteten tycker om OS. Om jag minns rätt var detta en presskonferens som två socialdemokratiska borgarråd gick ut med. Genast går halva majoriteten ut och säger att de inte alls tycker så här. För mig är det ett märkligt agerande i en konstellation att ni inte före presskonferenserna pratar ihop er. Det är inte småpotatis vi talar om, för det FI och Vänstern har sagt sig vara emot är att ens ansöka om OS. Man beräknar att ansökningsprocessen kostar ungefär 60 miljoner kronor. Det ska vi fatta beslut om här i kommunfullmäktige i vår.

Frågan är: Är man beredd att baxa igenom beslutet utan att veta hur den ekonomiska riskfördelningen kommer att se ut? I den utredning som har tagits fram föreslås att det är kommunen som ska ta de ekonomiska riskerna. Men jag undrar om Wanngård är beredd att baxa igenom ett sådant beslut.

Anförande nr 54

Borgarrådet W a n n g å r d (S): I den utredning som läggs fram är det tydligt att man bildar ett bolag där Sveriges olympiska kommitté är med, där parasporterna är med och där vi som kommun är med. Det är tydligt att det *inte* är Stockholms stad som tar de ekonomiska riskerna.

När det gäller själva ansökningsprocessen för vinter-OS och Paralympics i Stockholm var vi ju med och ansökte om sommar-OS för Stockholm på sin tid, 2004. Vi ska inte glömma att bara för att vi var med och ansökte fick vi igång Eriksdalsbadet, Hammarby sjöstad och Arlandabanan i en snabb process för att det skulle vara klart till 2004. Man kan alltså såklart resonera om att bara vara med i en ansökningsprocess för att det gynnar staden och Sverige.

När det gäller vad majoriteten tycker om OS har vi ingen ensidig ställning. Det har du ju redan konstaterat.

Anförande nr 55

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt, och jag är lite förvånad över, att man inte har rapporterat mer om denna spricka. Denna mandatperiod har det bara hänt en gång att ni inte har röstat på samma sätt i fullmäktige, om jag minns helt rätt. Det gäller frågan om Nobelhuset, och där visste ni att det fanns en majoritet i fullmäktige, så ni gick ändå fram med detta. Jag tror inte att det har hänt någon mer gång.

Nu är det en fråga som rör 60 miljoner kronor om en ansökningsprocess för att eventuellt ansöka om ett OS. Där är majoriteten splittrad, och Vänstern och FI säger i ganska hårda ordalag varför de är mot detta. De tycker att ni minsann borde satsa på skolan och omsorgen i stället. Det kan vara en retorik som jag själv har lite problem med att köpa, men det är era problem att ni i majoriteten är oense om detta.

Det är en ansökningsprocess vi talar om nu. Det handlar inte om att vara för eller mot vinter-OS. Det är för oss, bland annat, alldeles för tidigt att säga ännu. Men att ni i detta tidiga skede till och med är oense om detta tycker jag visar på ett samarbetsklimat i er majoritet som inte riktigt fungerar.

Anförande nr 56

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag tycker att det är klokt att Erik Slottnér väljer att läsa utredningen och ta del av den. Det handlar om att IOK har en helt ny agenda 2020, där IOK lägger in mer pengar i arrangörländerna. Den ska vara helt infasad till sommar-OS 2024, och det handlar om att titta mer på klimat och sociala rättigheter och att bygga ett ekonomiskt hållbart OS. Det är klart att det är mycket som har hänt. Det man tyckte om OS för kanske tio år sedan är inte samma kunskap som man kan ta del av i rapporten.

Varför har ingen mer rapporterat om detta? Därför att det inte finns någon spricka, Erik Slottnér. Du vill göra en höna av en fjäder, och det är oerhört svårt. Som tur är har vi duktiga journalister och duktiga medier som ser att det inte finns någon spricka inom majoriteten.

Fråga nr 6. Skyltning av enkelriktade gator

Anförande nr 57

Borgarrådet B r i n c k (M): Fullmäktige, ordförande! Jag ska på förhand be om ursäkt för att detta kommer att bli en liten aning tekniskt. De som inte orkar hänga med slipper.

Trafiknämnden fattade för ett tag sedan beslut om att göra det möjligt för dubbelriktad cykling på en del enkelriktade gator. Vi hade olika uppfattningar om huruvida det var ett lämpligt beslut eller inte, men det är nu inte det som frågan handlar om.

Det som har hänt efteråt är att eftersom vi inte kan skylta förändringen såsom vi skulle vilja är det icke helt få bilister som missuppfattar läget och fortsätter att köra mot enkelriktningen, vilket i sin tur skapar en riskabel trafiksituation. Jag har ställt en fråga om detta i trafiknämnden som det kommer att finnas ett svar på. Jag har dock en fråga till trafikborgarrådet i det här sammanhanget – för jag tycker att detta förtjänar att lyftas till fullmäktige. Det är nämligen någonting som heter Wienkonventionen om vägtrafik från 1968 som ställer till problem.

Förekommer det något slags idé om att man ska försöka förändra Transportstyrelsens tolkning av Wienkonventionen, som förbjuder oss att sätta upp de skyltar vi skulle behöva?

Anförande nr 58

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Herr ordförande! Tack, Cecilia, för att vi får prata lite trafiknämndsfrågor här i fullmäktige! Vår första tanke när vi diskuterade detta med att cyklar skulle få åka mot enkelriktat, som man säger i dagligt tal, var att man skulle kunna skylta om så att cyklar skulle undantas från enkelriktatsskylten. Det hade varit det absolut enklaste, och det görs på många andra platser.

Nu dök problemet upp med att Transportstyrelsen inte tycker att detta är lämpligt i och med att det i Wienkonventionen, som antogs 1968, stipuleras att skylten C1 som den heter, för att vara riktigt teknisk, inte får ha en tilläggsskylt. En enkelriktatskylt får alltså inte ha en tilläggsskylt. Det hade varit det enklaste. Då hade det bara kunna stå att detta inte gäller cyklar, och så hade cyklarna kommit fram på ett utmärkt sätt på dessa gator. Vi vet att trafikreglerna egentligen antogs för bilar. Stora, breda bilar kommer inte fram åt två håll på samma gata. Men det går bra med cyklar. Det bästa vore, precis som Cecilia är inne på, att Transportstyrelsen helt enkelt ändrade reglerna eller såg på detta på ett annat sätt.

260 kvarter är nu omskyltade med motorfordonstrafik förbjuden, och vi konstaterar att det finns en del bilförare som inte kan trafikreglerna. Då ska man notera att bilförare har tagit körkort och har testats på att de kan trafikreglerna. I trafikförordningen står att de ska följa skyltarna. Vi kan notera att det inte görs i den här staden. Det är synd, för det ställer till det på massor med gator, till exempel på Klarabergsgatan och vid Slussplan. Där är det enorma problem. Det finns massor med skyltar som talar om hur bilisterna ska bete sig, men de gör ändå fel.

Jag tycker att Transportstyrelsen borde ändra sig. Jag kan notera att inte bara Oslo, Köpenhamn och halva kontinenten utan även Wien låter bli att följa Wienkonventionen. Jag tycker att vi också borde göra det.

Anförande nr 59

Borgarrådet B r i n c k (M): Det är spännande att höra att trafikborgarrådet säger att detta leder till enorma problem. Det är nämligen inte vad trafikkontoret säger, utan de tycker egentligen inte att detta är så himla bekymmersamt.

Transportstyrelsens tolkning av Wienkonventionen, som alltså är från 1968, kan rimligen inte ha kommit som någon överraskning. Hade det inte varit en bra idé att innan detta genomfördes också ta reda på vilken typ av skyltning man kunde göra och vilken typ av skyltning man inte kunde göra? Jag är imponerad av trafikborgarrådets inställning när det gäller civil olydnad och att sätta upp skyltar som strider mot Wienkonventionen. Jag tänker inte ta ställning till den frågan i det här sammanhanget. Men det kan man naturligtvis göra.

Nu är det skyltat med en skylt som anger förbud mot infart med motorfordon. Visst, bilförare har tagit körkort. Men de som oftast påpekar detta är yrkesförare. De säger att det är lätt att missuppfatta skylten. Man vet faktiskt inte om att man bryter mot reglerna.

Anförande nr 60

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag sade inte att det är ett enormt problem med omskyltningen till motorfordonstrafik förbjuden. Det är ett enormt problem att vi har ett antal bilförare som inte kan läsa skyltar. Det syns framför allt när man tittar på Slussplan, där man har kunnat roa sig mycket med att se dem som inte kan se en skylt och helt plötsligt sitter fast i ett spårviddshinder. Det är lite komiskt. Vi har sagt att vi ska ha en samspelelskampanj, och då får vi väl utbilda bilförarna ännu mer i hur de ska bete sig.

När det gäller skyltningen har vi tittat runt lite grann i Sverige. Det finns en jättefin skylt i till exempel Katrineholm, där det går alldeles utmärkt att skylta på det här sättet utan att Transportstyrelsen har sagt någonting om det. Jag tycker egentligen att vi i staden borde prova detta och se om det skulle kunna fungera med att skylta att cyklar inte behöver följa skylten om enkelriktat. Det tror jag är det lämpligaste, och jag vet inte om det skulle ses som civil olydnad.

Anförande nr 61

Borgarrådet B r i n c k (M): Jag kan inte dra någon annan slutsats av det trafikborgarrådet nu säger än att frågan inte har diskuterats mellan politiken och trafikkontoret på något riktigt konstruktivt sätt. Om man hade gjort det hade man naturligtvis från början varit medveten om problemet med Transportstyrelsens tolkning av Wienkonventionen. Då hade man kunnat säga: Vi behöver sätta upp de här skyltarna, och därför gör vi det. Den som vill överklaga får göra det, och så får vi hantera frågan i den ordning som lagen föreskriver.

Uppenbarligen har man dock inte talat om detta, och det tycker jag är bekymmersamt. Det kan som sagt inte ha kommit som någon nyhet att Transportstyrelsen tolkar konventionen på det här sättet.

Anförande nr 62

Borgarrådet H e l l d é n (MP): Jag är inte riktigt med på Brincks resonemang här. Vi vet att Transportstyrelsen är trubbiga, vilket är sorgligt. Vi har fört många diskussioner om hur man skulle kunna hantera detta, och vi valde att göra så här för att snabbt få igenom denna reform. Det är en otroligt bra reform som verkligen uppskattas av cyklister eftersom den ger snabba och gena cykelvägar. Detta är en av de absolut största reformer vi har gjort för cyklarnas framkomlighet i staden. Sedan finns det några bilförare som har en egenhet att inte läsa skyltarna och inte förstå att de inte får köra där det står att de inte får köra. Det är ett problem.

Nu när vi har gjort reformen i 260 kvarter kan vi gå vidare eftersom vi inser att det finns bilförare som trots uppmaningar och annat inte kan klara av att köra sin bil på rätt sätt. Då kanske vi kan ändra detta. Vi kan prova det här för att se om det blir bättre. Men för att snabbt kunna få en bra reform för cyklisterna ville vi göra så här.

Fråga nr 7. Fördyringar av äldreboenden

Anförande nr 63

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Ombyggnaden av Edö servicehus i Farsta beräknas till 126 miljoner kronor. Det är 73 procent dyrare än vad man ursprungligen budgeterade för. Ett annat exempel är ett vård- och omsorgsboende i Kista där den budgeterade kostnaden på 79,9 miljoner ökade till 94 miljoner. Detta har revisorerna riktat kritik mot.

Nu undrar jag: Vad tänker du som är ansvarigt borgarråd och ordförande i Micasa göra åt detta?

Anförande nr 64

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Tack så mycket för din fråga! När det gäller rutiner för till exempel projektkontroll, uppföljning och kostnadskontroll i bolaget skriver du bland annat i ditt pressmeddelande att revisorerna har riktat kritik. Jag vill bara förtydliga vad det är som revisorerna har riktat kritik mot eller snarare lyfte på det styrelsemöte där både Erik Slottnér och jag medverkade. Revisionskontoret var där och även Björn Ohlsson från Ernst & Young. Det man lyfte var att man ville ha datasystem för uppföljning och kostnadskontroll. I dag har vi nämligen rapportmallar i Excel och rutiner som bygger på två anmärkningar som kom när jag inte var ordförande, 2010 och 2011. Då kom det anmärkningar på kostnadskontrollen i Micasa. I samråd med revisorerna tog man då fram dessa rapportmallar och rutiner.

Det revisorerna har lyft nu är att de gärna vill se att vi skaffar fram ett datasystem, alltså ett särskilt system. Ett sådant är också redan på gång. Jag vill bara förtydliga att detta alltså handlar om ett datasystem. Det är vad den kritik som revisorerna har lyft fram handlar om.

Vad gäller Köpenhamn i Kista vill jag förtydliga att det genomförandebeslut som fattades i styrelsen 2015-10-22 ligger på 85,6 miljoner kronor. Därefter gjorde stadsdelen två tilläggsbeställningar, en på 5,5 miljoner för ytterligare åtgärder i fastigheten och därefter en på 2,5 miljoner kronor för att anpassa den lokal till vilken man skulle evakuera. Om man pressar ihop 85,6 miljoner plus de två tilläggsbeställ-

ningarna, 5,5 plus 2,5, landar man på 93,6 miljoner. Dessa pengar är alltså ingenting som har skenat iväg, utan det är tilläggsbeställningar från stadsdelen.

Vad gäller Edö är jag såklart bekymrad. Vi har dock vidtagit en lång rad åtgärder för att komma till rätta med detta. Man ska komma ihåg att vi jämför med en offert som lades fram hösten 2014, och sedan dess har mycket hänt. Jag kan återkomma till det.

Anförande nr 65

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Det beslutades att gå vidare med projekteringen i september 2015. Då låg det på 73 miljoner. Det var också detta beslut man fattade i kommunstyrelsens ekonomiutskott när man skulle gå vidare med det hela. Sedan har det växt till 126 miljoner. Det är ganska mycket, särskilt med tanke på alla äldreboenden som vi kommer att bli tvungna att bygga – och verkligen *vill* bygga – i Stockholm.

Jag tycker inte att det verkar vara någon jättebra ordning på pengarna över huvud taget. Revisorerna har inte riktat någon kritik mot det, men man kunde notera att det fanns ett överskott på 26 miljoner. Det sades då att det berodde på att det inte hade gått att vidta de tilltänkta underhållsåtgärderna på olika hus. Det är klart att om man är ute och besöker olika äldreboenden och känner folk som bor där och om man tidigare har varit ordförande i en stadsdelsnämnd vet man att det finns ett otroligt stort underhållsunderhåll. Jag blir bekymrad när jag hör att man ofta säger att man måste lägga ned eftersom det är så dåligt.

Anförande nr 66

Borgarrådet L i n d b l o m (V): Vi har ett jättestort underhållsbehov. Jag fick nästan en chock när jag tillträdde som borgarråd och gick igenom Micasa fastigheter. Då såg jag att 14 av 16 inte nådde upp till Arbetsmiljöverkets krav. Det är klart att vi har ärvt en portfölj där framför allt servicehusen inte har åtgärdats under väldigt lång tid. Man har inte nått upp till Arbetsmiljöverkets krav, och husen har inte heller underhållits på det sätt som jag skulle ha önskat.

Vi har ett jättestort underskott, och vi har också ett stort behov av såväl vård- och omsorgsboendeplatser som icke bostadsbedömda platser. Det är därför vi valde att gå vidare med Edö. Sedan beklagar jag att det har blivit dyrare, men vi har bland annat tillsatt ett fastighetsråd i bolaget som ska granska projektkalkyler så att vi inte ska lämna denna typ av förhållanden i fortsättningen. Vi kommer att implementera det nya datasystemet, och vi har gjort om hela projektorganisationen.

Det har varit problem med kostnadskontrollen i Micasa tidigare. Man fick anmärkningar 2010 och 2011. Men detta är något vi jobbar stenhårt på nu, så jag har god tillförsikt inför framtiden.

Anförande nr 67

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Det är oerhört angeläget att det här inte upprepas. När man läser om anledningen till att Edö har blivit dyrare ser man att det står att stadsdelen involverades i ett senare skede och att det var då man ställde krav för att man ville hyra där. Det var alltså detta som gjorde att man behövde öka så mycket.

Vän av ordning måste då undra hur det kommer sig att man inte har involverat stadsdelen tidigare. Så fort den kommer in visar det sig alltså att det går åt väldigt mycket mer pengar än man hade tänkt. Det är ju ändå stadsdelen som ska köpa platserna. Hur kan det komma sig att man inte har brytt sig om det tidigare? När man plötsligt kommer på att det nog är läge att fråga stadsdelen ökar det med 73 procent.

Anförande nr 68

Borgarrådet L i n d b l o m (V): När det gäller de första kontakterna måste du fråga den förra ordföranden. De första kontakterna togs våren 2014 eftersom den första offerten lämnades hösten 2014. Det kan alltså inte jag svara på.

Sedan har det pågått två års utredningsarbete där man både har gjort en gedigen teknisk genomgång av fastigheten och, såklart, har haft en löpande diskussion med stadsdelen. Om det innebär att stadsdelen så småningom under hela processen ser att de har större behov än vad man tidigare har trott kommer det såklart att påverka kostnadsbilden. Det är naturligt.

Det jag är mån om för Micisas del är att vi ska bygga upp muskler och kompetens för att kunna klara den höga nyproduktionstakt som vi står inför. Det är 28 nya vård- och omsorgsboenden. Det är att hantera den underhållsskuld som finns framför allt på våra servicehus. Det är också att bygga ett stort antal icke bostadsbedömda boenden. Micasa har en stor uppgift framför sig, och vi kommer att jobba hårt på den vad gäller kostnadskontroll men också vad gäller att vara tidigt med i olika markprocesser. Vi behöver öka antalet boendeplatser för äldre och inte minska det.

§ 13 Överenskommelse om exploatering med försäljning och tomträtt, för bostäder och förskola inom fastigheterna Perstorp 1 och 2 samt Farsta 2:1 i Farsta med AB Familjebostäder, Skolfastigheter i Stockholm AB och Byggnadsfirman Viktor Hanson AB (Utl. 2017:37)

§ 20 Detaljplan för Perstorp 1 m.fl. i stadsdelen Farsta, Dp 2013-20091-54 (Utl. 2017:44)

Anförande nr 69

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Vi har ett ärende att diskutera nu som handlar om Farsta. På s. 8 kan vi se att det finns en hel del mer att önska i det här ärendet. Vi i Alliansen har varit väldigt noga med att påpeka att det är viktigt att få fram kvartersstruktur där det är lämpligt och få mer av stadsmässighet i de delar av ytterstaden där staden utvecklas. Det är nästan obegripligt att det är så svårt att få in kvartersstruktur i de delar av det yttre Stockholm som är i behov av just stadsmässighet. På s. 8 kan man se hur det nästintill verkar som om man vänder på en liten låda med Lego och får de här punkthusen utplacerade.

Vi har en tendens att diskutera volym väldigt mycket. Vi har en tendens att alltid diskutera hur många bostäder som ska byggas, och det är ju bra, men det räcker inte. Vi måste börja prata mer om kvalitet i den här staden. Vi måste börja prata mer om hur det blir en bra stadsmiljö och hur vi på olika sätt kan bidra med levande bottenvåningar. Det ligger också en annan fördel i kvartersstrukturen, och det är att man kan gå upp även i volym. Detta blir lite tjugigt. Vi säger det i flera ärenden, men vi kommer att påpeka det där det behövs, och det behöver verkligen göras i det här ärendet.

Vi kan också konstatera att vi har ett annat ärende i dag som rör ett område på Södermalm, mitt inne i staden. Det är ett utomordentligt gott exempel på där man har fått ett antal kvarter i den rådande strukturen. Där går det alldeles utmärkt. Det är märkligt att det ska vara så svårt när det handlar om ytterstaden. Jag har hört majoriteten stå i talarstolen ett antal gånger och säga att det är ett Stockholm för alla, men när det gäller stadsbyggnad är det uppenbarligen ett Stockholm för vissa. Det är inte möjligt att se majoriteten någon gång komma fram med ett ärende som skapar den goda stadsmiljö som vi eftersträvar i staden. Det är tråkigt.

Man har möjligheter att öka våningsantalet. Man skulle kunna revidera de planerade huskropparna längs Perstorpsvägen på ett sätt som gör att man får en bättre stadsmiljö som gör att det här blir en del av den stora vision för Farsta som vi alla vill se.

Fru ordförande! Med det yrkar jag bifall till det som dock är fel i ärendet, nämligen reservationen. Det står nämligen att vi yrkar bifall till ärendet, men det ska stå att vi yrkar delvis bifall till det föreliggande förslaget. Och det gäller både detta ärende och ärende 37 som nu sambehandlas.

Anförande nr 70

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Fru ordförande, åhörare, fullmäktige! Joakim Larsson säger att vi ska bygga kvartersstruktur där det är lämpligt, och det håller jag fullständigt med om. Vi i Miljöpartiet är eniga på den punkten. Där det går att bygga

bra kvartersstruktur är det välkommet, men just i det här projektet tycker jag att våra förvaltningar har gjort ett fantastiskt gediget arbete. Man har anpassat bebyggelsen efter topografin och väldigt höga naturvärden. Man har arbetat med problematiska bullerförhållanden, ljus och utblickarna mot vattnet. Man har gjort ett otroligt bra arbete. Jag ser inte att det här projektet skulle ha blivit bättre av kvartersstruktur. Jag och Miljöpartiet anser att det snarare hade blivit sämre av det. Det här är en mycket bra plan med ett synnerligen gediget arbete bakom där man har tittat på alla förutsättningar och gjort det mycket bra. Man sparar ett antal stora ekar, man arbetar med topografin ned mot vattnet etcetera.

Anförande nr 71

Borgarrådet L a r s s o n (M): Jag tror i och för sig inte att de som skulle flytta in i bostäder med sjöutsikt i huvudsak skulle diskutera eventuella bullerproblem. Det här är en möjlighet att få ytterligare bostäder som ligger både sjönära och har sjöutsikt. Det är självfallet så att topografin innebär begränsningar, men i delar av det här projektet skulle det absolut gå att få in kvartersstruktur och även att gå upp på höjden i vissa delar. Det har vi påpekat under resans gång, och vi tycker att det är tråkigt att ni inte tar till er det.

Anförande nr 72

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Ordförande, fullmäktige! Från tyngdpunkt till fokusområde, men det är fortfarande Farsta vi pratar om. I och med att vi hade ett antal tyngdpunkter i översiktsplanen under den förra mandatperioden och dessa har skalats ned till att bli tre fokusområden, varav Farsta är ett, får det vissa konsekvenser om vi ska följa den översiktsplan som har varit ute på remiss och ännu inte beslutats om, den nya.

Men vi har ändå sagt att vi ska bygga stad. Vi ska bygga stad inifrån och ut, och vi ska också bygga stad i de områden där det finns utrymme för ganska stora nybyggnadsområden. Om man ska bygga stad måste man också ha stadens kvaliteter. Stadens kvaliteter får man genom att bygga tätt, att bygga in stadsgator så att man får ett sammanhållet system där det finns utrymme för butiker och lokaler av olika slag så att det blir en levande stadsdel med en levande rörlighet i stället för att plottra ut hus i naturen lite hipp som happ som det kan tyckas men naturligtvis efter topografin.

Men som borgarrådet Larsson påpekade finns det möjligheter att även bygga stadsliknande kvarter här ute, särskilt om man tittar på Perstorpsvägen som skulle kunna bli en alldeles utmärkt lokal gata. Det finns en stor tveksamhet till att öppna staden i ytterdelarna. Det tycker vi är synd, för här finns det möjlighet att bygga mer, bygga högre och bygga stad.

Bifall till den reviderade reservationen i kommunstyrelsen!

Anförande nr 73

J a n V a l e s k o g (S): Jag tänker främst uppehålla mig lite kort vid frågan om volym och frågan om ekonomi. Det har beskrivits vilken plats det här ärendet handlar om. Den ligger som sagt mellan Nynäsvägen och Drevvikens strand. Här handlar det alltså om 700 lägenheter. Det handlar också om tio förskoleavdelningar. 110 av de här 700 lägenheterna kommer att bli bostadsrätter, och de kommer att säljas till Viktor Hanson för drygt 86 miljoner kronor.

Jag tycker att det är viktigt, vilket i alla fall några av er känner till, att antalet lägenheter faktiskt har ökat under den här planprocessen. Man kan ha olika uppfattningar om den här detaljplanen – det hör i vi här – men den utgör en ganska tät bebyggelse. Det kom en hel del kritik mot de 700 som det var frågan om för att det var för många. Det fanns krav på att man skulle ta bort hus eller att våningstal skulle sänkas. Men i slutänden bibehöll vi som bekant den här ganska täta bebyggelsen och endast marginella justeringar skedde.

Med det här korta inlägget vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 74

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Fullmäktige! Jag tycker att det här är ett bra förslag. Det handlar om lamellhus och en del punkthus. Det är grönt, vatten och förort. Detta är en detaljplan för 700 bostäder. Av dessa är 200 studentbostäder och 400 hyresrätter. Jag skulle vilja säga att detaljplanen ganska bra följer principerna om tyngdpunktfaser och vänder Farsta mot sjöarna. Det är min uppfattning att det här är ett bra exempel på hur vi kan bygga ut i områden som detta. Det är ett moderniserat uttryck samtidigt som det bygger vidare på de karaktärer som redan finns i området. Det är ett väl avvägt exploateringstryck. Det är ganska högt. Som Jan nämnde tidigare har det ökat genom processen. Tidigare planerade man för småhus också i området, och de är borta nu till förmån för flerfamiljshus, vilket är fullt rimligt i samband med den här utbyggnaden.

Det ska väl också sägas något om området. Man ska bygga ca 2 000 bostäder kring Drevviken, och här ska man också anlägga en strandpark. Det är ett ganska välbesökt område redan i dag, men man hoppas kunna dra ned människor hit också från Farsta. Jag tycker att det är bra stadsplanering, framför allt om man ser det tillsammans all övrig exploatering som ska ske i Farsta, vilket är ganska mycket. Det är bra att man försöker dra hit människor till de här attraktiva områdena och göra någonting av det.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 75

P e t e r B a c k l u n d (L): Vi liberaler tycker också att det är ett bra förslag på många sätt, men vi tycker också att det ska vara mer av stadskvarter. Därför vill jag fråga dig, Sebastian, hur du ser på det. Finns det inte möjlighet i den här planen att bygga mer av stadskvarter?

Anförande nr 76

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Om man tittar på topografin tycker jag att det är ett välavvägt förslag. Jag tycker att också att det är önskvärt med de hus som öppnar mot sjön Drevviken för att visa att det finns mer bebyggelse bakom. Om man skulle göra som ni vill och lägga en kvartersstruktur här skulle den gröna strukturen direkt möta kvartersstrukturen. Nu pratar vi om tycke och smak, och arkitektplanerna har utvecklat det här.

Nej, jag tycker inte att det skulle vara helt optimalt på den här platsen.

Anförande nr 77

Cecilia Obermüller (MP): Fru ordförande, åhörare, fullmäktige! Det här är ett mycket bra förslag som Miljöpartiet naturligtvis ställer sig bakom. Det handlar om ca 700 bostäder, en väl utformad förskola och ett studenthus. Det ska bli jätteroligt. Våra förvaltningar har gjort ett mycket gott arbete. Det är ett mycket genomarbetat och bra förslag med en avvägning mellan olika intressen. Det är inte så att alla är nöjda med detta, men det handlar ofta om att göra bra kompromisser. Man har anpassat bebyggelsen efter topografin, som jag tidigare nämnde, och efter de höga naturvärdena med utblickar mot vattnet. Solstudier har gjorts. Grannarna säger fortfarande att det är för tätt, för högt och för mycket, men samtidigt har man nu sparat delar som vetter mot stranden. Man har anpassat sig till strandskyddet och därigenom också lyckats skydda det som har de högsta naturvärdena, och ändå lyckas vi bygga ett mycket bra område med många bostäder. Man har anpassat sig efter gående och cyklister, och man ser till att leda in kollektivtrafiken. Den största kritiken mot byggnationen var att bussen inte skulle kunna gå upp till höjden. Det har man ordnat till. Man har hittat en framkomlig väg.

Miljöpartiet tillstyrker med glädje detta mycket bra arbete. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 78

Peter Backlund (L): Jag ställer ungefär samma fråga till dig också. Det är väldigt mycket som ni tycker när det gäller bebyggelse och när vi ska bygga hus i park, punkthus och så vidare. Man börjar fundera på när vi ska börja bygga ordentlig stadsbebyggelse även ute i områden som kanske ligger lite längre från innerstaden.

Jag har förstått av dina repliker tidigare att du inte var så pigg på stadskvarter i det här området. Då undrar jag: Går det att bygga högre åtminstone? Går det att bygga tätare jämfört med förslaget?

Anförande nr 79

Cecilia Obermüller (MP): Nej, som jag tidigare nämnde tycker jag att man har gjort en mycket bra avvägning. Det blir många bostäder, det blir förskola och det blir hyfsat tätt. Med punkthuset för studenterna kommer det att bli liv och rörelse i området. Bussen kommer också att gå upp dit, så det blir en hyfsad kollektivtrafik också.

Sedan finns det andra delar av Farstaprojektet där det verkligen är lämpligt att försöka få mer av kvartersstruktur, och det gäller de centrala delarna av Farsta. Där sker det väldigt mycket förtätning, och där byggs det också mer av kvartersliknande strukturer. Där det finns möjlighet ska vi absolut göra det, men jag tycker att man har gjort en mycket bra avvägning här.

Anförande nr 80

Martin Westmont (SD): Fru ordförande! Vi i Sverigedemokraterna ställer oss bakom idén att vi måste börja bygga mer stadskvarter. Vi måste ta vara på den mark vi har på ett bättre sätt. Då kan man inte hålla fast vid att bygga dessa punkthus när man bygger nytt. Det är viktigt att man inte gör om samma misstag som man till exempel gjorde i Hammarby Sjöstad där man inte planerade för tillräckligt många skolor och förskolor.

Med det sagt yrkar Sverigedemokraterna bifall till Moderaternas och Liberalernas reservation när det gäller både beslutspunkterna.

Anförande nr 81

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Vi har ytterligare ett ärende som innebär en intressant utveckling när det gäller att bygga ut Stockholm på ställen där vi kanske inte riktigt tänkt oss att vi skulle kunna bygga ett stort antal bostäder. Förr i världen fanns det långvårdssjukhus som sedan byggdes om till sjukhem, och nu ser behoven inte riktigt ut på det sättet. Nu exploaterar vi och bygger bostäder. Det är jättebra, men jag tror att vi med all kraft måste fundera på hur vi gemensamt här i salen, i nämnder och styrelser ska kunna åstadkomma en ytterligare förtätad struktur utanför Stockholms citykärna.

Vi har haft flera ärenden uppe tidigare, och jag blir lite orolig när jag hör att man, när man talar om stadskaraktär och stadsstruktur med allt vad innebär, säger: Inte här men kanske i nästa projekt. Cecilia Obermüller, som är genomtänkt och bygger sina ståndpunkter på fakta, säger: I centrala Farsta. Då blir jag ännu mer orolig. I själva verket har vi också hela Teliaområdet framför oss. Det var Televerkets område från början. Det ligger väster eller sydväst om Nynäsvägen om jag inte minns fel. Man säger att man kan tänka sig detta i centrala Farsta, men varför kan vi inte arbeta efter stadsstrukturer också när vi kommer ytterligare något mer perifert?

Det finns höjdskillnader här. De går att ta upp i olika souterrängplacerade hus. Det finns jättespännande arkitektur. Det går att göra på andra ställen också. Jag medger att det är mycket stora höjdskillnader här och där. Om vi då drar upp husen lite ytterligare och inte bara bygger jättehöga lameller utan också drar upp husen något mer får fler ta del av den här fina sjöutsikten. Det skulle vända Farsta mer mot sjön. Vi skulle också kunna bygga närmare vattnet. Det är fullt möjligt om man inte hela tiden tror att strandskyddsbestämmelserna kommer att säga nej. Vi måste helt enkelt våga mer. Vi måste våga bygga stadsstruktur också i områden där vi inte trodde att det var möjligt tidigare.

Av det skälet yrkar jag bifall till Liberalernas och Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 82

C e c i l i a O b e r m ü l l e r (MP): Anledningen till att man kunde frånga strandskyddsbestämmelserna var ju att vägen går där den går. Den var avskiljande. Att ge sig till att börja bygga på andra sidan vägen hade stjälp projektet. Då hade kanske hela projektet stoppats. Dessutom bygger vi stadsstrukturer på väldigt många ställen runt omkring i Stockholm nu, till exempel Bromsten, Annedal, Örby, Älvsjö och Norra Djurgårdsstaden, som i och för sig är en fortsättning på innerstaden. Du kan inte gärna påstå att vi inte bygger stadsstruktur på väldigt många ställen runt omkring i staden.

Anförande nr 83

B j ö r n L j u n g (L): Jag försökte nog också säga att det är bra där vi gör det. Jag menade det i alla fall. Det är möjligt att jag missade det. Men det är inte skäl att inte göra det på fler ställen. Det hade gått att också bygga på andra sidan vägen, Cecilia. Strandskyddsbestämmelserna hade kunnat klaras om man hade velat. Det hade också

gått alldeles utmärkt att bygga kvartersstruktur närmast vägen. Men ni väljer en annan struktur, och ni väljer att göra det medvetet. Jag blir speciellt bekymrad när någon som du säger att det inte går att göra det här. Jag har hört det så många gånger nu att det inte går just här. Gud ske lov ändrade ni er i Bandhagen, bland annat för att Kristdemokraterna och Liberalerna var tydliga i stadsbyggnadsnämnden, men ni måste kunna våga mer. Ni måste kunna våga tänka mer, och det tror jag att du klarar. Jag tror att det är möjligt, men vi måste hjälpas åt. Det är därför ni också bör lyssna mer på oppositionen i de här frågorna. Vi är konstruktiva.

Därför yrkar jag bifall till vår reservation.

Anförande nr 84

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande, fullmäktige! Jag måste passa på att säga att jag tycker att det här är ett utomordentligt ärende. Det är mycket bra och viktiga beslut vi fattar i dag. Det här är bara den första etappen i ett mycket stort projekt. Det är ett projekt som delvis syftar till att vända Farsta ut mot sjöarna och som dessutom, tillsammans med Teliaområdet, innebär 5 000 nya bostäder i den här delen av Farsta. Det är inte bara ett bra tillskott till Farsta, utan det är ett bra tillskott till hela södra Stockholm. Tillsammans med de andra projekt och de andra delar som växer i Farsta kommer det att innebära att Farsta om några år är en stad i storlek med Kalmar. Det kommer också att vara en mycket trevligare stad än Kalmar vågar jag säga.

Ordförande, fullmäktige! Det här ger inte bara många bra, nya boenden för stockholmarna, utan det ger också viktiga möjligheter att skapa nya, lokala tillgångar. Det blir nya, lokala, offentliga platser för service, det ger möjlighet till ny kommersiell service i område, inte minst i Teliaområdet, och detta med respekt för de kulturhistoriska värden som finns på plats i Farsta. Det här är ett mycket positivt ärende. Det är ett viktigt ärende.

Jag tycker att man ska notera att under resans gång har ärendet steg för steg blivit bättre. Exploateringstalet har ökat. Tätheten har ökat, och samtidigt har man kunnat värna viktiga gröna värden. Man har kunnat hantera strandskyddet på ett bra sätt som är bra för staden, bra för medborgarna och acceptabelt för staten.

Ordförande, fullmäktige! Detta har mycket goda möjligheter och förutsättningar att bli en bra, ny stadsdel. Det är ett ärende som jag med glädje yrkar bifall till.

Anförande nr 85

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige och åhörare! Nu ska du lyssna riktigt noggrant, Roger. Jag ska säga någonting som nog gör dig förvånad. Vi är överens om mycket av det du sade. Det var bra. Men det finns grader i glädjen också, och smolket i glädjebägaren är några saker. Den ena är att strandskyddet hade klarats även med hus på andra sidan. Den andra är att vi skulle kunna ha byggt kvartersstruktur vid Perstorpsvägen. Den tredje är egentligen min fråga. Kommer ni att klara av kvartersstruktur i den gamla Telia- eller Televerksområdet? Eller blir det ytterligare ett ställe där ni säger inte här men kanske i nästa projekt, och sedan räknar ni upp några som vi planerat tidigare och som ni nu genomfört?

Vi är genuint oroliga för stadsstrukturen och vill inte att vi ska göra samma fel som vi har gjort tidigare. Kom igen nu, Mogert!

Anförande nr 86

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Jag fick nästan möjlighet att komma med ett odödligt citat: Det finns grader i glädjen sade liberalen och röstade nej till Farsta. Det tror jag vi kan bära med oss.

Det klart att man alltid kan ha synpunkter på utformningen av projekt, och jag har respekt för att man har det. Jag tycker att vi ska akta oss för att bli arkitekter. Vi ska akta oss för att komma för långt ned i verktygslådan. Jag noterar att det ärende ni i det borgerliga styret sade ja till i maj 2014 var glesare. Det var 200 lägenheter färre, och det innehöll en icke oansenlig andel radhus. I majoritet var ni nöjda med det glesare, mindre stadsmässiga ärendet, men i opposition tycker ni någonting annat.

Själv tycker jag att ärendet har blivit bättre under resans gång. Jag tycker att det här är ett riktigt bra ärende.

Anförande nr 87

C h r i s t i n a L i n d e r h o l m (C): Fru ordförande, fullmäktige! Jag vill börja med att säga att Centerpartiet vill bygga mer. Vi vill bygga fler lägenheter i området. Jag vill inte råka ut för att borgarrådet säger att vi inte vill bygga, för det vill vi.

Jag tror att kvartersstrukturer ger en trygghet i stadsbilden. Kvartersstrukturer kring en gata gör att det blir mer sammanhållet. Det blir liv, och det finns också en frihet inne i kvarteren att ha ett levande liv samtidigt som man har tillgång till vattnet, strandpromenader och annat som kan finnas i just det här området. Kvartersstrukturer efter en gata kan också ge möjligheter till lokaler att hyra ut till verksamheter som är öppna även på kvällarna. Där det blir det också mer liv och rörelse än vad det blir med punkthus här och där ute i naturen. Vi vill bygga trygg stad.

Anförande nr 88

Borgarrådet M o g e r t (S): Jag uppfattade egentligen inte någon fråga här utan mer en önskan om jag att ska säga att ni inte vill bygga, så det tänker jag inte göra. Detta är inte bara punkthus utspridda i naturen. Så ser inte planen ut. Det gjorde inte den plan som ni röstade ja till 2014 och det gör inte plan som vi röstar ja till i dag. Det är inte en riktigt rättvis beskrivning av vad detta är. Detta är en struktur som innehåller en del där jag tycker att man kan se en ökad stadsmässighet i förhållande till hur Farsta i dag är uppbyggd om man ska vara rättvisande mot detta med hänsyn taget till de problem som finns med terrängen.

Ni sade ja till 200 färre lägenheter 2014. Ni sade ja till en lägre exploatering, en glesare exploatering och ett stort antal radhus. Detta är en omsvängning som har kommer efter det att ni förlorade makten.

Anförande nr 89

Borgarrådet L a r s s o n (M): En gång i tiden skulle Farsta bli Stockholms svar på Manhattan, och nu har vi fått höra av dagens stadsbyggnadsborgarråd: Nej, det blev nya Kalmar. Det var tråkigt. Men med tanke på att stadsbyggnadsborgarrådet själv tar upp helheten kring Farsta Large vill jag ändå räcka upp ett varningens finger. När

man pratar om kvartersstruktur i det som ska bli Farsta Large måste det vara på allvar, och det måste vara slutna kvarter just på grund av de trygghetsaspekter som Christina Linderholm också lyfter fram här.

Nu är det viktigt att bevaka att stadsbyggnadskontorets tjänstemän släpper sin aversion mot kvartersstruktur där det är lämpligt, Roger Mogert. Vi måste slå näven i bordet och se till att vi blir överens om denna viktiga kvalitetsaspekt för stadsutvecklingen.

Anförande nr 90

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Det kan låta som en sänkt ambitionsnivå att gå från att jämföra sig med Manhattan till att bli bättre än Kalmar. Farsta är dock lite mindre än Manhattan. Det måste vi ha respekt för, men Brooklyn ska vi kanske kunna knäcka i Farsta.

Jag vill säga några saker om det du säger. Jag tycker att det är viktigt att vi kan använda stadsmässighet framför allt i delar av ytterstaden genom att bygga ihop våra stadsdelar och stärka stadsdelarna inifrån och ut. Jag tycker att det finns goda grunder för det. Jag tycker dock att det här förslaget är en bra avvägning i sin helhet i förhållande till de lokala förutsättningarna och i förhållande till de geografiska förutsättningarna.

Anförande nr 91

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag vill börja och replikera till Joakim Larsson och säga att det minsann inte är något fel på Kalmar. Där är jag uppvuxen och politiskt fostrad. Jag tycker att det är väldigt trevligt att Kalmar har fått denna centrala roll i Farsta. Men det finns vissa skillnader mellan Kalmar och Farsta, och det finns naturligtvis vissa skillnader mellan Kalmar och Stockholm. Det finns ju anledningar till att man flyttar hit om inte annat.

Jag tycker att det är mycket bra att det byggs. Vi är överens om det i stadsbyggnadsnämnden. Där finns det ingen konflikt. Det är bra att Farsta förtätas. Det är bra att den här platsen bebyggs. De konfliktlinjer som har märkts i den här debatten är väl kända sedan förut. Vi diskuterar mer och mer om hur vi förtätar våra förorter. Jag tycker att det är en spännande debatt.

Hornsbergsstrand nämns ofta som kanske ett av de mest lyckade stadsutvecklingsprojekten i modern tid eller under de senaste decennierna i Stockholm. Där har man använt det vattennära läget till att skapa bra stadskvaliteter. Man har byggt vidare på stenstadens kvaliteter. Man har byggt slutna kvarter med privata innegårdar. Det är otroligt uppskattat inte bara av de boende, utan väldigt många människor runt om i Stockholm tar sig till Hornsbergsstrand på en massa olika sätt, till exempel kollektivt, genom en löptur eller en promenad, för att besöka den här platsen. Det har blivit en stadsdel både för de boende och för andra stockholmare. Jag tycker att vi ska lära oss någonting av detta.

Jag menar att de exempel och de lärdomar vi har kunnat hämta från Hornsbergsstrand är någonting som vi också skulle kunna applicera på Farsta och Perstorp. Här skulle vi kunna skapa urbana värden i vattennära lägen. Vi skulle kunna skapa fantastiska stadspromenader med många restauranger och andra

kvaliteter som bryggor och vattennära lägen. Det här skulle kunna bli en mötesplats för Farstabor men kanske också för människor från andra delar av söderort i Stockholm. Jag tycker att vi missar chansen att skapa de här urbana värdena i den här vattennära delen av Farsta.

Det är därför vi lägger fram den här reservationen i kommunstyrelsen, och jag vill därför också yrka bifall till den alliansgemensamma reservationen.

Anförande nr 92

Borgarrådet M o g e r t (S): Fru ordförande! Jag vill bara säga att jag tycker att detta är en spännande debatt. När jag säger att jag lyssnar, som jag sade till Björn Ljung tidigare, menar jag det på allvar. Jag tycker inte att det finns några givna svar i de här frågorna. Det här är, som både borgarrådet Larsson och jag konstaterade i våra budgetanföranden, en epok i Stockholm med en utbyggnadstakt som kan jämföras med 1880-talet och 1960-talet, och det sker i befintliga områden. Det finns inget facit här, och därför är den här debatten viktig.

Jag tycker inte att man kan göra som en del andra debattörer och lägga något slags amerikanskt raster över våra ytterstäder och förorter och tillämpa något slags Jane Jacobs-metodik på allting. Vi har en annan situation och ett annat språk när det gäller byggnationen i våra ytterstäder. Vi lider en akut brist på amerikanska ytterstäder och behöver hitta ett eget sätt att förhålla oss till det.

Anförande nr 93

E r i k S l o t t n e r (KD): Ordförande! Det är inte helt lätt att ta replik på den repliken. Det är klart att vi ska hitta våra egna sätt. Vi säger att vi tycker att man tar för lite inspiration från den klassiska stadsstrukturen när vi förtätar våra förorter och att det är ett problem. Vi tycker att vi bör berika och skapa ett ökat utbud av stadskvaliteter också utanför innerstaden i våra förorter. Vi vet att det är ett uppskattat inslag, och vi vet att det är mycket attraktivt att bo i den här typen av områden. I områden och stadsdelar där detta saknas i dag, Farsta är ett sådant område som jag tror helt saknar sluten kvartersstruktur, skulle det kunna tillföra nya stadskvalitativa värden. Jag tycker att det är synd att vi går miste om det i den här detaljplanen.

§ 14 Överenskommelse om exploatering med försäljning respektive tomträtt, för bostäder inom fastigheten Persikan 5 m.m. på Södermalm (Utl. 2017:38)

§ 21 Detaljplan för Persikan 5 m.m. i stadsdelen Södermalm, Dp 2013-01783-54 (Utl. 2017:45)

Anförande nr 94

M a r t i n H a n s s o n (MP): Fru ordförande! Vi har tidigt varit inne på hur bra och positivt det här ärendet är. Vi får 665 hyreslägenheter och 575 bostadsrättslägenheter fördelade på åtta olika byggherrar i en mycket tydlig kvartersstruktur. Bondegatan kommer att gå igenom hela detaljplaneområdet. Det är en förlängning som kom till i ett senare skede av planerna. Det blir också levande bottenvåningar, och vi får en liten park. Det blir två förskolor med tio avdelningar. Det har varit lite problem med skolsituationen, men tanken är att det ska lösas genom att Tullgårdsskolan kommer att byggas ut med ungefär 800 platser. Den utbyggnaden är tänkt att vara klar 2021. Det ska förhoppningsvis kunna lösa det problemet.

Sedan kan man såklart tycka att det är lite tråkigt att vi oftast ser den här typen av bra kvartersstruktur i innerstaden eller i stadsutvecklingsområdena, men det finns även exempel i ytterstaden som går åt det här hållet. Det gäller till exempel Annedal, Bromsten, Älvsjö och Örby som Cecilia var inne på.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 95

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Du nämnde själv nu att du ser den här typen av kvartersstruktur i andra delar av staden. Det skulle vi hemskt gärna vilja att ni visade upp. När det gäller nästa etapp av Norra Djurgårdsstaden, som diskuteras just nu i stadsbyggnadsnämnden, ser vi snarare att det blir precis tvärtom. Där har man tagit just den här lådan med Lego som jag pratade om och vänt den upp och ned. Det är ett antal hus huller om buller. Det finns inte en enda gård att släppa ut barnen på framöver, utan de ska såklart ut på kajen. Det är det man hänvisar till där. Det kan bli den absolut sämsta utvecklingen fast det är i Norra Djurgårdsstaden.

I stället borde man göra som här i kvarteret Persikan, det vill säga bygga en stadsmiljö för människor. Det här är ett jättebra förslag. Titta jättenoga på det och se till att alla i majoriteten, särskilt Roger Mogert, tittar på det och gör så här lite fler gånger.

Anförande nr 96

M a r t i n H a n s s o n (MP): Jag var faktiskt ute och promenerade i Norra Djurgårdsstaden nu i helgen och tog mig en titt på hur det har utvecklats. Det är inte så att det är slutna gårdar, men det är ändå en väldigt tydlig kvartersstruktur på så sätt att det är genomgående gator, hög kvalitet på husen som är väl avgränsade och med levande bottenvåningar. Det har vi fått där. Det är bra. Flera av de ärenden som jag nämnde som gäller ytterstaden har, i alla fall upplever jag det så, fått en tydligare kvartersstruktur i de senare skedena av planeringen efter valet. Det gäller till exempel Bromsten, Örby och Älvsjö. Där har det blivit betydligt bättre.

Anförande nr 97

P e t e r B a c k l u n d (L): Ordförande, ledamöter! Vi tycker också att det här är ett mycket bra förslag. Det är många byggherrar inblandade. Det betyder att det också bör bli ett ganska omväxlande område trots att det handlar om stadskvarter. Det tycker vi naturligtvis är riktigt bra i det här fallet och på annat håll också, som jag har varit inne på tidigare.

Vi liberaler är dock bekymrade över skolsituationen. Gång på gång har vi påpekat, både i stadsbyggnadsnämnden och här i talarstolen, att vi måste planera in skolor redan från början. Nu får vi höra att Tullgårdsskolan byggs ut. Det är möjligt att det går att göra, men det finns mycket osäkerhet i detta. Ska den behöva fördubblas, för det blir faktiskt frågan om det om alla elever ska få plats? Och var ska de hamna om de inte får plats på den utbyggda Tullgårdsskolan? Det vill vi se i planerna redan från början. Det måste finnas planer för skolan. Det ska inte komma i efterhand så att det blir jättemycket osäkerhet om detta.

Anförande nr 98

Borgarrådet B u r e l l (S): Fru ordförande! Tack för frågan som gäller skolan och kapaciteten på Södermalm med anledning av den här nya, efterlängtade bebyggelsen. Kvarteret Persikan finns med i elevantalsprognosen. Utbildningsförvaltningen bedömer att det finns kapacitet för att möta den här nybyggnationen och tillflödet av elever. På Södermalm förväntas elevantalet i årskurserna 7–9 öka kraftigt. Det finns också en stor inpendling till Södermalms högstadieskolor från andra stadsdelar, så det finns viss kapacitet som på kort och medellång sikt kan tas i anspråk för dem som bor på Södermalm. Jag tror att vi alla kan känna oss trygga med detta projekt också i skolhänseende.

Anförande nr 99

P e t e r B a c k l u n d (L): Tyvärr känner jag mig inte riktigt trygg ändå, Olle Burell. Nu redogör du för att det finns planer och säger att vi har kapacitet att klara detta. I de handlingar som jag har att ta ställning till finns inte de planer som du pratar om med. Det måste ju finnas med i våra handlingar redan från början om man ska känna sig trygg med det man faktiskt beslutar om.

Anförande nr 100

S e b a s t i a n W i k l u n d (V): Precis som Olle vill jag försöka lugna dig lite. Staden arbetar på det sättet att detta är saker som stadsbyggnadskontoret, SISAB och utbildningsförvaltningen egentligen stämmer av. Om man är ännu mer intresserad kan man naturligtvis ta ut de elevprognoser som visar hur det ser ut i Stockholm. Jag har faktiskt gjort det, och det ser ut som om man skulle kunna möta de framtida behoven. En del kullar blir större, och en del kullar blir faktiskt också mindre i det här området.

Tullgårdsskolan ska byggas ut ganska kraftfullt, och vad jag förstår har man inte satt en helt tydlig gräns för att kunna möta behovet. Jag skulle inte vara så orolig. Sedan vi tog makten har vi också arbetat med planeringen av skolor.

Anförande nr 101

P e t e r B a c k l u n d (L): Om man ser hur det har sett ut i planeringen av skolor i olika områden i staden går det inte att känna sig trygg. Vi har gång på gång i

stadsbyggnadsnämnden påtalat behovet av att man planerar in skolor redan från början, och det finns inte med här. Det är elevprognoser hit och dit. Det stämmer kanske att det ser olika ut i olika delar av Södermalm och att det ökar på vissa ställen, men det är inte tydligt i våra handlingar, och det är det som är problemet.

Anförande nr 102

Christina Linderholm (C): Ordförande, fullmäktige! Centern har inte någon annan uppfattning än att det här är ett mycket bra projekt. Vi bygger igen en del av Söder som har blivit ett stort tomrum. Det är alldeles utmärkt nu när depåerna flyttar. Det blir kvarter och en väldigt tydlig bebyggelse. Det är mycket glädjande. Jag delar Liberalernas funderingar över skolsituationen. Under årens lopp har vi råkat ut för att man räknat med en viss mängd barn, och sedan har ”fel” människor flyttat till området och det blivit många fler barn än man tänkte sig från början. Vi vet att många fler vill bo kvar i innerstaden numera även sedan man har fått barn. Det finns en liten osäkerhet här.

Jag har en annan poäng här, och det är att det finns ett område ganska nära Persikan som heter Masthamnen. Här finns en klar och tydlig koppling i topografin. Om man tittar på kartor över Södermalm kan man se att det finns en mycket självklar anslutning ned mot Masthamnen där man skulle ha kunnat utveckla och utvidga det här kvarteret ned mot vattnet på den sidan. Vi tycker att det är synd att man inte har tagit den här möjligheten till vara, vilket vi gjorde ett särskilt uttalande om i stadsbyggnadsnämnden. Vi skulle önska att man i fortsättningen även tittar på möjligheterna att överbrygga den här barriären. Diskussionen om en möjlig bostadsbebyggelse i delar av Masthamnen som kan samverka med hamnverksamheten har ju påbörjats. Den är värd att fortsätta även i det här sammanhanget.

Anförande nr 103

Borgarrådet Moger (S): Fru ordförande! Det är kanske svårt att få till en hetsig debatt i det här ärendet eftersom det är så pass bra. Det här är ett viktigt och roligt ärende med en vacker och bra utformning. Det handlar om 1 250 lägenheter centralt i Stockholm. Det är inte bara stadsmässigt utformat, utan det löser problem i närområdet, tillför nya värden, möjliggör nya strömmar och sätt att röra sig i staden och det hanterar de topografiska utmaningarna på ett utmärkt sätt. Det är på många sätt ett bra ärende, och det märks inte bara i tonen här utan också genom att det inte finns några reservationer. De är till och med nöjda i skönhetsrådet. Det är egentligen bara Liberalerna som är oroliga om jag förstod det rätt. Det får väl ses som ett ganska bra utfall.

När det gäller Liberalernas oro vill jag säga en sak. De säger att planerna på skolor borde ha varit med redan från början. Det kan man naturligtvis önska. Men man ska då säga att programmet för det här området startades 2001. Det är några år sedan, och när vi antar planen är det 2017. År 2001 satt faktiskt inte ens jag i fullmäktige. Jag tycker att man kan ha en viss ödmjukhet i den frågan.

Med det vill jag yrka bifall till förslaget.

Anförande nr 104

Peter Backlund (L): Om det planerades redan 2001 har det gått 16 år, och det finns fortfarande inte tydligt inskrivet i våra handlingar hur det ser ut med

skolsituationen. Det är precis det vi debatterar och diskuterar. I så fall borde man ha kunnat komma framåt på ett mycket tydligare sätt.

Anförande nr 105

Borgarrådet M o g e r t (S): Du har ju fått svar på frågan om skolsituationen ett flertal gånger. Man kan tycka att det borde kunna stilla din oro. Bedömningen är att kapaciteten finns och man kan bygga till, framför allt på Tullgårdsskolan. Om den analysen inte räcker måste jag fråga vilka andra siffror det är du efterlyser. Om den offentliga analysen inte är tillräcklig måste du fundera på vad du vill ha mer. Det ska tillföras några siffror som vi inte vet vilka de är.

§ 15 Försäljning av mark i Botkyrka till Botkyrka kommun (Utl. 2017:39)

Anförande nr 106

J a n V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Det här ärendet gäller försäljning av mark som ligger i Botkyrka kommun som säljs till Botkyrka kommun. Försäljningen omfattar 1 583,3 miljoner kronor och gäller 961 fastigheter. Flertalet av dessa fastigheter är upplåtna med tomträtt. Det är endast sju där det är frågan om arrenden. Det är bra att veta att Botkyrka kommun enligt den här överenskommelsen kommer att tillträda fastigheterna i två omgångar, dels den 1 juli i år, dels den 1 januari 2018.

Den här affären är inte bara bra för Stockholm och Botkyrka utan även för regionen i stort. Genom den kan Botkyrka fortsätta att utvecklas och bygga betydligt fler bostäder och kommer därmed att ta ett ökat ansvar för bostadsförsörjningen i regionen. Som många av er vet är det ett problem att inte alla kommuner i det här länet gör det. Det här är ett bra steg i den riktningen i den här delen av Stockholms län.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 16 Utbyggnad av tunnelbana till Barkarby, till Arenastaden via Hagastaden samt till Nacka och söderort (Utl. 2017:40)

Anförande nr 107

J a n V a l e s k o g (S): Ordförande, fullmäktige! Det här ärendet gäller i grund och botten Stockholmsöverenskommelsen och en hel del bra saker för den här regionen som beslutades om 2013. Med facit i hand kan man kanske säga att problemet vara att det gick väldigt fort. Det medförde att en hel del utredningar och projekteringar kring teknik, juridik och annat i praktiken var ganska bristfälliga på grund av det höga tempot. De tidsmässiga kalkylerna var inte heller helt realistiska.

Det här gjorde att Stockholms stad, staten och landstinget fick ta upp nya förhandlingar om den här Stockholmsöverenskommelsen för att den inte skulle spricka helt och hållet, vilket faktiskt låg i farans riktning i ett par vändor. Om kostnaderna överstegs med 15 procent skulle det faktiskt inte finnas någon Stockholmsöverenskommelse längre. Då fick man ta upp diskussioner om besparingar och förändringar i projektet. I praktiken var varken landstinget eller staten beredda att lägga in mer pengar. Det är också bra att veta att detta skedde samtidigt som Sverigeförhandlingen pågick. Det försvårade naturligtvis det hela.

Men den här nya överenskommelsen om ett nytt genomförandeavtal med landstinget och berörda kommuner blev mycket bra till slut, och det ligger alltså här på fullmäktiges bord för beslut. Jag tror att vi alla är överens om att projektet är mycket angeläget för vår kraftigt växande region. Som vi alla vet växer vi befolkningsmässigt med ett nytt Malmö vart tionde år.

Det är också mycket glädjande att vi numera är helt överens om att vi i första hand ska satsa på kapacitetsstark tunnelbana i regionens olika delar. Det bekräftar vi återigen med detta ärende.

Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 108

E r i k S l o t t n e r (KD): Fru ordförande! Jag tror att vi alla tycker att det här är en mycket efterlängtd tunnelbaneutbyggnad. Den borde ha byggts för länge sedan. Vi skulle behöva de här tunnelbanestationerna nu. Vi är alla överens om att detta behövs i vår region. Jag tycker också att det är bra om en del beslut och utredningar kan gå snabbt. Det är inget självändamål att det ska gå långsamt att utreda sådant här, utan det är väl bra om vi i politiken kan visa att vi kan handla snabbt.

Jag tycker också att det är ett bra exempel som visar att kommuner, landsting och staten kan samarbeta och samfinansiera den här typen av viktiga projekt där vi genom bostadsbyggande kan få mer kollektivtrafik. Jag tycker att det här är banbrytande vad gäller kollektivtrafikutbyggnaden. Jag är faktiskt imponerad över att vi har fått igenom detta, och det fortsätter med de Sverigeförhandlingar som nu pågår.

Jag tycker dock att det är ett stort misstag att vi tar bort tunnelbaneuppgångar i vår kommun. Jag är övertygad om att framtidens medborgare kommer att undra vad vi egentligen höll på med. Hela östra Södermalm är ett stort upptagningsområde, och

det är en brist att det i dag inte finns tunnelbana på östra Södermalm. Nu när vi äntligen ska få det nöjer vi med endast en uppgång. Jag menar att det är ett stort misstag.

Jag är väl medveten om att projektet har pågått under en längre tid och att projektet har fördröjats under tiden. Det är inte helt ovanligt. Det ser vi när det gäller väldigt många andra projekt också. Jag vet också att avtalsförhållandena är komplicerade och att det är fler parter inblandade. Men att ta bort uppgångar är kanske det sämsta sättet att göra besparingar, framför allt när vi talar om ett område som östra Södermalm. Det är en sak om det hade föreslagits fem, sex eller sju uppgångar, men när man halverar antalet uppgångar från två till en får det mycket stora konsekvenser. Nyttan med hela projektet försämras dessutom på ett ganska allvarligt sätt.

Vi äger inte frågan på egen hand, och vi föreslår inte på något sätt att vi ska avslå det här ärendet. Men vi vill ändå göra en markering och säga att vi tycker att Stockholm borde ha ansträngt sig mer för att behålla de tunnelbaneuppgångar som fanns i det ursprungliga förslaget.

Anförande nr 109

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Fru ordförande! Det är väl fantastiskt att vi nu äntligen kan ta det här viktiga steget mot tre förstärkningar av Stockholms tunnelbana och Stockholms hela trafiksystem. Det var långt ifrån självklart. Det var inte bara Christer G Wennerholm, trafiklandstingsrådet, som en gång sade att t-banan var färdigbyggd, utan det gjorde även Sten Nordin i denna församling. Det är superviktigt och mycket bra med kollektivtrafik ut till Nacka och till Barkarby. Den gula linjen har varit lite mer omdiskuterad, men det behövs tunnelbana till Hagastaden för Nya Karolinskas skull. Till slut blev det ändå ganska okej där med anslutning till grön linje söderut. Vi hade gärna förlängt den tunnelbanelinjen, och vi hoppas att det blir nya tunnelbanelinjer genom Sverigeförhandlingen, framför allt är sträckan Fridhemsplan–Älvsjö mycket efterlängtd. Vänsterpartiet vill också förlänga den tunnelbanelinje som nu ska gå till Nacka ända till Orminge. Vi hoppas även på Spårväg Syd och Spårväg City.

Allt det här handlar förstås om det som DN slår upp ganska stort i dag, nämligen en ny forskarrapport som säger att biltrafiken måste minska i Stockholm om vi ska nå våra klimatmål. Jag bläddrade lite i rapporten som Naturvårdsverket har gett ut. De viktigaste åtgärderna som man behöver vidta enligt den här rapporten är att minska bilberoendet genom en tydlig prioritering av kollektivtrafik, gång- och cykelbanor i själva stadsmiljön och prioritera bilarna lägre. Det är den första punkten. Den andra handlar om att avstå från att bygga nya motorvägar, och den tredje handlar om att prioritera utbyggd kollektivtrafik som en stomme för hela den regionala utvecklingen.

Jag kan tyvärr inte säga att vi i fullmäktige är helt överens om alla de här tre punkterna, men jag är i alla fall mycket glad över att vi är eniga om att göra den här viktiga satsningen på tunnelbanetrafiken.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 110

U l l a H a m i l t o n (M): Fru ordförande! Till skillnad från Rikard var jag med tillsammans med Sten Nordin och Christer Wennerholm och undertecknade avtalet om att bygga ut tunnelbanan. Jag tycker att vi nu kan avsluta den debatten där det hela tiden hävdas att Moderaterna är emot utbyggnaden av tunnelbanan. Vi har tagit det största initiativet för utbyggnaden av kollektivtrafiken, cykelbanor och annan infrastruktur i Stockholm. Vi är stolta över alla de delar som vi har jobbat med.

Sluta nu att tjata om att vi är emot tunnelbana! Det var vi som tog initiativet till att bygga ut tunnelbanan på ett sätt som inte har gjorts på 10, 20, 30, 40, 50 år i Stockholm. Jag skulle vara väldigt tacksam om man kunde ta till sig det som Viktor Barth-Kron skrev i DN i helgen.

Anförande nr 111

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag avslutade med att säga att jag är glad över att vi nu är överens. Jag nämnde den här förhistorien. Jag tycker att den är relevant. Det är inte särskilt många år sedan som Moderaterna motsatte sig nya tunnelbanelinjer. Det är fantastiskt kul att vi nu är eniga på den punkten.

Sedan återstår det kanske en del att göra. Ska vi nå klimatmålen behöver vi enligt de här forskarna tydligt prioritera kollektivtrafiken, och det innebär att prioritera ned de motorvägar som Moderaterna vill bygga. Det står också i DN att ni vill bli bilisternas bästa vänner. Det finns en motsättning där som är lite olycklig. Man låtsas som om man både kan vara för att bygga jättemånga motorvägar och nå klimatmålen. Det går inte enligt de här forskarna. Min källa i detta är Karolina Isaksson från Statens väg- och transportforskningsinstitut. Jag skulle gärna vilja veta vilken er källa är för att det går.

Anförande nr 112

K a r i n E r n l u n d (C): Som centerpartist är jag både glad och stolt över att få vara med att fatta beslut om utbyggnaden av tunnelbanan. Det är en fråga som vi i Centerpartiet har drivit i över tio år. Det är alltid roligt och häftigt att kunna leverera resultat i en sådan här stor och viktig fråga.

Det finns dock en mindre sak att vara lite sorgsen över och det är att enligt ursprungsplanen skulle det byggas en uppgång både vid Stigbergsparken och vid Vitabergsparken, och nu blir det tyvärr inte någon uppgång vid Vitabergsparken. Jag skulle vilja säga att detta är dumsnålt. Det minskar tyvärr nyttan med tunnelbanan. Behovet av en tunnelbaneuppgång på östra Södermalm är stort redan i dag, och det kommer att bli ännu större i och med att SL:s gamla bussdepå nu omvandlas till bostäder. Jag vet att det är landstinget som är ansvariga och driver det här projektet, men det är en förhandling och ett samarbete med kommunerna. I det här fallet får man ändå säga att det var en dålig förhandling av staden.

Men jag är ändå glad och stolt över att få rösta ja till det här förslaget i dag.

Anförande nr 113

J a n V a l e s k o g (S): Jag skulle vilja säga att det var en mycket bra förhandling eftersom vi lyckades rädda det här paketet som faktiskt var allvarligt hotat eftersom kostnaderna hade dragit iväg. Alternativet var dessvärre att alltihop hade fallit

eftersom underlagen, kalkylerna och det jag räknade upp tidigare som fanns i det här materialet från början tyvärr inte alls var bra. Man fick göra om det och räkna om, och då saknades det hel del miljarder. Man löste det på här sättet. Det kommer fortfarande att finnas en uppgång på den östra delen av Södermalm, men det kommer att bli en i stället för två.

Det fanns över huvud taget inget intresse från landstinget eller de berörda parterna i övrigt, staten inkluderad, att ta fram mer pengar. Det hände som sagt samtidigt som Sverigeförhandlingen pågick, och det kanske bidrog. Det är ett faktum. Det här var en förhandling, och det viktigaste var att se till att det här projektet nu genomförs. Det har vi lyckats med på ett bra sätt sammantaget.

Anförande nr 114

K a r i n E r n l u n d (C): Det blir lite konstigt att nu hävda att hela projektet har varit hotat på det sätt som du menar. Jag tycker fortfarande att det är kommunens uppgift att också i en förhandling med landstinget se till att vi får en bra kollektivtrafik när vi bygger bostäder på en plats. Den diskussionen har vi fört många gånger i den här talarstolen. I det här fallet hade det varit mycket bra för de nya bostäderna på östra Södermalm att få ytterligare en tunnelbaneuppgång. Jag tycker att Stockholms stad, i tunnelbaneförhandlingen och även i andra förhandlingar som vi har diskuterat i den här talarstolen, måste bli bättre förhandlare och säkerställa att vi bygger bra och kapacitetsstark kollektivtrafik när vi bygger bostäder så att människor kan välja tunnelbanan i stället för bilen.

Anförande nr 115

Å k e A s k e n s t e n (MP): Det är faktiskt en glädjens afton i Stockholms stadshus när vi nu efter den här långa andhämtningspausen som Ulla Hamilton nämnde, 10, 20, 30 år och så vidare beroende på hur man räknar, kan se en jättestor utbyggnad av tunnelbanan. Det finns många förklaringar till att det har dröjt, men vi har hela tiden väntat på staten. Och det är rimligt att staten hjälper till med lite pengar här. Sedan ser jag en lite trevlig bieffekt av detta, och det är att argumentationen för Österleden försvagas i och med detta. Det blir ju en tunnelbana till Nacka.

Man kan naturligtvis alltid önska sig lite mer som KD och Centern gör här, till exempel att man inte hade strukit de här två uppgångarna. Det kan man hålla med om, men det är inte så enkelt när det är många inblandade. Det ska tas fram pengar och göras prioriteringar. Men detta behöver inte uteslutas. Det är inte riktigt slut ännu. Det är några år kvar. Om ni där borta på den kanten och på andra kanter också skulle kunna tänka er att slopa Förbifart Stockholm skulle vi få en hel del mer pengar till kollektivtrafik. Då skulle inte sådana här problem uppstå.

När vi nu äntligen har kommit så långt kan vi bara säga: Bifall till kommunstyrelsens förslag!

§ 19 Levande lokala centrum (Utl. 2017:43)

Anförande nr 116

Borgarrådet L i v h (V): Ordförande, stockholmare, fullmäktige! Alla stockholmare ska bo i stadsdelar med god service, kultur och mötesplatser. Ett fungerande centrum är både en mötesplats och en trygghetsskapande plats. Därför är det så viktigt att vi i den här staden, i den här församlingen, tar fram en strategi för hur våra centrum ska bli levande och trygga. Demokratin i den här staden måste byggas och försvaras varje dag. Demokratin behöver mötesplatser för att fungera.

Ordförande, fullmäktige! När Alliansen sålde det kommunägda Centrumkompaniet till skandalföretaget Boulton drabbades många små, lokala centrum av höjda hyror och försämrat underhåll. Det var en fullständig katastrof för många små butiksägare, och många små förortscentrum kördes i botten.

Vi gör tvärtom. Vi utvecklar stadens centrum med stort fokus på de små centrumanläggningarna i förorterna. Om vi ska kunna genomföra den här strategin ska staden ha stor rådighet över mark och fastigheter. Jämför till exempel Svenska Bostäders utvecklingsarbete i Husby med den utarmning som skedde av förortscentrumen när Boulton var ägare. Våra bolag satsar, tar samhällsansvar och är en konstruktiv part gentemot stadsdelsförvaltningar och andra förvaltningar i den här staden. Man tänker på vilken verksamhet som är bra för det här området, vilka handlare som borde finnas här och vad man kan göra för att det här centrumet ska leva. Det är för mig en gåta att Alliansen inte kan se skillnaden när staden som stad och stadens bolag går i täten för utvecklingen.

Jag skulle vilja lyfta upp just Husby centrum. Det är ett spjutspetsprojekt för feministisk stadsplanering där bolaget går i täten och tänker på hur man ska få kvinnor och barn att trivas i centrum, vad som behöver förändras i stadsbilden och vilka handlare som behöver komma dit. Vi kan också titta på Stockholmsbussens arbete i Hökarängen och Bagarmossen, Svenska Bostäders planer i Björkhagen och inte att förglömma Familjebostäder som nu har köpt Rinkeby folkets hus och kommer att utveckla det till en viktig och levande del av centrumet.

Våra stadsdelar håller också på att ta fram lokala utvecklingsplaner. Med den här strategin för våra centrum och våra centrumanläggningar får de ett bra verktyg att utveckla hela stadsdelen. Vi ger stadsdelarna verktyg för att bli naven i den lokala demokratin. En stadsdels centrum är stadsdelens själ. Det är det som ger stadsdelen dess identitet. Därför är det så viktigt att utveckla våra stadsdelar.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag.

Anförande nr 117

Borgarrådet L a r s s o n (M): Fru ordförande! Jag tycker att det bra att man har en bra strategi för de centrum som man fortfarande äger. Jag tror att det är jättebra att Svenska Bostäder har en strategi för Husby centrum. Däremot tycker jag att det är ganska anmärkningsvärt när det ansvariga borgarrådet står här och påstår att allt är frid och fröjd och att det aldrig har varit bättre i just Husby centrum som ägs av Svenska Bostäder. Kvinnor och barn ska ha det riktigt bra. Man ska bygga om för deras skull säger man. Det låter ju bra. Men hur ska ni få handlarna att trivas i

centrum. Vi har sett rapporteringar om handlarna i just Husby centrum och att det inte fungerande med trygghetsskapande åtgärder. Man efterlyser en representant från staden på plats där. Hur ska du jobba med det centrum som du själv ansvarar för? Det skulle jag vilja veta.

Anförande nr 118

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! Nu finns det en mycket konkret plan framtagen för Husby centrum, och stadsdelsnämnden och stadsdelsförvaltningen står bakom den. Man måste stå på två ben när man pratar om tryggheten i våra förorter och tryggheten i våra förortscentrum. För det första måste polisen göra sitt arbete. Det är polisens arbete att stoppa kriminalitet och hantera den frågan. Sedan är det stadens ansvar att arbeta med det förebyggande arbetet. Det är Svenska Bostäders uppdrag att se till att vi har ett centrum där alla invånare i Husby och alla besökare kan känna sig trygga. Det gör man bland annat genom att utveckla den feministiska stadsplaneringen. Ett centrum där kvinnor och barn känner sig trygga är ett tryggt centrum. Det kan ske genom att utveckla Husby träff, där Svenska Bostäder också är med, och göra det till en öppen plats dit människor kommer och går vid olika tider på dygnet. Det behövs tusen olika insatser för att få ett fungerande centrum. Det är en komplex fråga.

Anförande nr 119

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande! Vi vill ju alla ha levande lokala centrum. Det är inte en politisk tvistefråga. Men vi pratar om lite olika vägar för att nå dit. Nu handlar det om gå från gångatorna inom tullarna och ut till det pärlband av olika stadsdelar runt om i den yttre staden som för Stockholms del är mycket väl tillfredsställd med kollektivtrafik, till exempel tunnelbana som vi pratade om tidigare. Det finns stora behov av mer tunnelbana, och flera ställen runt tunnelbanan. Jag tycker också att vi ska samarbeta med SL för att göra det bättre runt våra tunnelbanestationer. Det har vi inte pratat så mycket om, men det behövs. Många gamla tunnelbanestationer finns just i den yttre staden, och det behövs en upprustning kring dem så att det blir en säker och trygg plats när man går från tunnelbanan till sin bostad.

Jag tycker att det är bra att vi har gemensamma målbilder, för det underlättar när vi ska planera. Det är ett förändringsarbete som ska genomföras. De olika stadsdelsnämnderna kommer att ges stöd i arbetet med de lokala utvecklingsprogrammen. Facknämnderna ska samarbeta lokalt.

Självfallet spelar det roll när staden har rådighet över ett lokalt centrum. Bostadsbolag kan ge uppdrag. Privata fastighetsägare kan dock bjudas in att vara med, och det kan vi göra genom våra lokala näringslivsråd. Det krävs ett helt annat arbete med det än vad vi har gjort tidigare. Det är en utmaning, och den antar vi.

Jag vill ge ett exempel. Hammarbyhöjden består av privata fastighetsägare. Där finns det fyra mäklarkontor i centrum. Det finns inga sociala vistelseytor, och det finns ingen kultur. Att ge möjlighet att stanna upp i ett centrum kräver lite mer än ett besök hos en mäklare. Det här är en jätteutmaning. Vi jobbar med den stadsdelen, men vi tar gärna hjälp från facknämnder, för vi har inte ens kunnat få igång ett lokalt näringslivsråd eftersom mäklarna inte anser sig behöva det.

Vi behöver handel, service, sittplatser och ett bra ljus som lyser upp på torg och där människor finns och inte tar sin utgångspunkt i trafiken. Det ska alltså vara ett rätt riktat ljus för människor i parker och inte för bilarna. Det kräver en synvända. Jag känner att vi på väg mot den synvändan och en stad för människor med lokala levande centrum.

Anförande nr 120

Malin Ericson (FI): Levande lokala centrum är en stor och viktig del för att motverka segregationen. Den som inte har tillgång till nära service i form av mataffärer, apotek, vårdcentral och bibliotek blir rent praktiskt avskild från samhället. Ett underprioriterat, dött centrum ger tydliga signaler till invånarna i området: Ni är inte viktiga. Vi struntar i hur ni har det där ni bor.

Alla som bor i ett sådant område eller har pratat med någon som bor där vet att en av de viktigaste sakerna som invånarna lyfter fram är just det döda centrumet och vad det innebär för dem med bristen på samhällsservice och tillgång till det mest grundläggande i vardagen som en matbutik.

Som rapporten konstaterar spelar de offentliga verksamheterna en viktig roll för levande centrum som ankarfunktioner som drar till sig annan verksamhet och behåller den där. När den offentliga servicen försvinner från en stadsdel rör sig färre människor i området och underlaget för affärer blir sämre. Närheten till samhällsservice, mataffärer, bibliotek och vårdcentral är också en tydlig jämställdhetsfråga. Det är fortfarande flest kvinnor som sköter de dagliga inköpen och också kvinnor som i hög utsträckning inte kör bil utan måste förlita sig på kollektivtrafiken. Då är det extra viktigt att ha nära till affärerna.

Det lokala centrumet spelar dessutom en stor roll för att minska bilberoendet i staden. Om det inte finns affärer där det går att köpa vardagsvaror upplever de som har råd att ha bil att bilen är en nödvändighet och de som inte har råd får klara sig bäst de kan.

En tät, levande och kollektivtrafikbaserad stad är bättre för både miljö och människor än en utspridd och bilberoende. Feministiskt initiativ har en vision om en stad där alla invånare ska kunna nå samhällsservice, mataffärer, förskola, skola, bibliotek, grönområden och vårdcentral på mindre än 15 minuter utan att behöva ta bilen. För att uppnå det behöver vi många lokala centrum med fullständig service och goda kommunikationer. Det därför vi tycker att det är så viktigt med feministisk stadsplanering.

Därför är vi glada över att vi i dag antar riktlinjerna för centrumutveckling. Vi tar vårt ansvar för att alla stadens invånare ska ha möjlighet till lokal service och kunna ta del av en levande stadsmiljö där det finns plats för kultur, handel och föreningsliv.

Bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 121

Björn Ljung (L): Fru ordförande och Malin! Det är intressant att få diskutera de här frågorna med Feministiskt initiativ också och höra lite grann hur ni ställer er till arbetsplatser i våra lokala centrum. Jag tycker att mycket av det du har sagt är

väldigt bra. Det stämmer väl överens med den liberala visionen för en fungerande stad. Det gäller framför allt att vi skapar, bygger och upprätthåller stad med all service. Det finns en sak som jag kanske undrar lite mer över, och det är hur ni ser på att flytta arbetsplatser till våra förorter och till våra förortscentrum. Under den tid som jag var ordförande beslutade vi till exempel att Stockholms shems huvudkontor skulle flytta till Skärholmen och byggas upp där för att skapa arbetsplatser. Hur ser ni på att flytta förvaltningar och bolag ut i förorterna?

Anförande nr 122

Malin Ericson (FI): Vi tycker att det är en bra idé att göra det när det finns ett behov och förutsättningar på platserna dit man flyttar med bra lokaler som fungerar för de verksamheter som ska flytta dit. Då tycker vi att det är en utmärkt idé.

Anförande nr 123

Bo Arkelsten (M): Fru ordförande, fullmäktige! En attraktiv stad förutsätter närhet till affärer, handel, kaféer, restauranger och lokala mötesplatser dit människor söker sig. Vi delar därför intentionerna i förslaget till riktlinjer för centrumutveckling.

Genom att bygga tätare skapas också ett växande underlag för att kunna ha lokala centrum och mötesplatser. Stadens roll i detta ska vara som markägare, myndighetsutövare, tillståndsgivare samt samordnare mellan fastighets- och centrumägare, medborgare, företagare och lokala aktörer. Moderaternas förslag för tryggare centrum i ytterstaden är tätare samverkan mellan staden, fastighetsägare, polis och näringsliv.

Staden har en viktig roll att skapa trygghet i lokala centrum och säkerställa att företagare kan fortsätta att bedriva en verksamhet i hela staden under lugnare former. En levande och välfungerande stad förutsätter att alla stadsdelar har en bra blandning av bostäder och arbetsplatser. Genom att flytta ut stadens verksamheter minskas lokalkostnaderna och underlaget för lokala centrum och annan service och verksamhet ökar i ytterstadens stadsdelar.

Vi har även respekt för att många är beroende av bil, men det ska alltid finnas attraktiva alternativ. Kollektivtrafik, cyklister och gående måste prioriteras högre både av miljö- och framkomlighetsskäl. När lokala centrum utvecklas och förtätas ska även en fungerande kollektivtrafik finnas, och samma sak gäller nybyggnation.

En viktig aspekt som dock inte har fått det utrymme den förtjänar i det här ärendet är frågan om trygghet och säkerhet. Företagarna i Husby centrum har tröttnat på återkommande rån och vandalism mot sina butiker, och enligt Mitt i har handlarna en svår situation i Tensta centrum med öppen droghandel och rån mot butiksägare. Företagare på Rinkebystråket känner otrygghet, och vi har fått rapporter om droghandel i Vårby centrum. Samma situation har vi i Hässelby gård där torget är ett vardagsrum för ungdomar med missbruksproblem.

Moderaternas förslag för tryggare centrum i ytterstaden är att Stockholms stad stärker upp polisens arbete med att anlita lokala ordningsvakter som ska finnas på plats.

Anförande nr 124

K a d i r K a s i r g a (S): Hej, Bosse! Jag och Bosse sitter i stadsdelsnämnden i Hässelby-Vällingby där jag är ordförande och Bosse vice ordförande. Det är roligt att stå här och debattera med dig. Du nämnde precis Hässelby gård. Vi pratar ofta om trygghetsfrågorna. Det finns vissa utmaningar där. Därför är det väldigt intressant att just Moderaterna börjar prata om levande lokala centrum.

Du vet att ni själva har sålt ut många av de här centrumen till privata fastighetsägare. Du sitter också i det lokala näringslivsrådet. Nu när du ser utmaningarna undrar jag om du inte tycker att det hade varit lättare för oss om det hade varit ett allmännyttigt bolag som ägde centrumet när det gäller den fysiska stadsutvecklingen i Hässelby gårds centrum.

Anförande nr 125

B o A r k e l s t e n (M): Det är riktigt att vi sitter och kämpar lite grann i Hässelby gård. Vi har faktiskt en ganska likadan syn på det otrygga torget där. Det finns ett garage där kunderna till Ica kommer in och blir attackerade och där bilar vandaliseras. Vi har ett ungdomsgäng som härjar på torget och som kallar det för sitt vardagsrum. Vi har diskuterat med fastighetsägare, och vi har tittat på vilka pengar vi har inom stadsdelen.

Men du har det lite körigt på din sida eftersom det där finns de som inte vill ha kameror. Vi har sagt att trygghetskameror i centrum skulle kunna vara en stor hjälp för polisen att kunna få ned brottsligheten och kunna se vilka som gör detta. Där har vi en viss samsyn, men vi kommer aldrig till skott. Det gäller att vi sparkar igång så att det blir någonting gjort. Jag fick ett samtal i kväll från Icahandlaren om saker som har hänt som jag ska ta upp mig dig sedan. Vi har rykande färsk information.

Anförande nr 126

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! I det här fallet pratar vi om Hässelby gård. Tycker inte du att det var otroligt olyckligt att man sålde det till Boulton? Det var då den stora nedgången, utarmningen av det centrumet, började. Tänk om det hade varit ett kommunalt bolag som Stockholms hem i Hökarängen, Stockholms hem i Bagarmossen eller Svenska Bostäder i Husby. Då hade vi i staden kunnat ta ledningen i arbetet med att rusta upp centrumet.

Jag tycker att det är det sociala arbetet, det förebyggande arbetet, som är viktigt. Hur ser du på det?

Anförande nr 127

B o A r k e l s t e n (M): Nej, jag tror inte att det beror på att man sålde centrumet till privata fastighetsägare. Det vore för enkelt att säga att det skulle vara så att alla privata fastighetsägare är boven i dramat och att det är de som ställer till det. Så enkelt är det inte. Det kan lika gärna vara ett av bostadsföretagen som driver det hela. Där kan du inte komma vidare, utan där har du bara fel.

Men när det gäller den sociala sidan kan jag säga att kameror, poliser och ordningsvakter självfallet inte klarar allt. Det gäller att man jobbar tillsammans. Och man får inte dra ned på antalet fältassistenter som man har gjort i Hässelby gård och ta bort hälften av dem. Man får se till att de finns där så att man kan jobba uppsökande och

förebyggande med ungdomarna så att de aldrig hamnar på torget. Och polisen ska självfallet vara med och plocka bort dem som ska in i kriminalvården. Det här handlar om ett jättearbete. Du hörde vad Kadir sade här. Vi har försökt, men vi får inte alla att göra sin del, men när det sker blir det bra.

Anförande nr 128

L i s a P a l m (FI): Ordförande! Det offentliga rummet tillhör oss alla. I dag fattar vi beslut om riktlinjer för centrumutveckling för levande lokala centrum. Riktlinjerna poängterar särskilt vikten av det mänskliga, sociala mötet i det offentliga rummet. Kultur, fritidsgårdar, föreningsliv och handel skapar ett levande centrum där det sociala mötet är en självklar del.

Att kunna påverka sitt närområde måste vara en utgångspunkt när vi arbetar med centrumutveckling. När lokala centrum planeras och förbättras är det viktigt att man tar utgångspunkt i vad boende och verksamma i området faktiskt tycker. Medborgardialoger kan vara ett exempel på hur vi skapar delaktighet och ger inflytande åt boende och verksamma så att de kan känna att de kan vara med och påverka sitt närområde.

I riktlinjerna poängterar vi vikten av trygghet. Det är särskilt viktigt att tjejers och kvinnors röster får höras i arbetet med stadsplanering och centrumutveckling där vi särskilt arbetar med feministisk stadsplanering.

I den senaste Stockholmsenkäten som gjordes uppgav till exempel en majoritet av flickorna i Skärholmen att de kände sig otrygga i sitt område. Flickor är generellt mer otrygga än pojkar, och så är det oavsett var man befinner sig i staden. Och oavsett om det gäller upplevd eller faktisk otrygghet måste vi ta den på allvar och fokusera på den politik som faktiskt löser problemen. Det kan handla om att stärka tjejers och kvinnors egenmakt att ta plats i det offentliga rummet och satsa på ungas organisering.

De siffror som jag nämnde tidigare, som kommer från Stockholmsenkäten, är ingen nyhet. Det har sett ut så här hela tiden. Därför är det så viktigt att vi alltid har de feministiska glasögonen på oavsett vilken fråga det handlar om och särskilt när det gäller det offentliga rummet och centrumutveckling. Vi kan inte låta tjejer och kvinnor bli begränsade i det offentliga rummet som tillhör oss alla.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 129

B j ö r n L j u n g (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Jag tänker fråga dig samma sak som jag frågade förut. Hur ser du på att kommunala förvaltningar och kanske statliga verk flyttar ut i förorterna till de centrum som vi diskuterar här? Jag håller fullständigt med dig om att det är helt åt pipsvängen när tjejer inte törs gå ut och när kvinnor inte törs gå igenom en park. Det spelar ingen roll var det är någonstans. Tyvärr ser det ut så här i hela staden. Det ser ut så på det relativt trygga Kungsholmen där jag bor. Min fru tycker inte om att gå igenom Kronis på kvällen. Det är för jåkligt, helt enkelt. Hur ser ni på att vi skulle få mer liv och rörelse och fler som rörde sig i lokala förortscentrum med hjälp av arbetsplatser?

Anförande nr 130

L i s a P a l m (FI): Tack för din fråga! Att skapa fler arbetsplatser i förorten är ett sätt att få mer liv och rörelse. Det är väldigt bra om man kan tänka sig att flytta ut de förvaltningar vars verksamheter kan förläggas någon annanstans än i innerstaden. Vi ser gärna att man jobbar på det sättet och tar till vara på de utrymmen som finns i förorten för att skapa mer liv och rörelse för att öka kvinnors och tjejers trygghet.

Anförande nr 131

K a r i n E r n l u n d (C): Ett levande stadsliv i alla delar av staden innebär att vi får fler mötesplatser och en ökad trygghet i hela staden, men det innebär också fler jobb och fler företag i hela staden. Vi håller med om många av de riktlinjer som finns i förslaget, men det finns några viktiga aspekter som saknas.

För det första vill vi i Alliansen fortsätta att flytta arbetsplatser från innerstaden till ytterstaden. Vi tycker att det är bra att blanda bostäder och arbetsplatser i alla områden eftersom det gör att man skapar ett levande stadsliv inte bara mitt på dagen eller på kvällen. Genom att blanda verksamheter skapar man ett levande centrum under hela dygnet.

För det andra vill vi se ett ökat fokus på kollektivtrafik och cykling. Jag tycker att alla ska läsa det remissvar som finns från miljö- och hälsoskyddsnämnden. Där slår man hål på den myt som finns om att en köpstark kund också skulle vara en bilburen kund. Läs gärna vad miljö- och hälsoskyddsnämnden skriver. Det är mycket intressant.

För det tredje måste staden arbeta mer aktivt med trygghetsskapande åtgärder i alla delar av staden. Det är inte acceptabelt att företag måste stänga sina verksamheter på grund av ökat antal rån och inbrott. Om vi inte har företag och jobb i hela landet blir det inget folkliv, och det är tyvärr inte kommunala handlingsprogram som startar och driver butiker och kaféer, utan det är enskilda människor som orkar och har råd att öppna en verksamhet och hålla den öppen.

Bifall till Alliansens förslag till beslut i kommunstyrelsen!

Anförande nr 132

K a d i r K a s i r g a (S): Ordförande! Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut. Hanteringen av centrumutvecklingen är beroende av vilken typ av centrum det är fråga om samt av hur stor faktisk rådighet staden har över området, vilket vi diskuterade här nyligen. I våra stadsdelar har flera centrumanläggningar privata fastighetsägare, vilket också tydligt minskar stadens rådighet över de förändringar som man vill genomföra i det viktiga arbetet.

Det är också viktigt att vi kommer ihåg att man har tagit fram lokala utvecklingsprogram. I de lokala utvecklingsprogrammen finns centrumen och torgen i fokus. Det gäller till exempel att förbättra belysningen. Där staden har rådighet över torgen kan man i samarbete med andra förvaltningar göra de fysiska stadsförändringarna.

Det nämndes här i talarstolen att Hässelby-Vällingby stadsdelsförvaltning har dragit ned på antalet fältassistenter. Jag vill bemöta det. Det har vi inte gjort. Det finns budgeterat för det i verksamhetsplanen, och det pågår en rekryteringsprocess där.

Anförande nr 133

Björn Ljung (L): Vi är goda kollegor i Stockholmsshems presidium du och jag, Kadir Kasirga. Du har tagit över som ordförande och gör det på ganska bra sätt. Du fullföljer bland annat att vi ska flytta Stockholmsshems huvudkontor till Skärholmen. Det kommer att bli jättebra när det är klart. Huset vi bygger kommer att bli mycket bra.

Men jag är lite förundrad över att ni socialdemokrater så kategoriskt säger nej till och stoppade våra planer på att flytta förvaltningar och bolagskontor till de olika förorterna och de lokala förortscentrumen för att få mer rörelse, mer liv och fler arbetsplatser där. Det var ett sätt där vi i staden konkret kunde bidra till detta. Hur kommer det sig att ni bara vill göra det med ett fåtal verksamheter, till exempel Stockholmsshems kontor?

Anförande nr 134

Kadir Kasirga (S): Tack för frågan, Björn Ljung! Vi sitter i samma styrelse, och vi har sagt att vi ska flytta Stockholmsshems kontor till Skärholmen. Det är jättebra för Skärholmen att vi flyttar arbetsplatser dit. Vi är även öppna för att flytta andra arbetsplatser utifrån förutsättningarna och utifrån att det finns lämpliga lokala förvaltningarna. Din fråga handlar mest om förutsättningarna. Det ska finnas lämpliga lokaler att flytta en viss förvaltning till i en annan stadsdel. Vi är inte emot att flytta förvaltningar till stadsdelarna.

Anförande nr 135

Bo Sundin (M): Fru ordförande, fullmäktige! Det här är ett bra förslag. Vi vill alla ha levande lokala centrum, men frågan är hur vi får det. Jag tycker att den rapport som WSP lämnar drar riktiga slutsatser för att man ska kunna utveckla och förbättra våra centrumanläggningar. Då har jag en fråga: Vilka slutsatser drar den styrande majoriteten av denna rapport? Svaren i ärendet är otydliga och riktlinjerna är ganska oklara. Jag vill samtidigt yrka bifall till Moderaternas förslag i kommunstyrelsen.

Det finns ett talesätt som säger att som man frågar får man svar. Då är min fråga till borgarrådet: När riktlinjerna lades upp för den här utredningen som WSP så förträffligt har gjort tycker jag att det saknades ett antal saker. Trygghetsfrågan finns över huvud taget inte med, och den är central för alla våra ytterstadscentrum oberoende av storlek. Varför har man glömt detta?

Det finns en annan fråga som också är mycket central. Man väljer ett antal exempel. Man har små lokala centrum, lokala stadsdelscentrum och centrum för flera stadsdelar. Det är bra att man delar upp dem, för det finns olika förutsättningar. Man tar exempel och lämnar med till WSP, och de följer de exemplen. Det är ett antal väletablerade och välmående förortscentrum utan sociala tryck och sådana problem. Varför tar man inte upp som exempel några av dem som finns i västerort och söderort där utmaningarna är som störst så att man får dem belysta? De är, utan inbördes ordning, i västerort Rinkeby, Tensta, Hjulsta, Kista, Husby, Akalla, Vällingby, Hässelby gård, Åkermymntan och Hässelby villastad. Ingen av dem finns med som exempel. I söderort handlar det om Kärrtorp, Bagarmossen, Farsta, Rågsved, Gubbängen, Hagsätra, Skärholmen, Vårby, Aspudden och Gröndal. Är det bara slarv, eller vill man inte fokusera på dessa centrum?

Sedan måste jag bemöta borgarrådet och Feministiskt initiativ. Man lyfter fram Husby som ett fantastiskt bra exempel där kommunen äger centrum och man har feministisk planering. Det är knappast så verkligheten ser ut. Vi har sett stora strejker bland företagarna eftersom de inte vågar driva sina verksamheter. Salam Kurda, som är en stor aktör där, har beslutat sig för att lämna Husby centrum efter 30 år.

Anförande nr 136

Borgarrådet L i v h (V): Fru ordförande! Det här är en strategi för hur man ska arbeta. Sedan delar man in det i exempel på olika typer av centrum. Där ingår alla centrumanläggningar i Stockholms stad som kan inräknas under de här rubrikerna. Det här är ett verktyg för stadsdelsnämnderna, för oss i staden och för de centrala nämnderna att arbeta med. Att trygghetsfrågorna inte nämns just i det här strategidokumentet betyder inte att vi inte bryr oss om trygghetsfrågorna. Vi har gjort en jättesatsning, en specialsatsning, på Järva på grund av att vi vill ta itu med trygghetsfrågorna.

Du som bor i Husby centrum vet att det finns en lång historia av otrygghet och, skulle jag vilja säga, försummelse av detta centrum. Nu har vi tagit itu med det.

Anförande nr 137

B o S u n d i n (M): Man kan alltid skylla på någon annan när man är handlingsförlamad och inte gör tillräckligt. När det gäller att det under två och halvt års tid skulle ha gjorts en del eller mycket i Husby centrum kan du fråga företagarna. Du kan fråga blomsterhandlaren som har skothål i sin entré. Han har inte råd att reparera detta eftersom försäkringsbolagen vägrar att försäkra företagarna i centrum.

Polisens resurser räcker inte till när det gäller tryggheten, men det är en misslyckad politik på regeringsnivå. Det är en annan sak. Men när det inte fungerar måste kommunen ta fram säkerhetsvakter. Jag vet att det finns förslag på sex stycken till Husby, men det skulle ha gjorts mycket tidigare och mycket mer. Man måste göra mycket annat och ta hjälp av goda krafter och krafter som kan motarbeta den här otryggheten. Utan levande företag dör centrum.

Anförande nr 138

E w a L a r s s o n (MP): Ordförande! Så bra att du tar upp den här frågan. Det är flera som har noterat att det inte finns någon rubrik som nämner trygghet. Vi tillhör olika block, och när jag som miljöpartist läser om utveckling av lokala stadsdelscentrum innebär det för mig ett mervärde till människan lokalt, och det är trygghet. Vi har olika språkbruk, och jag tog också upp trygghetsaspekten i mitt anförande. Vi jobbar också utifrån de lokala utvecklingsprogrammen, och där är det stadsdelarna som definierar vad de vill börja satsa på. I Skarpnäck har vi till exempel börjat med områden där det finns otrygghet i dag. Vi jobbar med lokala trygghetsvärdar som också är ute på nätterna under helger när många ungdomar är ute och rör sig och det kan bli bråk, och det blir bråk. De goda krafterna ska samverka.

Anförande nr 139

B o S u n d i n (M): Det är bra att vi överens muntligt, men det måste till handlingskraft också. Min poäng är att när inte direktiven går ut till WSP att tryggheten är central och viktig gör de sin utredning och lämnar sin förträffliga rapport, men tryggheten kommer bort. Då får man ta det på sidan om, och det finns

nämnt på några ställen. Det är bra med trygghetsvårdar och medborgarvårdar som vi införde under den förra mandatperioden. Det är informatörer, men det behövs kraftfulla åtgärder mot kriminella krafter, kriminella gäng och den knarkhandel som finns i många av våra centrum. Då måste kommunen gå in med resurser eftersom polismyndigheten har havererat i dagens läge. Det råder inte vi över även om det är dina kollegor som sitter i regeringen och har en del av ansvaret för detta.

Anförande nr 140

L i s a P a l m (FI): Du nämnde en kvinna som har flyttat från Husby på grund av att hon kände sig otrygg i området och, precis som många andra kvinnor runt om i staden, kände sig begränsad i det offentliga rummet. Det finns en anledning till varför Feministiskt initiativ sitter här i kommunfullmäktige, och det är för att vi är så trötta på att kvinnors och flickors liv blir begränsade både i hemmet och i det offentliga rummet. Därför har vi satsat särskilt på kvinnors, flickors och ungas organisering. Vi har lagt flera miljoner på det. Vi har en feministisk stadsplanering. Vi satsar på kvinnor långt från arbetsmarknaden och på mötesplatser för unga tjejer och hbtq-personer. Frågan är: Vad har ni gjort under er tid för kvinnors rättigheter här i kommunen?

Anförande nr 141

B o S u n d i n (M): Det finns ingen motsägelse i det du säger. Det är i grund och botten riktigt. Vi satsade mycket på tryggheten i våra områden, och det fanns mycket mer kvar att göra. Men det har blivit mycket värre under den här perioden sedan ni har kommit in i fullmäktige. Det mesta går åt fel håll. Arbete är nyckeln till att få kvinnor att bli självständiga och kunna försörja sig själva, och vi har hela tiden drivit en arbetslinje. Sedan vet vi att det finns jättestora utmaningar som vi i båda blocken har att brottas med. När det till exempel gäller kvinnor med utländsk bakgrund finns det andra faktorer som spelar in för att de ska få mer medinflytande, komma ut på arbetsmarknaden och få självbestämmande.

Eftersom Husby togs upp som ett mycket bra exempel på feministisk planering och så vidare är det sorgligt att två aktivister har blivit tvungna att fly stadsdelen för att de inte vågar bo kvar. Det är tragiskt.

Anförande nr 142

Å k e A s k e n s t e n (MP): Jag börjar med att yrka bifall till kommunstyrelsens förslag. Jag önskar att det stod litet tydligare, framför allt i de inledande texterna, om bostäder. Bostäderna är oerhört viktiga för levande centrum. Det ska inte bara vara kommers där, utan det måste gå hand i hand. Det har också med tryggheten och trivseln att göra.

Jag förstår att ni i Alliansen hakar upp er på att tryggheten bara nämns när det gäller stora gemensamma centrum och inte när det gäller de mindre och lokala centrumen, men det är klart man att menar att det ska vara trygg där också. Det förstår nog alla. Allt har inte kommit med. Komforten kunde naturligtvis också ha betonats lite mer. Sittplatser är viktiga. Man ska inte behöva gå på lokal och betala för kaffe för att kunna få sitta ned en stund. Och offentliga toaletter är en bristvara. Det måste man också ha i minnet här.

Kultur är viktigt. Det är inte bara city som ska ha kultur. Det måste också finnas i ökad utsträckning i förorterna. Jag tycker att man borde kunna ha ambulerande kulturutställningar som kunde gå runt mellan stadsdelarna. Det skulle vara trevligt för konstnärerna. De kan minsann behöva en slant och lite extra uppmärksamhet ibland.

Anförande nr 143

Sissela Nordling Blanco (FI): Fru ordförande! Det är viktigt att staden har tagit fram riktlinjer för levande lokala centrum. Där betonar vi vikten av att möjliggöra sociala möten och mångfald bland dem som vistas i centrum. Det är viktigt för att vi ser att många offentliga rum i dag domineras av män. Vi behöver lokala centrum där kvinnor och tjejer också vill vara och där de känner sig trygga. Därför har vi satsat på fler mötesplatser för unga tjejer och hbtq-personer, och därför har vi också satsat på ungas organisering med fokus på feminism, antirasism och mänskliga rättigheter. Det är också viktigt att våra centrum utformas på ett tillgängligt sätt för alla invånare och att vi undviker exkluderande design.

Om våra centrum ska vara en plats för sociala möten kan vi inte tillåta element vars främsta syfte är att avskräcka människor. I november uppmärksammades att centrumchefen i Tensta satte upp ljudsirener med ett pipande tjut i syfte att avskräcka knarkhandel. Knarkhandeln i lokala centrum bidrar till en känsla av otrygghet för många, och det är något vi behöver motverka, men lösningen kan inte vara kollektiv bestraffning av alla boende i en viss stadsdel.

Med de nya riktlinjerna hoppas jag att våra lokala centrum ska utvecklas med tonvikt på centrumen som trygga, sociala mötesplatser som ger plats åt tjejer såväl som pojkar, kvinnor såväl som män, unga såväl som gamla, hbtq-personer och personer med funktionsnedsättning. Jag hoppas på lokala centrum med fungerande samhällsservice, centrum som sprudlar av kultur och lokalt engagemang, centrum som går i linje med vår vision om ett Stockholm för alla.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 144

Björn Ljung (L): Fru ordförande, fullmäktige och åhörare! Det är intressant med Feministiskt initiativs engagemang i de här frågorna. Jag har fått svar av två av dina partikompisar när det gäller arbetsplatserna, så nu vet jag att ni egentligen vill gå längre än vad er majoritet säger. Jag kan inte tolka det på annat sätt. Bli lite tuffare där, så att vi får fler arbetsplatser till förorterna!

Men jag blir lite bekymrad när ni säger att ni med er politik kommer att upprätta centrum som är trygga för kvinnor och flickor. Vad gör ni åt männen? Vad gör ni åt de män som ständigt förtrycker sina kvinnor. De sitter på kaféerna, kvinnorna får inte gå förbi om de inte har rätt klädsel och de registreras på ett eller annat sätt. Så är det in Tensta-Rinkeby men inte i Vällingby. Vad gör ni åt det här rent praktiskt?

Anförande nr 145

Sissela Nordling Blanco (FI): Det är just därför som vi satsar väldigt mycket på att motverka maskulinitetsnormer i hela Stockholm. Vi satsar på

skolan, vi satsar på våldsförebyggande arbete, vi satsar på att motverka de normer som gör att män tar sig makt över kvinnor, och det gäller hela Stockholm.

Det är inte ett brott att sitta på kafé. Däremot måste vi stärka kvinnorna så att även de kan ta plats i hela samhället, i det offentliga rummet, på kaféer, i centrum. Det gör vi genom att stärka kvinnors och tjejers egenmakt, genom att skapa mötesplatser och genom att bidra till att det finns samhällsservice som lockar kvinnor, till exempel parklekar.

Det pågår alltså ett omfattande arbete. Vi jobbar även med feministisk stadsplanering, för det är väldigt många bitar som måste gå ihop för att kvinnor ska kunna vara en del av hela det offentliga rummet.

Anförande nr 146

B ö r j e H ä g g m a n (M): Ordförande, ledamöter! Det är mycket bra att den här rapporten har tagits fram, och nu är jag förstås nyfiken på hur rapporten kommer att hanteras.

En sak som jag tycker är mycket märklig är att ingen företagarförening, inte ens FGS, alltså Företagargruppen Storstockholm med 5 500 företag, har fått möjlighet att lämna in sina synpunkter. Med det sagt kan jag konstatera att det talas mycket om otrygghet. Det är bra, eftersom tryggheten är viktigare än något annat om man vill att ett centrum ska överleva. Ett otryggt centrum förlorar snart sina kunder och besökare, sedan försvinner företagare och därefter förslummas området.

Tyvärr finns numera otryggheten även på Kungsholmen. Handlarna där anlitar väktare för att slippa bråk och stök, något som kostar stora pengar. Två väktare kostar 1,6 miljoner per år. Tyvärr fattas även ödesdigra beslut som får katastrofala följder för en del. S:t Eriksgatan har numera stoppförbud, och detta har lett till att två möbelhandlares omsättning störtad så att de blev tvungna att stänga och flytta.

Jag har två frågor: Gjordes det någon konsekvensanalys innan beslutet om stoppförbud fattades? Togs det någon kontakt för att ge handlarna möjlighet att i god tid hitta nya lokaler? Svaret är förmodligen nej på båda frågorna. I vart fall kontaktades inte möbelhandlarna.

Om man hade visat lite intresse för företagarna och funderat i några minuter på vad stoppförbudet skulle innebära borde man ha förstått att en möbelhandlare behöver p-plats i anslutning till sin butik. Vem köper en fåtölj om man måste bära hem den? Beslutet om stoppförbud ledde alltså direkt till ekonomisk katastrof för två handlare.

Varje förlorad p-plats innebär för handlarna i området en omsättningsnedgång med 1 ½ miljon kronor. Stoppförbudet innebär också stora problem med leveranser till och från företagen. De som ska leverera varor får parkera långt ifrån leveransadressen. Detta är inte på något sätt unikt för dessa företag. De flesta företag i staden har problem med lastning och lossning.

Vill vi ha kvar våra butiker i våra olika stadsdelar bör kontakter tas och samarbete ske med de enskilda företagen och, där det finns, med företagarföreningarna. I verksamhetsberättelsen för stadsdelsnämnderna heter det att man samarbetar med

näringslivet i stadsdelen. Jag har frågat företagarföreningen på Kungsholmen om där finns något samarbete. Beskedet är att man talar med varandra och då endast med trygghetsrådet.

Samarbete för mig är när man bestämmer ett gemensamt mål och jobbar mot det. Om man inte vill bry sig om handlarna finns det ett annat viktigt skäl, och det är att de ca 100 företagen utefter S:t Eriksgatan har ca 100 anställda. Går omsättningen ned riskeras deras jobb. Man ska också tänka på att konsekvensen blir att många tar sin bil och åker till ytterstaden och handlar i Mall of Scandinavia, Täby och Kista där det finns gratis parkeringsplatser.

Jag är otroligt förvånad över att inte företagarföreningen, eller åtminstone FGS, har fått ta del av rapporten så att de har kunnat ge sina inspel. Givetvis hoppas jag att den här rapporten leder till att den dagligvaruhandel och detaljhandel som finns i Stockholm ges möjlighet att leva vidare.

Anförande nr 147

L o r e n a D e l g a d o (V): Ordförande! Ett levande centrum är många Stockholmsbors önskan men tyvärr inte verklighet. För att uppnå levande centrum på dagens premisser krävs det att fler bostäder byggs och att pengar investeras i närområdets parker och till exempel idrottsområden, något som majoriteten levererar.

Nyckeln till framgång är fler mötesplatser och närservice, något som högern tyvärr drog ned på. Det är synd att Moderaterna inte fått ta ansvar för den politik som ni har fört. Ni skriver att staden varken ska äga eller driva egna centrum, och det är att vara totalt blind inför misstaget som ni gjorde när ni sålde våra centrum. Handlarna har fått högre hyror, sämre drift och mindre inflytande, vilket påverkar tryggheten och säkerheten för medborgarna till exempel i Vårberg.

I Vårberg har man bytt ägare flera gånger utan att pengar har investerats i centrum. Taket är undermåligt, och hyrorna är högre. Till och med kommunen känner av det när våra förvaltningar får högre och högre hyror. Det är sådana situationer som skapar otrygghet, och det är den skillnaden som har skapats i staden.

Trots detta är det positivt att majoriteten vänder på utvecklingen genom att skapa de här riktlinjerna. Tänk bara hur mycket mer vi hade kunnat göra om vi hade full rådighet över dessa centrum! Vi hade kunnat göra dem demokratiska, feministiska och tillgängliga, liksom vi försöker göra med den rådighet vi faktiskt har över Vårberg, där vi har tagit in medborgarvärdar, skapat Torsdagsklubben och stadsdels-systrar, arbetat med ungas organisering, ungdomsråd och så vidare.

Anförande nr 148

B j ö r n L j u n g (L): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är ett rätt intressant dokument vi har framför oss, och jag ska passa på att yrka bifall till vår reservation.

Förortscentra har alltid legat mig väldigt varmt om hjärtat. Jag har växt upp i närheten av dessa förortscentra – Hökarängen, Solberga och Bagarmossen. Egentligen är det Bagarmossen och Hökarängen som fungerar som hyggliga förortscentra. Solberga centrum, den norra delen, har helt dött ut. Vad beror det på? Jo, barnfamiljerna flyttar därifrån, och när det inte finns tillräckligt många boende som handlar i

den lokala affären och så vidare dör centrum ut och stängs ned. Därför är det viktigaste om man ska få en bra lokal centrumstruktur, ett tryggt område, egentligen att så många som möjligt bor i eller i anslutning till dessa lokala centra.

Men det finns så många andra åtgärder man också måste vidta. En av dem är att arbeta intensivt tillsammans med det lokala näringslivet och jobba med de näringsidkare som finns på plats. Bra exempel på förändrade förortscentra är Spånga centrum, som har byggts ut och byggts om under Alliansen styre, och Hållbara Hökarängen som är en av Stockholmsbästa satsningar sedan Stockholmsbörjade bygga bostäder en gång i tiden. Det är en fullständig kanonsuccé, där förorten Hökarängen har blivit så populär och så känd att Södermalm numera kallas för Norra Hökarängen – då tycker jag att man har uppnått en del!

Nåväl, allt är inte guld och gröna skogar ens om vi har förändrat och förbättrat. Väldigt stora problem finns kvar särskilt i de ytterstadsområden som präglas av bråk, strul och stök, där invånarna är väldigt, väldigt otrygga. Det gäller speciellt kvinnor och flickor.

Hur kan det då komma sig att kvinnor och flickor som rör sig i Tensta, Husby och Rinkeby centrum är betydligt mer otrygga och i betydligt mindre grad får gå i fred än till exempel i Hässelby och Vällingby centrum? Det beror inte på någon allmän maskulinitetsnorm i Stockholm, utan det beror på kulturer som innebär att det inte accepteras att flickor och kvinnor klär sig på ett visst sätt. Bifall till Liberalernas reservation!

Anförande nr 149

Ewa Larsson (MP): Ordförande! Björn Ljung har inte frågat just mig om jag ville flytta ut arbetsplatser, så jag tänkte att jag ju måste tala om att jag tycker att det är en bra princip. Jag tror att det blir bra att Stockholmsbör flyttas till Skärholmen. Det handlar dock om dagtid, vilket naturligtvis ökar omsättningen i det lokala näringslivet, och det är jättebra. Det blir mer rörelse. Men kultur ger liv och lust också kvällstid, så därför vill jag återigen tala om att vi nu har öppnat Stadsteatern i Vällingby. Det var en motion under den förra mandatperioden, och nu finns Stadsteatern också i Vällingby. Tidigare öppnade vi också för Stadsteatern i Skärholmen, vilket alla i dag tycker är en självklar plats för just Stadsteatern.

Nu har vi dessutom Stadsteaterns kretsloppsteater både i Farsta och i Skarpnäck, så det vill jag ta upp när jag också poängterar en text om att utveckla och förstärka den sociala arenan. Vi använder nämligen ett lite annat språkbruk och diskuterar allvarliga trygghetsfrågor på lite andra sätt, fastän målbilden är densamma: att människor ska känna trygghet och vara säkra i sina bostadsområden. Så här skriver konsultföretaget i sitt förslag som är grunden för den här strategin: ”Låt verksamheter ha möjlighet att rinna ut i den offentliga utemiljön och eftersträva att i allt högre grad integrera utefunktioner i centrummiljön (grönytor, parklek, idrott, kultur, medborgardrivna evenemang, loppis, utegympa, torghandel, pop-ups).”

Ni som inte vet vad pop-ups är kan ta kontakt med Daniel Helldén, vårt trafikborgarråd – han kan berätta det! Det här ger kanske – hoppas vi – lyckligare människor. Genom att skapa kultur och fler mötesplatser mår vi alla bättre.

Anförande nr 150

Borgarrådet L i v h (V): Det blev en lite avhuggen diskussion med Bo Sundin, så därför kände jag mig manad att gå upp igen.

Jag tycker att man måste skilja på olika saker. Det som vi har tagit fram är en strategi för hur man kan utveckla centrum av olika storlekar på olika platser i staden. Sedan kommer vi in på trygghet, vilket är en självklar del av den här utvecklingen, men jag tycker att det blir väldigt förenklat när vi diskuterar trygghetsfrågan i den här salen. Det är en otroligt komplex och svår fråga där en massa olika instanser måste göra olika saker, och jag håller inte med Bo Sundin: Vi ska *inte* gå in och göra polisens jobb, utan vi ska kräva att polisen gör sitt jobb! Jag tror att Bo Sundin, liksom många av oss, har pratat otaliga gånger med polisen. De måste skärpa upp sig på Järva, och det håller de faktiskt också på att göra.

Kommunen ska göra andra saker. Det handlar om mötesplatser, som vi har nämnt här, ett tryggt centrum till exempel för kvinnor och tjejer. Det ska finnas öppna mötesplatser, vilket vi arbetar för i Husby, och det är ingen quick fix. Det tar flera år när man ska genomföra förändringar, så man kan naturligtvis inte komma och säga att vi inte har gjort någonting på två år! Vi har börjat att jobba väldigt systematiskt, både i Husby och i Rinkeby och i andra delar i staden, med att öppna mötesplatser som ska kännas välkomnande för kvinnor och tjejer, vi har anställt kvinnor som medborgarvårdare i Tensta och öppnat en fritidsgård i Hjulsta där tjejer som förut inte har gått till fritidsgården får tillträde till det offentliga rummet.

Vi måste göra hur många saker som helst om vi ska utveckla våra centrum för alla och speciellt för kvinnor och tjejer, men det är otroligt viktigt att hålla isär vad polisen ska göra, vad det civila samhället ska göra och vad staden ska göra. Staden ska stödja det civila samhället. Vi ska stödja nattvandrande mammor. Vi ska stödja tjejerna som börjar nattvandra, men vi ska inte låta dem göra polisens jobb. De ska jobba förebyggande, och de ska ha vårt stöd!

Anförande nr 151

A n n - K a t r i n Å s l u n d (L): Jag kan inte låta bli att ställa en fråga till dig, Ann-Margarethe, som bor i Rinkeby och har gjort det länge. Du känner ju väl till förorterna borta hos oss och är ansvarig i majoriteten som har tagit fram dessa riktlinjer och konsultrapporten. Det verkar nästan systematiskt så att ni har undvikit att ta upp just Husby, Rinkeby och så vidare. Är det inte lite konstigt? Ni säger att ni har tittat på andra förorter och att de ska finnas som ett exempel och som en strategi. Men är det inte lite konstigt att ni har valt bort de andra och inte gett några direktiv? Eller hävdar du, Ann-Margarethe, att det är samma problem med de här andra ställena? Är det likadant på Ängby torg som i Rinkeby? Är det samma sak?

Anförande nr 152

Borgarrådet L i v h (V): Det är självklart inte samma sak; det är ju det vi pratar om varenda gång vi träffas i den här fullmäktigesalen: Det är inte samma sak!

En strategi är dock en strategi som kan tillämpas på stadsdelar som ser olika ut – de mindre, de mellanstora och de större. Den strategin kan vi använda för att utveckla våra stadsdelscentrum. Men när det gäller trygghetsfrågor och att utveckla de olika

stadsdelarna utifrån deras olika karaktär måste man se att det finns skillnader, och det behöver man inte nämna i alla möjliga strategidokument.

Vi gör planer för Järvafältet, vi gör planer för söderort, Ewa Larsson har planer för Skarpnäck, vi har planer för Tensta, vi har planer för Husby, vi har planer för Akalla och så vidare. Det är i de lokala utvecklingsplanerna som vi talar om hur vi ska utveckla vår stadsdel utifrån våra speciella behov. På Järvafältet lägger vi till exempel mycket stor tonvikt på just det som Björn Ljung talade om, det vill säga kvinnors och tjejers tillgång till det offentliga rummet.

Anförande nr 153

B o S u n d i n (M): Ordförande, fullmäktige! Jag måste ändå komma upp när Ann-Margarethe Livh citerar mig och har åsikter.

Polisen måste göra sitt jobb – ja, så är det. Men när Polismyndigheten havererar och det blir färre poliser, då har kommunen ett ansvar att försöka upprätthålla ordning och reda på många olika sätt, både förebyggande och genom att samarbeta med de duktiga, professionella organisationer som finns. Om vi tar Järvaområdet finns det många som man skulle kunna utnyttja för att få en större trygghet. Vi har Verdandi i Rinkeby och i Tensta, vi har Fryshuset i Husby och så vidare. Varför tar man inte chansen att jobba med dem?

Fler trygghetsvårdar och väktare behövs när myndigheten för polisen havererar, och där är du, Ann-Margarethe, en del av detta genom att ni sitter i regeringen. Ingenting händer – tyvärr!

Anförande nr 154

Borgarrådet L i v h (V): Men det är ju just det vi gör, Bosse! Vi samarbetar ju med de här olika organisationerna. Det är självklart att man ska göra det, men jag tycker att det är oerhört viktigt att understryka vad som är stadens ansvar. Stadens ansvar är att stödja de här organisationerna, till exempel kvinnojouren i Tensta, Kvinnocenter i Tensta, den nya fritidsgården i Tensta, Fryshuset i Husby och så vidare. Vi samarbetar ju med alla de här organisationerna och ska göra det, men vi ska banne mig inte göra polisens arbete! Jag bor själv i Rinkeby precis i närheten av där det här mordet var, och ingen frivillig ska gå in i någon restaurang och börja reda ut när det kommer unga män med pistoler. Det är polisens jobb!

All heder åt alla som arbetar i förorterna! All heder åt alla de här tjejerna som faktiskt jobbar i Tensta och på fritidsgården och som bidrar för att göra det offentliga rummet trevligt och inbjudande – men de ska inte göra polisens jobb!

§ 22 Sovmorgon för Stockholms elever (Utl. 2016:104)

Anförande nr 155

K a r i n E r n l u n d (C): Vad roligt att äntligen få debattera den här motionen! Det finns ju en djupt rotad norm i det svenska samhället att det skulle vara karaktärsdanande att gå upp tidigt på morgonen. Som centerpartist har jag en mycket stor respekt för bonden, men jag menar inte för den sakens skull att det är nödvändigt för Stockholms elever att gå upp lika tidigt som bonden för att åka till skolan.

Tvärtom visar forskningsstudie efter forskningsstudie att tonåringar har ett ökat sömnbehov och att de också har en förskjuten dygnsrytm. Erfarenheter både här i Stockholm och internationellt har visat att en senare skolstart ger goda resultat för elevers prestation, och elever mår också bättre.

Rektor på Smedshagsskolan i Hässelby här i Stockholm säger att eleverna är mer utsövda, de äter frukost, de är piggare och de är mer mottagliga för kunskaper. Dessutom är lärarna nöjda, och de upplever att dagen startar på ett lugnare sätt.

För mig och Centerpartiet är det inte viktigt vilken tid eleven går upp på morgonen. Det viktiga är vad eleven har lärt sig när hen kommer hem från skolan på eftermiddagen, och därför vill jag yrka bifall till den här motionen.

Anförande nr 156

P e r O s s m e r (SD): Ordförande! Som Karin sade: Om man ser hur många gånger som den här motionen har stått på dagordningen men aldrig kommit upp börjar man ju undra om det inte är någon som upprepade gånger har försovit sig!

Egentligen är det en ganska rolig motion. Det är en intressant faktabakgrund, och det finns också annan forskning som stöder motionären. Jag tror att det var senast i Vetenskap och forskning som det här var uppe. Var och en som närmast med våld har försökt få upp tonåringar ur sängen är nog benägna att hålla med motionären när det gäller de vetenskapliga bevisen om tonåringars sömnbehov.

Nu är jag kanske inte helt övertygad om att sömnbristen hos många ungdomar enbart beror på hormonella faktorer. Jag tror nog att det handlar om allmänt senare vanor än vad som förekom på den tiden när man inte gärna ringde till bekanta efter klockan nio och när endast dödsfall i familjekretsen var en acceptabel ursäkt för att ringa efter klockan tio. Jag vill nog också i sammanhanget lyfta upp andra faktorer som dataspel och andra liknande störande faktorer.

Hur som helst: Om vi nu accepterar motionärens grundläggande uppfattningar, vad gör vi åt problemet? Om jag förstår borgarrådet Burell rätt i hans svar på motionen är det skolans rektor som ansvarar för schemat och därmed också när elever ska börja och sluta sin skoldag.

Nu arbetar ju inte rektor i ett tomrum. Man måste ta hänsyn till något som heter lärare. Vill de börja klockan tio elva på förmiddagen och kanske sluta klockan sex på kvällen? Jag tror att det finns ganska många lärare som har förpliktelser. Det kan innebära att de måste hämta sina barn på dagis i rimlig tid. Och vad gäller för annan

personal och annan användning av skollokaler sent på eftermiddagen och på kvällen?

Visst, sådana problem går kanske att lösa. Jag tror i och för sig att det är svårt att förverkliga motionärens idéer, men om det nu finns rektorer och lärare och säkert många elever som vill börja sin skoldag senare på dagen och undvika att klassrummen förvandlas till sovsalar på förmiddagen så varför inte försöka med detta?

Vi tycker därför att utbildningsnämnden kan börja med att undersöka om det finns skolor som vill nappa på erbjudandet om en senare skolstart. Därför, herr ordförande, yrkar jag bifall till motionen.

Anförande nr 157

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Jag vet inte om Per Ossmer vill starta en tävling med mig om vem som ger det sömnigaste intrycket i debatten, men jag tror att vi alla är uppgiggade av den här motionen som naturligtvis väcker en viktig fråga om hur man bäst lägger upp utbildningen för att elever ska delta och vara motiverade.

Precis som jag har skrivit i svaret som kommunstyrelsen har bifallit välkomnar vi att Karin Ernlund sätter igång diskussionen genom denna motion, och även om jag inte tror att alla rektorer sitter och lyssnar på den direktsända debatten från rådssalen i kommunfullmäktige vill jag ändå tro att motionen och den publicitet som Karin själv har bidragit till kring den har väckt mer diskussion om den här aspekten än vad det skulle ha gjort annars.

Jag vidhåller dock, precis som kommunstyrelsen framhåller i sitt förslag till beslut, att vi politiker i den här salen ska ha stor respekt för det uppdrag som rektorerna har. Deras uppgift är att bedöma hur de på bästa sätt får till sin undervisning på skolan där de verkar tillsammans med lärare och övrig personal och i dialog med i det här fallet eleverna. Jag tror inte att de lite äldre eleverna behöver sina föräldrars medverkan i den dialogen kring sovmorgnar.

Jag skulle tycka att det kändes väldigt konstigt om vi dök ned i så detaljerade åsikter som den här motionen föreslår att vi ska göra, nämligen att bestämma hur tidsramen för schemaläggningen ska se ut konsekvent på samtliga aktuella skolor inom det här spannet. Jag ber därför att få tacka återigen för att Karin Ernlund har väckt denna diskussion. Jag tror att det ger återklang i skolvärlden, men jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag att inte tvinga utbildningsnämnden att tvinga alla sina rektorer att jobba på ett visst sätt.

Anförande nr 158

K a r i n E r n l u n d (C): Det är roligt att borgarrådet Burell tycker att det är en intressant tanke, och jag uppfattar ändå att borgarrådet delar min bild av detta. Han säger att jag har dragit igång diskussionen och att det är bra. Men jag skrev inte motionen för att dra igång diskussionen; jag skrev den för att dra igång jobbet!

Jag tycker inte heller att det är genom en mediedebatt som vi ska få rektorer att nappa på det här, hur bra det än är att det har fått uppmärksamhet, utan jag tycker att

det är genom ett beslut i kommunfullmäktige, och det är därför jag har skrivit motionen.

Jag måste fråga: Var någonstans i min motion kan borgarrådet läsa att jag vill besluta om tidsramen? Min att-sats lyder ju ”att uppdra åt utbildningsnämnden att genomföra ett stadsövergripande arbete för en senare skolstart i Stockholms skolor”. Jag föreslår på inget sätt exakta tider, så jag måste fråga angående det som Olle Burell skriver i motionssvaret, nämligen att jag vill detaljreglera. Var har han läst det någonstans?

Anförande nr 159

Borgarrådet B u r e l l (S): Ordförande! Om jag ska försöka tolka ”att uppdra åt utbildningsnämnden att genomföra ett stadsövergripande arbete för en senare skolstart i Stockholms skolor” en gång till, mer offentligt, innebär det att man inte får ha den skolstart som man får ha i dag, utan den måste vara senare. Då har ju Karin sagt att ingen skolstart som i dag förekommer är tillåten eller önskvärd enligt detta beslut, utan det måste ske åtminstone en minut senare. Det tycker jag är att detaljerat styra hur rektorerna lägger upp schemaläggningen på sin skola.

Anförande nr 160

J a n J ö n s s o n (L): Ordförande! Vi liberaler instämmer i kommunstyrelsens förslag till beslut, eftersom vi anser att det är rektor som ska besluta om sin egen interna organisation, något som den nya skollagen sedan 2011 också slår fast. Det handlar helt enkelt om att vi ska skilja det politiska styret från det som professionen ska besluta om. Vi har i och för sig ingenting emot att man kan pröva det här om man vill. Det finns säkert skolor som kan tänka sig att göra det, men det är upp till varje skola och varje rektor att komma fram till.

Det som däremot också kan vara viktigt att framföra i den här diskussionen är att det visserligen finns en del forskningsstudier på senare tid som visar att ungdomar i tonåren kan lära sig mer om man förskjuter starttiden på skoldagen. Men det finns också en hel del forskningsstudier på senare tid som visar att barn och ungdomar *över huvud taget* har förskjutit den tid man går och lägger sig med två tre timmar, och det i sig skapar en hel del problem.

Det var ett intressant tv-inslag för några veckor sedan där ett antal barn och ungdomar i mellanstadieåldern fick svara på frågor om sina sömnvanor. De framhöll själva att de gick och lade sig ungefär klockan 23.00, vilket jag tycker är väldigt sent, och de framhöll också hur störande mobiltelefonen är nattetid. Detta är ju inte någonting som vi kan påverka politiskt, utan det är ett viktigt föräldraansvar att se till att ens barn går och lägger sig i tid. En del av forskningsstudierna som handlar just om förskjuten skolstart problematiserar också just det att många av studierna har gjorts under en tid då barn och ungdomar har förskjutit sin läggtid på grund av att föräldrarna helt enkelt säger att barnen ska gå och lägga sig senare.

En skola som vill pröva det här får gärna göra det, men vi tror från vår sida kanske inte att det är någon mirakelmedicin, utan man behöver diskutera i hela samhället när barn och ungdomar bör gå och lägga sig.

Anförande nr 161

L i s a P a l m (FI): Skönt med sovmorgon! Särskilt under de månader när solen inte går upp förrän typ klockan nio kan det vara skönt att ha en extra timme att få sova ut. Apropå det här med att ungdomar går och lägger sig sent så tror jag tyvärr inte att det kommer att hjälpa oavsett om man börjar klockan åtta, nio eller senare. Jag möter ju ungdomar som fritidsledare efter skoldagen och får höra vad de ägnar sig åt: ungefär Snapchat.

Jag tänker att det, precis som skolborgarrådet skriver, är upp till varje rektor att organisera skolenhetens arbete på bästa sätt och att det då betyder att man sätter vilka skoltider som ska gälla. Vi har ju ett exempel här i Stockholm, i Hässelby-Vällingby, där man har gjort exakt så att man har förskjutit skolstarten från åtta till nio. Det bidrog, kan man läsa, till att elever kom mer pigga och kände sig mindre trötta under skoldagen, och de kom i tid. Det här har i förlängningen bidragit till en bättre hälsa för eleverna.

Jag tänker att det finns många sätt att arbeta kreativt med hur man kan ta till vara varje elevs hälsa i skolan, och jag tror att man behöver kolla på olika sätt att arbeta. Exempelvis kan man titta på en läxfri skola, något som man har testat i Sundsvall och som också bidrog till förbättrad hälsa för ungdomar.

Med det sagt vill jag även säga att jag tycker att det är en bra motion, och jag ser gärna att man testar det här på olika skolor runt om i staden. Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag mot bakgrund av det skolborgarrådet skriver om att det är upp till rektor att bestämma.

Anförande nr 162

K a r i n E r n l u n d (C): Lisa Palm säger att hon tycker att det här en bra motion. Samtidigt yrkar hon bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, och kommunstyrelsens förslag är ju att göra ingenting.

Jag undrar därför vad Lisa Palms konkreta förslag är. Vad ska vi göra för att få sovmorgon i fler skolor?

Anförande nr 163

L i s a P a l m (FI): Jag tänker, precis som skolborgarrådet sade, att man får föra en diskussion med rektorer och arbeta för att lyfta fram olika goda exempel i staden. Nu sitter jag inte själv i utbildningsnämnden, så jag kan inte själv vara med och påverka där, men jag önskar såklart att det är en diskussion som kan föras mycket tydligare, och det gäller inte bara sovmorgnar utan även andra kreativa sätt att främja elevers hälsa.

Anförande nr 164

F r e d d y G r i p (V): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Det är väldigt roligt att Centerpartiet i den här frågan stöder sig på forskning och att man tycker att det är viktigt med vetenskap när man för fram sina förslag i skolpolitiken. Det delar jag verkligen, och jag delar ambitionen att vi ska göra det bättre för våra skolelever så att deras hälsa och villkor i skolan ska bli bättre.

Jag tycker dock att det är allvarligt och ganska beklagligt att Centerpartiet här fortsätter den linje som Alliansen har fört i skolpolitiken, nämligen att man vill styra och ställa och bestämma över huvudet på rektorer, lärare och elever. Vi hade en utbildningsminister som ville bestämma var lärare ska stå i klassrummet och om man ska Ipad eller penna, och nu vill Centerpartiet bestämma när skolan ska börja.

Jag tycker att det är helt fel väg att gå. Jag tycker att det är rektorer, lärare och elever som själva ska få ordna sin skoldag och bestämma när den börjar, när den slutar och hur de bäst vill göra. Det ska inte vi politiker göra.

Jag yrkar bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut!

Anförande nr 165

K a r i n E r n l u n d (C): Jag brinner verkligen för den här frågan; det är därför jag springer upp här hela tiden.

Vårt förslag är inte att bestämma en exakt tid när skoldagen ska börja, för det är upp till varje rektor på varje skola att avgöra. Däremot kan vi, precis som vi gör i många andra frågor, fatta beslut om en inriktning eller en policy och sprida kunskapsunderlag och metodstöd till skolor, och det är det vi föreslår. Jag tycker att ni lite grann övertolkar motionen som har skrivits. Jag tycker att det är väldigt tydligt i motionen att vi inte vill bestämma en exakt tidpunkt.

Jag tycker att det är viktigt att politiken vågar gå före och fatta beslut och bidra till bättre skolresultat och mer utsövdade elever, och jag tänkte berätta lite grann om de studier som ligger till grund för förslaget.

I en studie från universitetet i Minnesota som publicerades 2013 visades att elevnärvaron liksom skolresultaten förbättrades vid en senare skolstart. Studien visade också att eleverna fortfarande lade sig samma tid som tidigare, vilket helt enkelt innebär att de fick sova en timme till. Många säger ju att om man skulle ha sov morgon så skulle eleverna helt enkelt bara gå och lägga sig senare, men det visade alltså inte den rapporten. I mars 2015 skrev fem forskare i Svenska Dagbladet att en lång rad undersökningar ger vid handen att en senareläggning av skolans starttider vore gynnsamt, att senare skolmorgnar inte bara förbättrar studiekapaciteten hos elever utan också är bra för hälsan. En studie vid Oxfords universitet kom fram till att tonåringar som fick sova längre på morgonen också fick bättre resultat på proven. Utöver de forskningsstudier som har gjorts finns det också praktiska exempel från Stockholm, från Örebro och från Göteborg där lärare och elever, rektorer och föräldrar vittnar om att eleverna mår bättre och presterar bättre.

Vad väntar vi på? Ska vi inte göra vad vi kan för att fler skolor ska genomföra detta? I stället för att stå här talarstolen och prata om att skolorna borde göra det tycker jag faktiskt att vi kan ta och fatta beslut om att hjälpa fler skolor att göra detta. Jag tycker att det låter som att vi är ganska överens, så varför kan vi inte våga bifalla den här motionen? Jag föreslår inga detaljregleringar eller exakta tidsbestämmelser – jag föreslår helt enkelt att utbildningsnämnden ska få ett uppdrag att göra någonting väldigt bra! Bifall till motionen!

Anförande nr 166

I n g e g e r d A k s e l s s o n L e D o u a r o n (MP): Ordförande, ledamöter och Karin Ernlund! Jag tycker att den här motionen var riktigt, riktigt bra. Det är det första jag vill säga. Det andra jag vill säga är att jag vill yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut och det av samma skäl som Olle Burell, Freddy Grip och andra på majoritetssidan i utbildningsnämnden har sagt: Vi ska inte gå in och reglera saker som rektor har beslutat.

Samtidigt vill jag nämna någonting som jag inte tycker att det har sagts så mycket om här, även om Freddy sade lite om det, nämligen elevdemokrati. Det här ser jag är en typisk elevdemokratifråga. Tonåringar kan mycket väl vara med och diskutera det här. Man kan jobba med ett hälsoprojekt. Man kan ta reda på vad just forskningen säger om det här med sovtider. Det vore ett väldigt, väldigt bra sätt för eleverna att utvecklas och ta ansvar för sig själva.

Naturligtvis är det rektor som bestämmer, men tillsammans med elever och personal kan man göra någonting väldigt bra av det här i stället för direktiv uppifrån om att ordna sovmorgon på skolorna.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 167

K a r i n E r n l u n d (C): Jag måste då fråga Miljöpartiet samma sak som jag fråga Feministiskt initiativ: Om ni tycker att det här är ett bra förslag som ni vill se på fler skolor och ändå yrkar ni bifall till kommunstyrelsens förslag, vilket är att göra absolut ingenting, vad är då Miljöpartiets förslag på vad vi ska göra?

Anförande nr 168

I n g e g e r d A k s e l s s o n L e D o u a r o n (MP): Miljöpartiet har arbetat i utbildningsnämnden för att vi ska arbeta mer med någonting som heter lärande för hållbar utveckling, och bland de 17 delmålen i Agenda 2030 finns det bland annat ett mål som handlar om hälsa. Det är alltså någonting som vi tycker att man ska jobba fram på skolorna. Där är vi faktiskt och petar, men *hur* man sedan gör på varje skola bör eleverna, personalen och rektorerna bestämma. Det finns också i lärande för hållbar utveckling att eleverna ska vara med och delta i arbetet.

§ 23 Motion om att som försöksverksamhet erbjuda en grupp manliga EU-migranter tillfälligt arbete med kollektivavtalsliknande villkor (Utl. 2016:109)

Anförande nr 169

R i c k a r d W a l l (-): Ordförande, fullmäktige! Vi socialkonservativa yrkar bifall till motionen. I övrigt hänvisar jag till motionstexten.

Anförande nr 170

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Jag tror att det är många härinne som precis som jag känner en stor frustration över att människor upplever sig tvungna att sitta på våra gator och tigga ihop till sin försörjning. Det är inte värdigt ett modernt samhälle, och det är inte värdigt Europa. Jag vet att det är många både i majoriteten och i oppositionen som funderar mycket på hur vi kan hjälpa de här personerna att komma i egen försörjning, och majoriteten har också vidtagit ett antal åtgärder för att ge gruppen stöd och hjälp dels på plats i Sverige men också för att utvecklas hemma i sina hemländer.

Jag hoppas och tror att Rickard Walls intention med den här motionen också är god: att faktiskt ge den här gruppen stöd att ta sig till egen försörjning. Dock är det, precis som det står i motionssvaret, inte förenligt med de lagar och regler som vi tillämpar i vår stad och i vårt land att göra den typen av särlösningar för personer, och det skulle förmodligen direkt strida mot diskrimineringslagstiftningen att erbjuda män åtgärder som inte erbjuds gruppen kvinnor på samma villkor.

Därmed finns det många rent lagliga men också principiella invändningar mot den här typen av lösningar, och jag yrkar härmed bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 171

J o a r F o r s s e l l (L): Jag trodde aldrig att jag skulle få stå här och replikera på er i en fråga där Rickard Wall har motionerat. Men just när det kommer till den här frågan blir jag rätt upprörd.

Jag tror att både Emilia Bjuggren och jag har sjysta humanistiska värderingar och vill de här människorna väl. Jag tror att både Emilia Bjuggren och jag vill att de här personerna ska få jobb snarare än att leva i fattigdom, och jag tycker att det är en bra ambition att vi ska försöka anställa människor så att de slipper tigga. Det är en humanare ambition.

Men det är lite magstarkt när Socialdemokraterna försvarar förslaget, för ni har skickat upp en massa testballonger om att förbjuda tiggeri, vilket kanske är det minst humana man kan göra. Jag tycker att det är lite pinsamt att se en debatt där en socialdemokrat som jag känner och som jag vet är en humanist är den minst humana i en debatt mot en sverigedemokrat som har uteslutits ur sitt parti. Jag blir lite upprörd, därför att ni har gått fram för att förbjuda tiggeri och försätta de här människorna i en ännu odrägligare situation. Då är det pinsamt att stå här och låtsas att man är en god människa i frågan.

Anförande nr 172

Borgarrådet B j u g g r e n (S): Det är väldigt grova ord från Joar Forssell i den här debatten. Det är inte sant, och det tror jag att han vet själv, att Socialdemokraterna har föreslagit ett förbud mot tiggeri. Det föreligger inget sådant förslag. Att dessutom försöka pådyvla mig de åsikterna tror jag att Joar Forssell också vet är direkt felaktigt.

Jag förstår nu lite mer varför Joar Forssell begärde replik. Jag trodde att han kanske hade invändningar i sak mot motionssvaret, men det förstår jag att han inte har, utan han vill liksom måla på mig någon form av antihumanism som jag varken känner mig delaktig i eller i behov av att försvara mig inför.

Jag tycker att motionssvaret talar för sig självt, och jag tycker att det är ovärdigt att människor tvingas tigga på våra gator. Jag tycker däremot inte att det ska lösas genom ett förbud mot tiggeri utan genom att man hjälper människor att ta sig vidare i sina liv. Den här typen av insinuanta påhopp tycker jag därför var ovärdigt i den här talarstolen.

§ 24 Ta tillvara på fritidshemmets potential för lärande och inrätta ett tak för barngruppernas storlek (Utl. 2016:110)

Anförande nr 173

J a n J ö n s s o n (L): Ordförande! Vi från Liberalerna yrkar inte oväntat bifall till denna motion. Det gör vi därför att vi tycker att fritidshemsverksamheten behöver uppvärderas. Jag tänker att det räcker med att läsa borgarrådets svar om att den här schablonhöjningen på 2,2 procent är historiskt hög för att man ska förstå hur lågprioriterad fritidsverksamheten har varit under många år. Där är det verkligen inte så att Alliansen går fri, utan så har det varit under lång, lång tid. Fritidsgrupperna har tillåtits växa väldigt mycket under många år.

Det är därför vi tycker att man bör ge utbildningsnämnden i uppdrag att göra en kartläggning av hur staden i dag jobbar med gruppstorlekar för att ta fram ett förslag till ett tak på fritidshemsgruppernas storlek. Vi har ju den typen av tak redan i dag för våra förskolegrupper, något vi införde för ungefär tio år sedan, och det har haft en väldigt positiv effekt när det gäller att minska förskolegruppernas storlek. Vi ser nu ett behov av att göra samma sak inom fritidsverksamheten för att grupperna inte ska fortsätta att växa.

Vi inser att det är väldigt svårt och att det finns en hel del avvägningar som behöver göras, och det är därför vi har nöjt oss med att föreslå två utredningsuppdrag. Vi tycker också att det är väldigt viktigt att vi fortsätter med den vidareutbildning som har skett sedan tidigare av högskolebehöriga barnskötare till lärare med inriktning mot fritidshem. Det är en stor brist i dag på det som tidigare kallades för fritidspedagoger och som i dag heter lärare på fritidshem.

Över huvud taget behöver staden stärka sin strategi för hur vi ska rekrytera kompetent personal till fritidshemsgrupperna och även göra fritidshemmen attraktiva. För barn i lågstadiet, inte minst i årskurs 1 och 2, är det faktiskt så att större delen av deras dag i skolan är just i fritidshemmet. De har ju inte så jättemycket undervisningstid, så det här är en väldigt viktig verksamhet, och vi ser också från vår sida att fritidshemmen kan göra mycket mer för att stödja skolans uppdrag, till exempel genom läxhjälp, läs-och-skriv-träning och liknande.

Vi tycker att förslagen är väldigt väl avvägda, och därför yrkar vi bifall till denna motion.

Anförande nr 174

Borgarrådet B u r e l l (S): Jag hade kunnat travestera den förrföra debatten och säga: Sent ska syndaren vakna! Men jag välkomnar att Liberalerna, som hade ansvar för skolroteln i åtta år, nu, även om det är efter det att ni hamnade i opposition, börjar komma med förslag som ni hade många år på er att genomföra.

Precis som Jan Jönsson själv framhöll är den här verksamheten viktig och bra, men den var eftersatt när det gällde ekonomiska satsningar när vi tog över. Utöver dessa 2,2 procent fick verksamheten ett tillskott av förändringen av pf-tillägget, om ni kommer ihåg, i förra årets budget. Det var väldigt svårt att förklara det där rent pedagogiskt, men jag kan säga att det innebar en ytterligare förstärkning av den här kommunala verksamheten, och jag möter en stor förhoppning och även glädje hos

många som arbetar på våra fritidshem och på fritidsklubbarna, vilket är Stockholmsvarianten av mellanstadieverksamhet, kring de satsningar som har gjorts och den strategi som finns för utveckling.

Jag vill be fullmäktige notera att kommunstyrelsens förslag är att kommunfullmäktige ska besluta att besvara motionen. Det är alltså ett bejakande av innehållet och ett bejakande av den samsyn som finns i denna sal kring fritidshemmens potential för lärande och utveckling för alla våra barn. Jag är själv helt övertygad om att om vi får alla barn att delta i fritidshemmens verksamhet – något som väldigt många redan i dag gör – så kommer det att förstärka vår möjlighet att höja kunskapsresultaten och minska den kunskapsklyfta som tyvärr växer i vår stad.

Precis som förskolan lägger grunden för ett livslångt lärande har fritidshemmet med sin särskilda pedagogik ett viktigt bidrag att lämna till att skapa en kontakt mellan vår verksamhet och föräldrarna – många föräldrar lämnar ju och hämtar sina barn i just fritidshemmen som kanske har frukostservering på morgonen och sedan även har eftermiddagsverksamhet. Jag vill alltså uttrycka min tillfredsställelse över att vi är så överens om att fritidshemmen är viktiga och att vi ska fortsätta satsa på den verksamheten.

Anförande nr 175

F r e d d y G r i p (V): Ordförande, fullmäktige, åhörare! Jag vill tacka Jan Jönsson, eller Folkpartiet som ni faktiskt hette då motionen lämnades in, för en bra motion som poängterar vikten av fritidshemmen och fritidsklubbarna i vår stad. Det bästa som har hänt för dem är att vi har fått en rödgrönrosa majoritet som faktiskt vill prioritera det här. Vi har, precis som Jan Jönsson sade, gjort en historisk satsning på 2,2 procent i schablonökning, vilket innebär 76,3 miljoner extra till fritidshemmen och fritidsklubbarna.

Den rödgrönrosa majoriteten satsar verkligen på det här, och det har gett effekt. I brukarundersökningen och i verksamhetsberättelsen ser man att aktivitet och lärande, trygghet och trivsel och inflytande ökar med 5 procentenheter. Man märker alltså att den rödgrönrosa politiken gör skillnad, och vi tänker fortsätta mandatperioden ut att satsa på de 42 925 elever som tar del av vår fina fritidsverksamhet med fritidshem och fritidsklubbar. Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

Anförande nr 176

I n g e g e r d A k s e l s s o n L e D o u a r o n (MP): När jag hade småbarn på 70-talet och skulle hämta dem på fritids fanns det en liten kille som byggde en linbana över ett helt rum, en komplicerad konstruktion. Det här tilläts han att göra. Det fanns plats, och det fanns personal som uppmuntrade honom. Den killen blev sedan en framgångsrik ingenjör.

Med detta vill jag, precis som Olle Burell, framhålla hur viktig fritidshemsverksamheten är. Jag vill också säga att det är bra att ni kommer med en motion om fritidshemmen. Vi kämpade en envis kamp på den tiden som Alliansen styrde för att fritidshemmens betydelse skulle lyftas. Det gäller även fritidsklubbarna.

Därför yrkar jag bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut.

§ 25 Införandet av ett program mot hedersrelaterat våld (Utl. 2016:111)

Anförande nr 177

G u l a n A v c i (L): Herr ordförande! Aldrig har kampen mot hedersrelaterat våld och förtryck varit så viktig att utkämpa som i dag. Aldrig har så många kvinnor, flickor, pojkar och hbtq-personer fått sina mest grundläggande mänskliga rättigheter kränkta som i dag. Aldrig har en politisk fråga varit så polariserad i svensk debatt som i dag. Det finns tyvärr en feghet som vi även ser spår av i dag. Men tack och lov börjar den grupp som jag kallar kulturellrelativister bli färre och färre. Det är i mycket tack vare de modiga kvinnor som vi har runt om i våra ytterstadsförorter, de kvinnor som i dag kallas för förortsfeminister och som efter flera år av kamp och vädjan äntligen har fått den här staden att lyssna på dem och ta deras rop på hjälp på allvar.

Men det räcker inte att bara lyssna. Man måste gå från ord till handling. I den här typen av frågor krävs det också konkreta åtgärder för att hjälpa de barn, unga, flickor och hbtq-personer som lever i parallellsamhällen. Det är ett ansvar vi är skyldiga att ta.

I den motion som jag skrivit tillsammans med mina partivänner Lotta Edholm och Isabel Smedberg Palmqvist föreslår vi att staden inför ett separat program mot just hedersrelaterat våld och förtryck. Jag är glad att ansvarigt borgarråd delar vår syn på dessa frågor. Det som gör mig aningen besviken är det svar kommunstyrelsen har gett oss. Det indikerar på något sätt att man kanske själv inte fullt ut har koll på den kunskap som krävs för att förstå skillnaden mellan våld i nära relationer och det hedersrelaterade våldet och förtrycket, som framför allt drabbar våra unga i staden.

Ska man förstå det här tror jag att man måste gå tillbaka och kolla på vad som gjordes 2009 i den kartläggning som genomfördes under Alliansens tid. Då gjorde man en kartläggning i stadens skolor. Om man ska få fram statistik och få en beskrivning av hur läget ser ut i dag kan man inte lägga det här viktiga arbetet inom ramen för det kvinnofridsarbete som har funnits sedan 2013. Statistik är väldigt viktigt att använda för att hitta rätt verktyg och rätt åtgärder i hanteringen av de här stora och viktiga frågorna. Jag tycker att det är tråkigt att man inte har sett dessa strukturella skillnader, liksom att man inte är lyhörd, inte förstår den andemening vi har i motionen och inte bifaller den. Jag yrkar därför bifall till Liberalernas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 178

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Det här är otroligt viktiga frågor. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi försöker gå ifrån den polarisering som finns i de här frågorna och i stället pratar om vad vi vill göra. Jag tycker att det är där vi måste ha vårt fokus. Jag upplever att det finns en stor samsyn kring att det inte får vara så att inte minst unga tjejer i vår stad inte har makten över sina egna liv. Det kan handla om att de är rädda att familjen ska fråga var de har varit någonstans om de kommer hem från skolan två minuter för sent, om att de inte kan välja vem de ska vara vän med eller om att de inte kan välja hur de ska klä sig. Det kan handla om att de inte kan bestämma över stora och livsavgörande beslut i livet, såsom vem de ska gifta sig med, vad de ska studera eller vad de ska göra med sitt liv. Vi kan inte ha det så. Det är helt oacceptabelt. Vi har också killar och män som drabbas på olika sätt av det

hedersrelaterade våldet och förtrycket. Jag tänker inte minst på unga killar som behöver vara en del i detta förtryck, som begränsar människors frihet.

Vi kan aldrig stå bredvid och titta på. Därför har vi nu i Stockholms stad för första gången ett program mot hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har tidigare haft ett kvinnofridsprogram. Det handlade om kvinnor och våld i nära relationer. Nu har vi ett program mot våld i nära relationer och ett program mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det har varit en oerhört viktig fråga för oss i majoriteten. Det är också oerhört viktigt att förstå att det här är två olika frågor och att det hedersrelaterade våldet och förtrycket särskiljer sig inte minst i och med att man står så otroligt ensam. Om man som ung tjej faktiskt tar steget att lämna sin egen familj, kanske med risk för sitt eget liv, står man helt ensam. Därför finns nu det här programmet på plats, för det är så oerhört viktigt att vi fortsätter och tar steg framåt i detta.

Det handlar om en rad olika frågor. Vi behöver samverka med civilsamhället för att ge ett bättre stöd. Vi behöver också samverka med civilsamhället för att försöka nå dem som upprätthåller det här förtrycket på olika sätt. Målet måste vara att förtrycket på sikt upphör. Vi behöver ge stödsamtal till dem som har utsatts för hedersrelaterat våld och förtryck, både i det korta och i det långa perspektivet. Vi ska göra en kartläggning av det hedersrelaterade våldet och förtrycket – det slås tydligt fast i det här programmet – för att se hur det ser ut i Stockholm i dag jämfört med den kartläggning som gjordes 2009. Vi ska samverka med polisen och med landstinget, som är oerhört viktiga aktörer i de här frågorna. Vi ska utbilda jour- och familjehem, särskilt i hedersrelaterat våld och förtryck. Om det är så att det finns inte minst tjejer som behöver bli familjehemsplacerade ska det finnas kunskap om detta. Det finns en rad olika åtgärder som lyfts fram i det här programmet. Nu börjar vi ta ytterligare steg framåt. Jag är jätteglad över att Liberalerna i dag lyfter fram de här oerhört viktiga frågorna.

Anförande nr 179

G u l a n A v c i (L): Fru ordförande! Det var faktiskt en nyhet som du kom med här nu, Åsa Lindhagen. Nu sade du just att ni ska utgå från 2009 års kartläggning. Men i ert svar på motionen står det att man ska utgå från 2013 års kartläggning. Det är en väldigt stor skillnad. I 2013 års kartläggning inkluderade man nämligen inte det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Om man nu ska göra en ny kartläggning och om man ska ha någonting att jämföra med från det som man redan har gjort en gång i tiden måste man vara tydlig med om det är 2009 års kartläggning eller 2013 års kartläggning som gäller. I 2009 års kartläggning var vår tydliga utgångspunkt och vårt fokus ungdomar som var drabbade av hedersförtryck. Jag tror att vi behöver ett klarläggande av vad du faktiskt menar, Åsa Lindhagen, för det är en väldigt stor skillnad mellan att säga 2013 och 2009.

Dessutom tycker jag att det är tråkigt att den här frågan och det här viktiga ärendet har dragits i sådan långbänk. Här står det inte heller riktigt när ni ska påbörja arbetet. Där vore jag också tacksam för ett klargörande.

Anförande nr 180

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Vi har jobbat oerhört hårt med att få fram det här programmet. Det har varit oerhört viktigt för oss. En av de saker som lyfts fram i den här motionen är det arbete som bedrivs i Örebro och det program som har tagits

fram där. Jag vill passa på att nämna det. Detta är ju sådant som man aldrig vet och ser utifrån. Men för oss har det varit viktigt att titta just på Örebro, som ni lyfter fram i motionen. Tankar ur det som har funnits där har också funnits med oss i det här arbetet. Jag vill tacka för de inspelen.

När det gäller kartläggningen är det här någonting som socialförvaltningen just nu jobbar med att utforma. Det som är viktigt där är att vi ska titta på det hedersrelaterade våldet och förtrycket. Hur ser det ut i Stockholm? Det är det som är själva kärnan i detta: att se hur stor den här problematiken är, precis som man gjorde 2009. Hur ser situationen ut för inte minst unga tjejer i vår stad nu? Det är en uppgift för socialförvaltningen att utforma den här kartläggningen på bästa sätt.

Anförande nr 181

J o h a n F ä l l d i n (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Som framgår av de handlingar vi har är motionen betydligt äldre än trycksvärtan i det program som antogs i januari, om jag har läst rätt. Det påverkar lite. Motionen har funnits väldigt länge. Det är positivt att man från majoritetens sida har tagit till sig av vad som anförs i motionen. Men jag tycker ändå att den i sig förtjänar en debatt här i fullmäktige.

Hedersrelaterat våld och förtryck är en oerhört allvarlig form av brottslighet som är oförenlig med ett samhälle som byggs på principen om alla människors lika rätt och värde. Jag tycker att det är bra att det förefaller finnas en bred enighet här i fullmäktige kring att det är en viktig fråga och att mer behöver göras. Jag upplever samtidigt att man i kommunstyrelsens svar delvis missar ett viktigt perspektiv som tas upp i motionen och i reservationen i kommunstyrelsen, nämligen att hedersrelaterat våld inte bara handlar om nära relationer utan grundar sig i ett komplext nätverk av föreställningar och på betydligt vidare relationer och normer. Det är min och Centerpartiets uppfattning att det hedersrelaterade våldet är ett så komplicerat problem att det kräver ett eget program. Jag yrkar därför bifall till motionen.

Anförande nr 182

Borgarrådet L i n d h a g e n (MP): Jag vill vara väldigt tydlig med att det är två skilda företeelser. Det är också därför programmet tydligt har kallats för ett program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har också varit väldigt noggranna med att i programmet skilja dessa åt. Jag delar helt det du säger och vill vara väldigt tydlig med att det är så även jag tror att man måste adressera de här frågorna; annars kommer man inte att fånga den här problematiken. Våld i nära relationer är *en* fråga, hedersrelaterat våld och förtryck en annan. Båda handlar om våld, men det är tydligt så att vi behöver hantera de här utmaningarna på olika sätt. Därför har vi varit väldigt noga med att skilja på målen i programmen. Många av dem är särskilt adresserade antingen mot våld i nära relationer eller mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det som lyfts fram är alltså väldigt viktigt.

Anförande nr 183

J o h a n F ä l l d i n (C): Jag hoppas att arbetet fortskrider så väl som möjligt. Jag upplever ändå att det finns en viktig distinktion som skulle tydliggöras ännu mer med ett separat program. Jag tror att det kan vara vad som behövs. Men det är glädjande att det verkar finnas en bred samsyn kring att frågorna behöver drivas vidare. Det är positivt. Vi får se hur det går.

Anförande nr 184

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! Jag vill som många andra tidigare gjort framhäva att det här är en otroligt viktig fråga. Det är också därför som den rödgrönrosa majoriteten har satsat på att motverka våldet sedan vi tillträdde år 2014. Vi har tredubblat stödet till kvinnojourerna, där många är speciellt inriktade på att ta emot kvinnor som utsatts för just hedersrelaterat våld och förtryck. Vi har permanentat Origo, som var ett väldigt bra initiativ från Alliansen. Vi har gett utbildningsförvaltningen direktiv att höja kunskapen om heder i skolan, så att lärare och elevhälsa blir bättre på att se signalerna och att agera när unga är utsatta i hemmet. Vi har också, som Åsa Lindhagen påpekar, tagit fram ett omfattande program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck som nu ska implementeras.

Det är ganska intressant att den här motionen kom just sex månader efter valet, eftersom Alliansen hade många år på sig att göra någonting åt det här själva. Om nu Centerpartiet tycker att det borde ha varit ett eget program hade ni all chans i världen att genomföra det under er tid vid makten.

Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 185

G u l a n A v c i (L): Fru ordförande! Ja, vi gjorde en hel del. Vi lade grunden för den kartläggning som gjordes 2009 och som banade väg för att vi fick en uppfattning om hur många barn och ungdomar i Stockholm som lever med hedersrelaterat våld och förtryck. Vi lade grunden för Origo, och det är jättebra att Origo är en permanent verksamhet i dag. Den behövs verkligen, inte minst i en tid när allt fler unga faller offer för hederskulturen.

Jag skulle vilja fråga dig en sak, Sissela. Ni i Feministiskt initiativ har ganska hög svansföring i de här frågorna. Jag har läst din kollega Jenny Sandstens ersätтарыttrande i utbildningsnämnden. Hon kom tillbaka till något som har blivit ett mönster inom FI. Ni hänvisar till hur många gånger ni i en budget har använt orden ”diskriminering” och ”jämställdhet”. Jag vill veta: Innebär det här att ju fler gånger man använder ett ord och ett begrepp, desto mer kommer motsvarande problem eller fenomen att försvinna respektive stärkas? Jag tycker inte att det är ett seriöst sätt att resonera kring de här frågorna. Jag undrar vad du som gruppleadare tycker om en sådan här typ av yttrande.

Anförande nr 186

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Jag tackar för frågan. Jag tycker att ord är viktiga därför att de signalerar riktningen för politiken, men jag håller med dig om att ord i sig inte är det mest betydande; det är handlingen som är det. Vi har konkreta satsningar som ska stärka kvinnors organisering, stärka kvinnors egenmakt, motverka våldet och öka kunskapen om våld i nära relationer och hedersrelaterat våld. Jag tycker att det är där krutet måste läggas.

Anförande nr 187

A n d r e a S t r ö m (M): Rädsla och oro för att inte få gå klart skolan, att inte få leka med kompisar eller att tvingas gifta sig med en främling är känslor som inget barn ska behöva uppleva, men som många unga i dag växer upp med. Därför var det

självlklart för Moderaterna att vilja bifalla Liberalernas motion om att inrätta ett program mot hedersrelaterat våld. Nu har det gått snart ett och ett halvt år sedan den här motionen skrevs, och det finns ett program på plats. Det är väldigt glädjande. Men vi hade hellre sett att man inrättat ett fristående program mot hedersrelaterat våld i stället för att lägga ihop det med våld mot kvinnor, eftersom det, precis som socialborgarrådet beskriver, är stor skillnad mellan de här frågorna och kvinnovåld i övrigt.

Men jag hoppas verkligen att de här frågorna ska få den uppmärksamhet de förtjänar. Jag följer uppmärksamheten noga. Bifall till Liberalernas och Moderaternas reservation!

§ 26 Samla stadens fastighetsansvar (Utl. 2016:114)

Anförande nr 188

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Fru ordförande! Stockholms stad ska vara en aktiv fastighetsförvaltare och verka för att god kvalitet upprätthålls i de byggnader och anläggningar som staden ansvarar för och som behövs för stadens verksamheter, men också på de fastigheter som hyrs ut till externa hyresgäster. För att staden ska vara en aktiv och även effektiv förvaltare bör man ha ett samlat ansvar för stadens fastigheter och deras underhåll. Så ser det dock inte ut i dag. År 2011 flyttades stadens idrottsfastigheter över till fastighetsnämnden, som även fick ansvar för det yttre underhållet. Fram till och med 2016 hade idrottsnämnden dock fortfarande det inre underhållsansvaret. Dessutom har kyrkogårdsnämnden fastighetsansvar för ca 20 000 kvadratmeter fastigheter. Detta är långt ifrån optimalt, då facknämnderna i övrigt har tydligt specialiserade inriktningar. Fastighetsnämnden är den nämnd som har expertkompetensen inom fastighetsförvaltning och har också i dag ansvaret för större delen av stadens fastighetsbestånd. Vi anser därför att det vore logiskt att föra över fastighetsägaransvaret från kyrkogårdsnämnden till fastighetsnämnden.

Det är positivt att den rödgrönrosa majoriteten har lyssnat in vårt förslag och i sin budget föreslagit att fastighetsnämnden ska ha det inre underhållsansvaret för idrottsfastigheter från och med 2017. Det är också glädjande att de remitterande nämnderna har ställt sig så positiva till motionens intentioner. Till exempel avser stadsledningskontoret att vidare utreda frågan om överföring av ägarskap och förvaltning av kyrkogårdsnämndens fastighetsbestånd till fastighetsnämnden. Jag ser verkligen fram emot resultatet av den utredningen. Med det yrkar jag bifall till Moderaternas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 189

J a n V a l e s k o g (S): Ordförande och fullmäktige! Den här motionen om att överföra fastighetsägaransvar från idrottsnämnden och kyrkogårdsnämnden har, vilket också Henrik Sjölander bekräftade i sitt anförande, besvarats positivt i det här utlåtandet, just precis av de skäl som anfördes här, nämligen att det redan har skett vad gäller det yttre underhållet och att det kommer att ske när det gäller det inre underhållet inom kort under detta år. Vi har också en utredning som pågår när det gäller kyrkogårdsnämndens fastighetsbestånd. Detta är viktigt på grund av de principer som motionären tar upp. Staden ska ha en både rationell och professionell fastighetsförvaltning, och man ska i största möjliga mån försöka samla den kompetensen, vilket vi också gör.

Frågan är då om kyrkogårdsnämndens fastigheter ska föras över. Det återstår att se. Vi får återkomma till den frågan. Men det är klart – precis som kyrkogårdsnämnden skriver i sitt remissvar är förutsättningen för en sådan förändring att det blir mer resurseffektivt och att vi får en kompetenssäkrad förvaltning. Vi får som sagt återkomma till frågan. Med detta vill jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag till beslut, som innebär att motionen ska anses besvarad med utsänt utlåtande.

§ 27 Gör Stockholm till en freetrade-stad (Utl. 2016:115)

Anförande nr 190

J o a r F o r s s e l l (L): Jag tänker inte stå här och rabbla upp källor, men det är vida känt att frihandel leder till ökad innovation därför att tankar och idéer byts. Man byter innovationer med andra och kan kombinera nya saker och få fram mer innovation. Det är vida känt att det ökar produktiviteten i både fattiga och rika länder när man ägnar sig åt frihandel, och det är vida känt att det skapar det välstånd som krävs för att vi ska kunna bygga en välfärd och prioritera mänskliga rättigheter i hela världen. Frihandel är helt enkelt någonting som lyfter fattiga människor ur fattigdom in i rikedom. Därför skrev jag den här motionen om att Stockholms stad, som är en stor politisk aktör, bör verka på ett sätt som gynnar frihandel i världen.

Jag är lite fundersam kring det svar som jag har fått från majoriteten och från stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret svarar att de ska initiera en process för att bli Fairtrade city. Det är ett av de besked som finns i stadsledningskontorets svar. Samtidigt säger man att man inte vill säga vilken aktör man köper saker från och att man inte får göra det. Det är klart att man inte får göra det i en upphandling, men det kanske fortfarande är olämpligt att ha ett samarbete med en leverantör på marknaden om man säger att man inte ska agera snedvridande.

Det är också så att namnet Fairtrade, som stadsledningskontoret hänvisar till när man säger att man ska arbeta för sjystare villkor, är ganska missledande. Fairtrade har flera gånger kritiserats hårt – av politiska aktörer såklart, men också av akademiker av rang. Professor Christopher Cramer vid University of London skriver till exempel att man när man tittar på Fairtrade inte kan se att de odlare som ingår får vare sig bättre lön eller bättre villkor. SLU, Lunds universitet och Agrifood Economics Centre säger att det minimipris som Fairtrade jobbar med inte fungerar för att bekämpa fattigdom. När man ägnar sig åt att driva upp priserna finns det självklart en risk att man lurar bönder att ägna sig åt produktion som inte är produktiv och att man hämmar produktivitetens utvecklingen i de här länderna.

Därför är det väldigt problematiskt att stadsledningskontorets svar på min ganska seriösa motion om att utreda olika sätt att gynna frihandel är att vi ska begränsa vilka varor vi köper på ett sätt som flera ledande akademiker säger snarare slår mot fattiga än gynnar fattiga. Det skulle vara härligt att få ett till svar från majoriteten på om man anser att Fairtrade city, som SLK menar är svaret när det gäller att verka för sjyst handel, är ett bra sätt att bekämpa fattigdom. Jag tror snarare att andra regler kan vara bättre och att freetrade är en bättre idé.

Anförande nr 191

H e n r i k S j ö l a n d e r (M): Denna motion handlar om att utreda möjligheterna till hur Stockholms stad genom upphandling kan bidra till en friare handel och motverka handelshindrens inverkan på svaga ekonomier för att på så sätt öka hållbarheten i vår konsumtion och välståndet i världen. I motionssvaret hänvisas till stadens program för upphandling och inköp och till att det är viktigt att kommunen i sin upphandling agerar inom det regelverk som finns. Jag håller med om att Stockholms stad ska tillämpa befintliga lagar om offentlig upphandling. Motionen talar inte heller emot detta.

Det finns dock all anledning att utreda om de krav som ställs i våra upphandlingar i praktiken blir ett handelshinder mot svagare ekonomier. Motionärens förslag handlar om att vidga vyerna och se på nya möjligheter. Det handlar om att utreda frågan, inte nödvändigtvis genomföra något.

En hållbar utveckling i världen och en minskad fattigdom gynnas först och främst av att det sker ett utbyte och en fri handel mellan människor över nationsgränser. Jag tycker därför att det är synd att majoriteten inte ens vill utreda huruvida stadens upphandlingskrav skulle kunna utgöra ett handelshinder. Jag yrkar därför bifall till Moderaternas och Liberalernas reservation i kommunstyrelsen.

Anförande nr 192

J o h a n F ä l l d i n (C): Ordförande, ledamöter och åhörare! Det ser väl i och för sig inte ut som att bänkarna där uppe dignar under tyngden av alla åhörare, men förhoppningsvis är det fortfarande några med oss på det så kallade internet.

Tullmurar och handelshinder blir lätt ett fängelse. Utanför dessa murar låses människor in i fattigdom. Innanför dem drabbas konsumenter och skattebetalare av högre priser. Vi ser i dag hur allt fler tyvärr sätter sin tilltro till isolationism. Till exempel förbereds på andra sidan Atlanten en mur mot Mexiko. Det finns gott om andra exempel, men jag behöver inte räkna upp dem alla här nu, tror jag.

Mot denna bakgrund finns goda skäl för Sverige som land och Stockholm som kommun att lyfta fram de problem som gamla handelshinder innebär och nya handelshinder riskerar att medföra. Som en av landets största upphandlare kan Stockholms stad göra stor nytta för att möjliggöra handel som lyfter fler människor ur fattigdom, både genom att påverka regeringens politik och genom att utreda vilka effekter de egna upphandlingarna får. Stockholm lyder under EU:s regelverk, ja. Innebär det att Stockholm inte kan eller inte ska göra sitt för att bidra till att upphandlingar och handel på ett bättre sätt kan ge fler människor en väg ut ur fattigdom? Självklart inte! Därför vill jag yrka bifall till motionen, det vill säga reservationen i kommunstyrelsen.

Anförande nr 193

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Ordförande och fullmäktige! Det är väldigt viktigt att vi i tider av ökad protektionism stöder frihandel. Motionens intentioner berör just de här frågorna. Stockholms upphandlingsregler är icke-diskriminerande i enlighet med vårt upphandlingsprogram. Det handlar om att produkter och i förekommande fall tjänster ska kunna säljas över gränser så länge de enligt vårt upphandlingsprogram produceras under hållbara och ansvarsfulla förhållanden där korruption i produktionsledet motverkas. Särskilda krav ska ställas när det är möjligt och bedöms lämpligt med hänsyn till kontraktets omfattning och upphandlingsföremålets art.

Det är viktigt att vi jobbar med hur staden genom sitt arbete ska bidra till att motverka handelshinder och inverkan. Det är en bra tanke som lyfts fram i motionen. Men handelshinder uppstår via nationella och internationella regleringar. Det är därigenom vi lägger käppar i hjulet. Det är då handelshinder uppstår. Stadens upphandlingsprogram, som ska vara icke-diskriminerande, ska inte på något sätt bidra till handelshinder. Särskilda insatser för att gynna vissa länder vore tvärtom ett

avsteg från den princip som vi har i upphandlingsprogrammet. Därför önskar jag yrka bifall till kommunstyrelsens förslag angående motionen om freetrade.

Anförande nr 194

J o a r F o r s s e l l (L): Det är inte så att jag har föreslagit att man ska gynna särskilda länder. Jag har föreslagit att man ska utreda hur vi kan verka för mer frihandel. Jag tror att frihandel gynnar alla länder, både Sverige och de länder vi råkar handla med i det enskilda fallet.

Svaret från er är bland annat att man ska ägna sig åt Fairtrade. Jag undrar om du som finansborgarråd har tagit del av de studier som jag hänvisar till. De säger att Fairtrade inte fungerar för att bryta fattigdomen. De säger att systemet med ett minimipris på marknaden inte fungerar för att bekämpa fattigdom utan snarare leder till att bönder stängs in i fattigdom och till att produktionen snedvrids därför att priserna går upp på saker som inte hade kostat så mycket på marknaden, vilket gör att man stängs in i en ineffektiv produktion. Jag tror att vi genom att riva de här lokala handelshindren skulle kunna se till att bönder får sjystare prissättningsmekanismer att förhålla sig till och får sjystare villkor även i förlängningen.

Anförande nr 195

Borgarrådet W a n n g å r d (S): Jag är väldigt positivt inställd till sjystare villkor. Att ni resonerar kring sjystare villkor är jag glatt överraskad över. Men då ska det inte gälla i Sverige, utan i andra länder.

De handelshinder som byggs upp mellan länder gynnar inte den fria marknaden och den fria rörligheten. Nu känns det lite grann som att vi nästan har bytt talarstolar med varandra; du pratar om sjysta villkor och jag pratar om frihandel.

Vad det handlar om är att vi verkligen har en upphandlingspolicy som innebär att våra köp av varor och tjänster baseras på icke-diskriminerande principer. Det är det som är det absolut viktigaste.

Hur ska vi bryta fattigdomen? Det är självklart att det bland annat handlar om sjysta villkor, men det handlar också om en stor internationell solidaritet och politik på fler områden än detta.

Anförande nr 196

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Fru ordförande! Enligt Liberalerna verkar frihandel vara lösningen på i princip allt ont i världen. Det är lösningen på fattigdom, krig och svält. Men i själva verket vet vi att många frihandelsavtal har varit utformade just för att gynna europeiska intressen. De har lett till att småbönder i Latinamerika som tidigare varit självförsörjande och odlat i mindre skala, vilket också är mer ekologiskt hållbart, har slagits ut. Jag är väldigt kritisk till den överton som kommer från Liberalerna och Moderaterna om att frihandel skulle vara lösningen på världssvälten. Det är något som också stora delar av den feministiska rörelsen globalt och internationellt ställer sig kritisk till. Bifall till kommunstyrelsens förslag!

Anförande nr 197

J o a r F o r s s e l l (L): Liberalerna och jag är en del av den feministiska rörelsen, eftersom vi är feminister och driver politik som gynnar feminismen.

Jag vill ifrågasätta det du säger, Sissela Nordling Blanco. Jag tror att frihandel leder till fred. Länder som handlar med varandra har en mycket mindre tendens att gå i krig mot varandra. Det är ganska fastslaget, och det är ganska rimligt att det är så.

I det här fallet har jag lyft fram den kritik som kommer från University of London, SLU och Lunds universitet. Den handlar om att Fairtrade, som SLK och din majoritet hänvisar till, låser fast människor i fattigdom, snedvrider prissättningen på marknaden och lurar bönder att det är lönsamt att producera till exempel kaffe när det egentligen inte är det. På sikt skadar det de här bönderna, både kvinnor och män. Det skadar deras rikedom. De blir i stället fattigare. Det skadar deras villkor. De får osjysta villkor. Det blir nämligen så att andra, som jobbar på en friare marknad, springer ifrån dem. Det är tragiskt att Stockholms stad ska bidra till detta genom att ansluta sig och bli en Fairtrade city.

Anförande nr 198

S i s s e l a N o r d l i n g B l a n c o (FI): Du hänvisar till dina källor, Joar Forssell. Jag skulle för min del vilja hänvisa till Via Campesina, som är en av världens största folkrörelser och som organiserar småbönder över hela världen. De är väldigt kritiska till de frihandelsavtal som har bidragit till att slå ut många småbönder, som leder till att de konkurreras ut av många större företag och som motverkar matsuveränitet, vilket är något som många organisationer för ursprungsfolk och småbönder driver på för i de fattigare delarna av världen. Jag ifrågasätter starkt den här övertron på att frihandel skulle vara det som löser de stora problemen med svält i många fattiga länder.

Anförande nr 199

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Om inte frihandel är lösningen måste jag fråga Sissela Nordling Blanco: Vad är det då som är lösningen? Alternativet är nämligen isolationism, protektionism och reglerade ekonomier.

Jag hann inte göra någon tjusig bild att visa där uppe, men jag ska läsa upp lite grann om Världsbankens beräkningar av fattigdomen i världen. År 1980 levde ungefär 44 procent av världens befolkning i det man kallar för "extreme poverty". Då var det fråga om mindre än 1,9 dollar per dag. År 2000 var det 29 procent. År 2015 var det 10 procent. Världsbankens beräkningar för 2030 är 5 procent. Den utvecklingen beror inte på protektionism och isolationism. Den beror på frihandel. Jag yrkar bifall till motionen.

Anförande nr 200

E w a L a r s s o n (MP): Fru ordförande! Timmen är sen, och vi börjar närma oss den 8 mars, vilket får mig att tänka på att jag tycker att det här är ett väldigt patriarkalt sätt att resonera. Min är större än din! Det ska vara frihandel eller rättvis handel!

Det är klart att det ska vara en handel tillsammans på lika villkor utifrån individens och miljöns villkor. En gång i tiden, år 1995, bildade vi WTO, och inom WTO har

länder försökt komma överens. Inom WTO säger man också att man inte gillar att länder håller på med egna regionala villkor, för då har de starka en annan juridisk kompetens att sätta mot de svaga. Fortsätt alltså att jobba med WTO! Där kan vi sätta villkoren, som att vi ska jobba med förnybar energi och med det ekologiska och inte binda upp oss till multinationella företags kemiska produkter. Detta är någonting bra.

Det är självklart att länder som handlar med varandra inte krigar med varandra. Men låt oss föra kloka resonemang i stället för att säga att om allting blir fritt blir det bra. Då skulle ju världen vara bra i dag. Jag vill hävda att vi inte har någon fri handel i dag. Det är alltid någon som skor sig på någon annans bekostnad, alltid någon som är större än den andra. Jag tycker att Stockholm har valt rätt linje: att vara en Fairtrade-kommun. Det är bättre att säga att det ska vara rättvis handel, miljövänlig handel på lika villkor och sjysta avtal. Det är väl en värld att visa våra barn och barnbarn att vi vill jobba för?

Anförande nr 201

J o a r F o r s s e l l (L): Men om man nu vill ha sjysta villkor, bra produktionsutveckling och minskad fattigdom, varför litar man då så på Fairtrade? Jag förstår inte varifrån du får dessa idéer. Om man tittar på de studier som jag har lyft fram här i dag framgår det väldigt tydligt att Fairtrade inte fungerar. Orsaken är att fattiga bönder låses in i improduktivitet och saker som inte lönar sig. Det är väl bättre att de får verka på en fri marknad på riktigt?

Jag håller med dig om att vi inte har frihandel i dag. Vi har jordbrukssubventioner. Stockholms stad är en Fairtrade city. Det finns en massa länder som har handelsmurar. På andra sidan Atlanten reser man nya. Jag håller med dig om att vi inte har en värld med frihandel. Där är vi eniga. Men vi måste verka för friare handel och riva de här hindren, så att människor, både kvinnor och män, kan verka fritt, kan konkurrera fritt och kan stärka sin egen produktivitet och sitt eget välstånd. Då kan vi bli friare och få mer fred.

Anförande nr 202

E w a L a r s s o n (MP): Det är där skiljelinjen går mellan den här majoriteten och oppositionen. Den här majoriteten skulle aldrig rösta för Trump, som väljer att lägga en oljeledning i ett vattendrag. Det leder inte till fri handel, utan till miljöförstöring. Vi har valt en annan väg. Vi har valt Fairtrade. Där finns också miljön med i det hela. Man kan inte underställa miljön en fri handel, för miljön har ingen röst, utan man måste ta konsekvenserna i sina politiska beslut när man gör upphandlingar. Stockholms stad kan göra mycket för hela världen i sina upphandlingar. Inget barnarbete – alltså inga skifferplattor från Kina – och inget miljövidrigt ska förekomma. Alltså ska vi se till att maten i våra skolor är ekologisk eller närproducerad – vi vet nämligen att svensk mat är mycket bättre än mat från andra länder. Vi kan fortsätta att prata sedan.

Anförande nr 203

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Ewa Larsson nämnde t-ordet. Man kan konstatera att frihandelsmotståndarna nu har fått den president som de inte visste att de ville ha. Man får hoppas att det kommer att passa.

Jag måste ställa en fråga till dig, Ewa Larsson. Du sade att du ville ha ”handel tillsammans på lika villkor”. Vad är det?

Anförande nr 204

E w a L a r s s o n (MP): Den som har makt kan ställa enorma krav, till exempel: Vi köper inte av dig om du inte erbjuder ett lägre pris. Nej, kan svaret bli, vi vill faktiskt sälja till det här priset, för vi använder bra råvaror, tar hänsyn till miljön och utsätter inte kommande generationer för skada.

Då kanske det inte är det lägsta priset vi ska upphandla, utan det kanske är kvalitet som vi ska upphandla? Det är den linjen som vi kör nu i den nya majoriteten. Vi jobbar med kvalitet. Vi jobbar med lika värde och rättvisa villkor. Det är det jag menar.

Anförande nr 205

P e r O s s m e r (SD): Fru ordförande! Av någon anledning försvann min replik på föregående talare.

Jag tycker att det finns skäl att hyfsa diskussionen och tänka efter vad som gäller. Vi pratar ganska mycket om nationalekonomi. För en gångs skull håller jag med borgarrådet Wanngård. Vi har en lag om offentlig upphandling. Det gör att vi ska köpa det som är billigast från det billigaste hållet. Sedan finns det en del EU-regler för hur vi ska importera exempelvis bananer, som kanske är billigare från Honduras och Nicaragua än från Västafrika.

Man kritiserar det här med lika villkor och menar att det skulle vara fel. Det är därför jag går upp i talarstolen. Jag vill bara erinra om att all frihandel bygger på en grundprincip, nämligen lagen om komparativa fördelar. Det är en gammal princip som slogs fast redan på 1830-talet av David Ricardo i England. Detta har också gett upphov till att det ingicks överenskommelser efter kriget – GATT-överenskommelsen och sådant. Det har lett till globaliseringen och att handeln mångdubblats sett till ett längre tidsskede. Det är bara att konstatera att detta är fakta.

Anförande nr 206

J o a r F o r s s e l l (L): När jag besökte Florida och kampanjade för Demokraterna precis före det amerikanska valet träffade jag ordföranden för Ungsvenskarna, som det nu heter, Sverigedemokraternas nya ungdomsförbund, det nya SDU. Han var där och deltog i flera Trumpkampanjer, Trumpriots och andra Trumpgrejer – nej, inte riots, men du förstår vad jag menar. Trump är kanske just nu den person i världspolitiken som mest av alla motsätter sig frihandel. Den kritiken har också kommit från andra personer i den sverigedemokratiska sfären. Man har motsatt sig frihandel. Den kritiken har dessutom kommit från andra liknande partier runt om i Europa. Jag undrar: Vilken är Sverigedemokraternas syn på frihandel? Är det så att frihandel leder till ökat välstånd, eller tror Sverigedemokraterna som Trump och den samlade vänstern här i kommunfullmäktige i Stockholm att frihandel inte leder till ökat välstånd utan snarare gör människor fattigare?

Anförande nr 207

P e r O s s m e r (SD): Det är en ganska konstig och vinklad fråga. Ska jag uttala mig om vad Trump tycker och tänker och vilken betydelse ...

(J o a r F o r s s e l l (L): Frågan är vad Sverigedemokraterna tycker om frihandel. Tycker du likadant som Trump och den samlade vänstern, eller tycker du inte det?)

Jag vet egentligen inte vad Sverigedemokraterna tycker. Jag vet att enskilda företrädare kan uttala att man bör inskränka frihandeln. Jag själv, med en national-ekonomisk bakgrund och kanske sunt förnuft, är inte lika entusiastisk inför sådana idéer.

Anförande nr 208

Borgarrådet B r i n c k (M): Ordförande! Ideologidebatt i denna sena timme – det är så att man nästan blir lycklig!

Det råder, förstår jag, en del missförstånd om vad frihandel är. Frihandel är avtal som ingås frivilligt. Ingen är tvungen att sälja, ingen är tvungen att köpa. Detta är frivilliga avtal som ingås på en marknad. Det är bra om vi är rimligt eniga om denna definition. Annars blir diskussionen väldigt märklig.

Jag tycker också att det är rörande när Ewa Larsson fortsätter att tala om den nya majoriteten, som nu har suttit i två och ett halvt år. Det kan man naturligtvis kosta på sig.

I övrigt måste jag erkänna att jag inte riktigt förstår vad det är du pratar om, Ewa. Som sagt är det sent på kvällen. Klockan är kvart i tio, och jag är kanske tröttare än de flesta. Men exakt vilket är ditt alternativ? Alternativet till frihandel är inte att allting är lite rarare, lite sötare, lite godare och lite vänligare, utan alternativet är reglering, protektionism, isolationism och subventioner. Det är det som är alternativet. Det säger ni att ni inte vill ha. Men vad vill ni ha då?

Det här handlar inte om Stockholms stads upphandlingsregler. Dem står vi bakom i stor utsträckning. Vi är kritiska varje gång ni försöker föra in krav på speciella märkningar, eftersom det råkar vara olagligt, men i övrigt står vi bakom det sätt på vilket vi gör upphandlingar. Det finns också lagstiftning som styr detta.

Detta handlar om en mycket större fråga, nämligen förutsättningarna för välbefinnande och förutsättningarna för att människor i fattiga länder ska kunna lyfta sig ur sin fattigdom och förbättra sin situation. Det gör de inte genom protektionism, utan genom frihandel.

(O r d f ö r a n d e n : Motionen handlar om Stockholm. Titeln är *Gör Stockholm till en freetrade-stad*. Vi kan inte gå ut över hela världen, med Amerika och allt möjligt. Nu försöker vi hålla oss till Stockholm.)

Anförande nr 209

J o a r F o r s s e l l (L): Stadsledningskontoret går ju ut över hela världen genom att hänvisa till att man vill arbeta med Fairtrade, där man ska jobba på det här sättet. Tyvärr tvingas nog därför debatten att delvis handla om hela världen; stadsledningskontoret och majoriteten verkar vilja ha det på det viset.

Jag vill som avslutande ord i den här debatten säga att jag fortsatt är ganska orolig för vart Stockholms stad och flera andra kommuner är på väg och vilken riktning

man väljer att ta. Jag delar uppfattningen att vi ska ha sjysta villkor, men jag tror att sjysta villkor kommer och skapas när vi får rikedom, när vi lyfter oss från fattigdom och när vi får välstånd. Välstånd och rikedom skapas av frihandel. Välstånd och rikedom skapas när människor, varor och kapital rör sig fritt över gränser, så att innovationer och varor kan bytas, så att nya saker kan uppstå och så att produktiviteten ökar.

Fairtrade, som är det som Stockholms stad i stället vill ägna sig åt, är inte "fair". Det lurar bönder genom minimipris och överprissättning. Det lurar fattiga bönder att ingå i ett system där de inte utvecklar produktiviteten. Det lurar fattiga bönder att de ska få bättre villkor och en bättre framtid när det i själva verket inte är så. Det som har lett till att människor har lyft sig ur fattigdom i alla länder under i stort sett hela den moderna historien är fri handel, när människor, varor och kapital rör sig fritt över gränser. När vi sätter upp egna handelshinder, som Fairtrade city eller jordbruksstöd, slår det på dem som skulle behöva det här allra mest. Jag tycker att det är osolidariskt. Det är konstigt att stadsledningskontoret och den ledande majoriteten inte har tagit del av de ganska välspredda forskningsresultat som jag har hänvisat till i den här debatten. Jag tycker att det är konstigt att man så krampaktigt håller fast vid att Fairtrade skulle vara ett bra system.

Jag tror att majoriteten är välmenande. Jag tror att majoriteten vill gott. Men jag tror att det här är ett exempel på att man vill väl men att det inte blir så väl. Det låter sjyst med Fairtrade. Det låter sjyst med rättvis handel. Men det blir inte rättvist. Rättvist är det om vi har lika villkor, det vill säga fri handel, när vi har lika möjlighet att kränga varor till varandra och skapa välstånd. Det blir inte rättvist när vi snedvrider och lurar fattiga bönder att ingå i ett system som inte skapar rikedom, som inte skapar sjysta villkor och som inte skapar högre löner.

Anförande nr 210

Borgarrådet M o g e r t (S): Ordförande och fullmäktige! Jag tillhör ett parti och en rörelse som alltid har varit för frihandel i Sverige och som har varit det längre än några av kamraterna på den andra sidan. Men till skillnad från Joar Forssell har vi alltid kombinerat det med en tro på dem som utför arbetet, en tro på människors organisering och en tro på en stark fackföreningsrörelse och för all del en stark bonderörelse. Det som skapar välstånd är inte att pengar flyttas hit och dit över gränser, utan det som skapar välstånd är i grund och botten människors vilja till arbete och människors arbete.

Det som fördelar välstånd är i hög grad människors organisering i fackliga organisationer och i producerande organisationer. Du är systematisk i din motvilja mot de organisationerna. Det är inte bara tydligt här när det gäller rättvisemärkning. Du skrev också en debattartikel för några månader sedan där du pläderade för att minska fackföreningarnas inflytande. Det finns en systematik i det du gör, och vi delar inte din uppfattning.

Anförande nr 211

J o a r F o r s s e l l (L): En sak som ni delar med Svenska kyrkan är ägarskapet i Fairtrade. Det kanske kan ge en indikator om vart ni är på väg i den här debatten.

Jag vill ändå fortsatt slå fast att det som leder till rikedom är när varor, kapital och idéer byter händer. Jag tycker mig ändå kunna se det när jag tittar på historien och tittar på hur Sverige och länder i vår närhet har blivit rika. Det sker genom frihandel och när människor rör sig fritt och kan köpa grejer av varandra. Det sker när man har sjysta, riktigt välsatta priser, inte priser som är snedvridna av Fairtrade eller något annat, inte priser som är snedvridna av subventioner på en marknad, som Socialdemokraterna har ägnat sig mycket åt, inte priser som är snedvridna av konstiga regleringar, som Socialdemokraterna också har ägnat sig mycket åt, utan priser som faktiskt reflekterar vad konsumenterna vill ha. Då har man prissättningsmekanismer som går att verka efter som bonde, och då kan man göra sig rik genom att satsa på det som lönar sig mest.

Anförande nr 212

R i k a r d W a r l e n i u s (V): Jag kunde till slut inte hålla mig från att begära replik.

Vi fick av Cecilia Brinck en definition av frihandel som handel mellan parter som frivilligt ingår avtal. Menar du att Fairtrade är tvång? Menar du att de avtal som ingås i Fairtrade inte är frivilliga? Det är kunder som väljer att ofta betala lite extra för att producenterna ska få lite extra betalt, få ett garanterat pris, inte vara helt utlämnade till världsmarknadspriser och så vidare. Det blir en jättekonstig motsättning. Om ni på allianssidan är överens om vad frihandel är kan ni inte sätta frihandel och Fairtrade mot varandra. Frihandel är handel mellan länder. Fairtrade handlar om produktionsvillkoren. Det är ett sätt att motverka de orättvisor som en marknad som består av aktörer med olika tillgång till makt skapar. Med Fairtrade kan man i någon mån motverka den ojämlikheten. Vi tycker att det är jättebra att Stockholms stad tänker på det.

Anförande nr 213

J o a r F o r s s e l l (L): Jag är för frivilliga sammanslutningar. Jag är för att människor fritt gör den typen av val. Men jag är inte för att det offentliga ska gynna en särskild organisation på det viset. Det är en annan sak än att du och jag som konsument gör det.

Jag tror att både du och jag som konsumenter ibland kan vara lite lurade. Det heter Fairtrade. Men jag tror inte att det är så "fair". Det finns en intressant artikel i tidningen ETC, som du säkert har läst någon gång, där det hänvisas till just den studie som säger att man inte får bättre löner och att man inte får sjystare villkor. Varför är det så? Jo, därför att de som säljer Fairtrade ofta tar mycket mer extra betalt utöver det som går till bönderna. Bönderna får också missvisande priser; de få slantar de har kan de luras att investera i saker som på sikt inte är lönsamma. Därför tror jag att Fairtrade är ett missvisande namn. Jag hade gärna sett mer frihandel och att du och jag väljer sjysta varor. Men jag tror att det här är missvisande.

Anförande nr 214

E w a L a r s s o n (MP): Motionären och jag var överens om att det inte finns någon fri handel i dag. Det är bra att ha visioner. I mina visioner reglerar vi handel. Vi har att ta hänsyn till andra människor som inte har samma möjligheter. Alla människor har inte samma möjligheter. Frivilliga avtal behöver inte vara frivilliga. De kan innebära tvång. Skulle det vara på ett annat sätt skulle ju pengar komma det

land där varor produceras till del, men så är det inte i dag. Pengarna i handeln kan ju ta vägen vart som helst. De kan hamna på bankkonton någonstans. Det finns alltså ingen automatik i att handel med ett annat land leder till välstånd, utan det är den reglerade frivilligheten – blandekonomin är det gamla ordet – som är det optimala. Vi har sett och konstaterat att det är då vi har möjlighet att bygga social trygghet.

Cecilia Brinck stöder Stockholms stads upphandlingsregler. Det tycker jag är bra. Sedan vill hon i alla fall vara uppe och prata om någonting som hon inte förstår. Det tycker jag inte är bra. Då är verkligen timmen sen.

För oss i Miljöpartiet är det väldigt viktigt att vi följer de internationella avtalen, att vi är en del i en global rörelse och att vi följer WTO. Vi tycker att länder som inte har juridisk kompetens ska akta sig för att ha egna regionala avtal.

Vi tycker att det är väldigt bra att Fairtrade finns. Även om det inte är optimalt är detta det bästa vi har i dag. Sedan ska de också kritiskt granskas, och vi ska hela tiden hålla efter detta. Men det är vad vi har i dag, och det garanterar en bra och sund produktion och i nästa led konsumtion. Vi ser alltså både till produktionsledet och till konsumtionsledet. Det är det som är framtiden. Det är det som sägs i Brundtland-kommissionen – vi ska inte ta mer av jordens resurser än vad vi kan ge tillbaka. Vi ska både ta hänsyn till den som producerar och ge konsumenten en ärlig produkt. Vi ska veta vad produkten innehåller, och konsumenten ska veta att det inte är någon som har blivit utnyttjad när den har tagit fram den här varan. Det är det som den rättvisa märkningen innebär, och den märkningen är inte olaglig. Detta kan vi träta mycket om, men jag påstår att det här inte är olagligt.

Anförande nr 215

Borgarrådet B r i n c k (M): Fru ordförande! Var ska man börja? Om Fairtrade är det bästa vi har, vilket Ewa Larsson nyss sade, har vi problem. Det kan jag säga.

Det jag inte förstod var vad du ansåg vara alternativet till frihandel, Ewa Larsson. Jag måste erkänna att jag fortfarande inte förstår det. Du talar om blandekonomi. Vilket slags blandekonomi?

Du sade också någonting om att länder som inte är politiskt mogna inte kan tillåtas att ingå frihandelsavtal, eller vad det nu är för något. Vilka är de länderna? Vilka ska avgöra graden av politisk mognad? Och vad ska de göra i stället?

Jag kommer tillbaka till frågan hela tiden: Vilket är alternativet? Svaret är: protektionism, isolationism och fortsatt fattigdom. Man låser då för överskådlig tid fast fattiga människor i den situation de befinner sig i.

Anförande nr 216

E w a L a r s s o n (MP): Det är märkligt att Cecilia är så okunnig i de här frågorna och ändå är så kaxig och framstår som en slugger.

Världshandelsorganisationen reglerar just de här frågorna. De jobbar vidare med att garantera att det kan vara giftfritt, att det kan vara bra energi, att vi kan märka energi och att det kan vara grön energi. De jobbar vidare med de avtalen. Men ju mer små

lokala och regionala avtal skriver sönder de centrala avtalen, desto svårare blir det för de länder som inte har egna resurser.

Att Fairtrade är det bästa vi har i dag för en rättvisare handel förstår inte du, Cecilia. Jag beklagar det.

Anförande nr 217

J o a r F o r s s e l l (L): Jag tror att både du och jag kan uppfattas som sluggrar ibland också, Ewa Larsson.

Du säger att du är emot egna regionala regler och så vidare. Samtidigt är det här ett system som Stockholms stad i svaret på min motion hänvisar till att man vill införa. Det är ett lokalt eget system.

Du menar att Fairtrade är rättvist, att man får en ärlig produkt som ger det man vet. Som konsument ska man veta vad man köper. Men jag visar med stöd av flera olika akademiska studier att Fairtrade inte är en ärlig produkt, eftersom bönderna inte får särskilt mycket av de extra pengar man lägger på och eftersom böndernas produktivitet med tiden blir mindre. Jag visar att det här inte är en rättvis märkning, enligt din definition.

Jag håller med; det finns en massa fattiga länder som har sämre villkor än vi. De länderna och deras medborgare måste få äganderätt. De måste vara fria att handla med sina resurser. Då kan de lyfta sig från fattigdom, precis som vi har gjort.

Anförande nr 218

E w a L a r s s o n (MP): Ja, och ska de kunna göra det kan det inte vara fiktiv handel, utan ett resultat av handeln måste vara att reella värden går tillbaka till landet för att utveckla landet. Det kallas demokrati. Det kallas rättvisa valsystem. Det kallas att ha regelverk mot korruption. Allt det här handlar om att reglera marknaden, så att den blir så rättvis som möjligt.

Vad Fairtrade gör utöver det är att det också lyfter in miljöaspekterna, vilket är fantastiskt bra när vi har anslutit oss till ett klimatavtal och står inför ett hårdare klimatarbete än någonsin. Det här är det bästa vi har i dag. Vi kanske kan få fram ännu bättre Fairtrade, och det hoppas jag. Jag hoppas att det här blir det som vi konkurrerar med – det rättvisa, det ekologiska och det energisnåla.